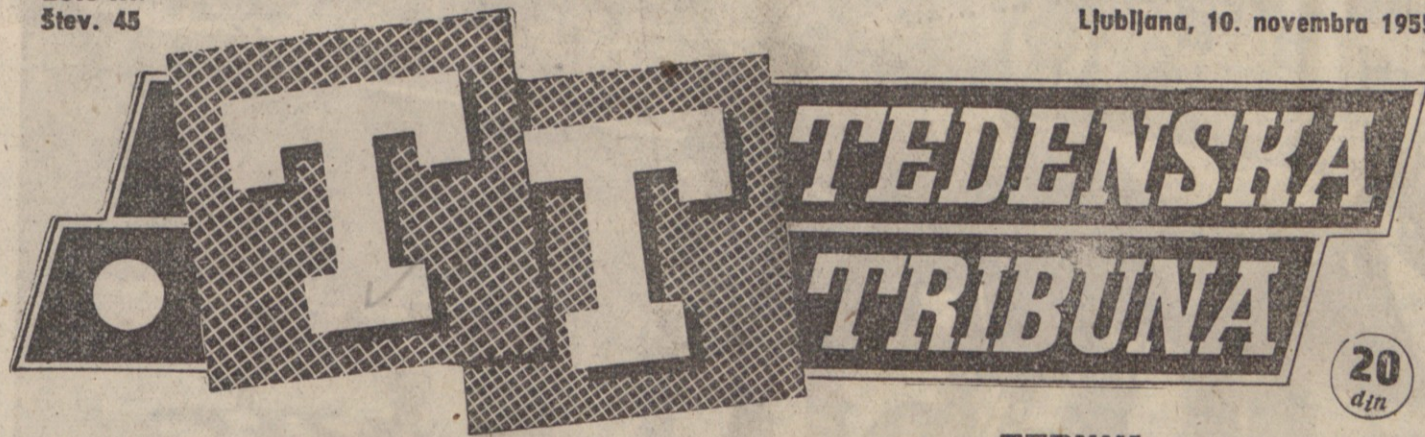

Na 10. str.: Izžrebani reševalci kranke „Usnje“

Leto III.
Štev. 45

Ljubljana, 10. novembra 1955

12 STRANI CLANKOV IN SLIK
Z VSEH PODROČIJ POLITIKE, ZNANOSTI,
UMETNOSTI IN RAZVEDRILA

TEDNIK
»SLOVENSKEGA
POROČEVALCA«

20
din

POLEG ŽENEVSKE KONFERENCE — NAJVAŽNEJŠI ZUNANJEPOLITIČNI DOGODEK TEDNA

Dulles pri maršalu Titu

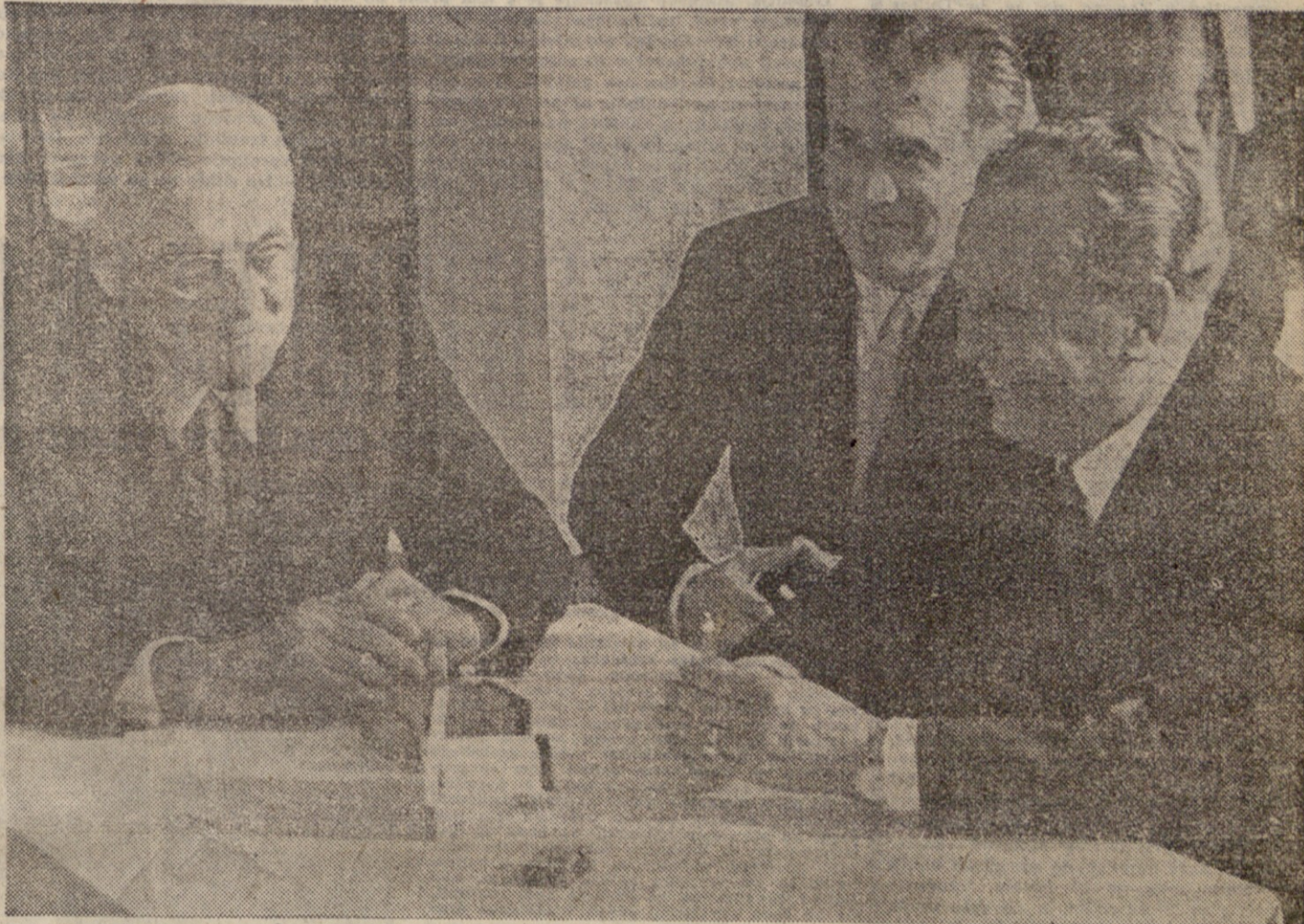
V NEDELJO JE PREDSEDNIKA
JOSIPA BROZA-TITA OBISKAL
AMERIŠKI ZUNANJI MINISTER
DULLES. — KLJUB TEMU, DA
JE BIL OBISK KRATEK, STA SE
DRŽAVNIKA POGOVORILA O
VSEH VAŽNEJŠIH POLITIČNIH
VPRAŠANJH, KI ZANIMAJO
ZDA IN JUGOSLAVIJO.

Pulj, 8. nov. — Razgovor predsednika Tita in ameriškega zunanjega ministra Dullesa je trajal od petnajste do šestnajste ure. Potem sta se državnik s svojimi spremljivci vrnila s motornimi čolni z otočka Vanda na glavni otok, kjer ju je čakala množica domačih in tujih novinarjev. Tu je ameriški zunanji minister odgovarjal na vprašanja novinarjev.

Povedal je, da sta s predsednikom govorila predvsem o ženevski konferenci, pri čemer je zvedel mnenje predsednika o posameznih problemih. Govorila sta tudi o položaju na Bližnjem vzhodu, kar je še zlasti važno zato, ker bo predsednik republike v kratkem odpotoval v Egipt. Po razgovoru o državah Vzhodne Evrope sta se sporazumela, da imajo le-te države pravico razvijati se neodvisno, kakor same želijo. Ameriški zunanji minister je tudi izjavil, da s predsednikom nista posebej govorila o Organizaciji združenih narodov.

Po tiskovni konferenci je predsednik republike priredil ameriškim gostom večerjo, nakar so le-ti nekaj po deseti uri zvečer odpotovali iz Jugoslavije nazaj v Ženevo.

Ameriški zunanji minister Dulles s soprogo in spremstvom je prišel v Pulo nekaj po enajsti uri dopoldne z ameriškim vojaškim letalom. Na letališču ga je sprejel sekretar za zunanje zadeve Koča Popović s soprogo ter drugi predstavniki oblasti. Po državnih himnah in pregledu častne čete je

NA BRIONIH JE SJALO TOPLO JESENSKO SONCE, KO STA PREDSEDNIK JOSIP BROZ-TITO IN AMERIŠKI DRŽAVNI SEKRETAR JOHN F. DULLES SEDLA ZA MIZO, DA BI SE OB PRISOTNOSTI SVOJIH OŽJH SODELAVCEV POGOVORILA O PROBLEMIH, KI ENAKO ZANIMAJO NAŠO DRŽAVO IN ZDA. POLEG MARŠALA TITA IN G. DULLESA VIDIMO NA SLIKI SE PODTAVNIKA V SEKRETARIATU ZA ZUNANJE ZADEVE TOV. SRDJANA PRICO.

g. Dulles dal kratko izjavo po radiu. Dejal je, da se veseli srečanja s predsednikom Titom in poudaril njegove zasluge za ohranitev jugoslovanske neodvisnosti, ter še posebej omenil medsebojno spoštovanje, ki obstoji med našo državo in ZDA.

Takoj po prihodu se je ameriški zunanji minister odpeljal na Brione, kjer ga je sprejel predsednik Tito.

Pol ure pred prihodom ameriškega zunanjega ministra je v Pulo priletelo posebno štirimotorno letalo, s katerim so se iz Ze-

neve pripeljali novinarji in fotoreporterji. Vseh novinarjev, ki so spremljali obisk ameriškega zunanjega ministra v Jugoslaviji, je

Adenauerjeva postelja

Od Adenauerjevega obiska v Moskvi je ostal nezabeležen majhen, vendar zanimiv dogodek, ki se je kancelarju pripetil v hotelu Sovjetskaja. V tem hotelu je imel Adenauer namreč apartma s tremi sobami, ki so bile vse zelo udobno urejene. Samo s posteljo ni bilo vse tako, kot bi moralo biti — bila je vsaj za 20 cm prekratka. Kanceler je potožil svojo nesrečo nekemu sodelavcu in ta je uslužbo opozoril hotelskega ravnatelja. Posteljo so zamenjali z daljšo, hotelski uslužbenci pa so Adenauerja zato hudomušno nazvali »Konrad Veliki«.

neve pripeljali novinarji in fotoreporterji. Vseh novinarjev, ki so spremljali obisk ameriškega zunanjega ministra v Jugoslaviji, je bilo okoli sto petdeset. Fotoreporterji so spremljali ameriškega zunanjega ministra na Brione, medtem ko so novinarji odšli na Brione šele po kosilu.

Opoldne je predsednik Tito priredil ameriškim gostom slovesno kosilo, na katerem sta oba državnik izmenjala zdravici. Na kosilu sta bili navzoči tudi soprog predsednika Tita in ministra Dullesa ter člani ameriške delegacije, z jugoslovanske strani pa podpredsednik Edvard Kardelj, Koča Popović s soprogo in drugi. Takoj po kosilu so se državniški odpeljali na otoček Vando, kjer so se začeli razgovori.

O jugoslovansko-ameriških razgovorih na Brionih je bil objavljen skupen komuniké, ki navaja soglasje glede vrste vprašanj, ki zanimajo vladi Združenih držav Amerike in FLRJ Jugoslavije. A. F.

Zavarovalnina namesto višjih cen

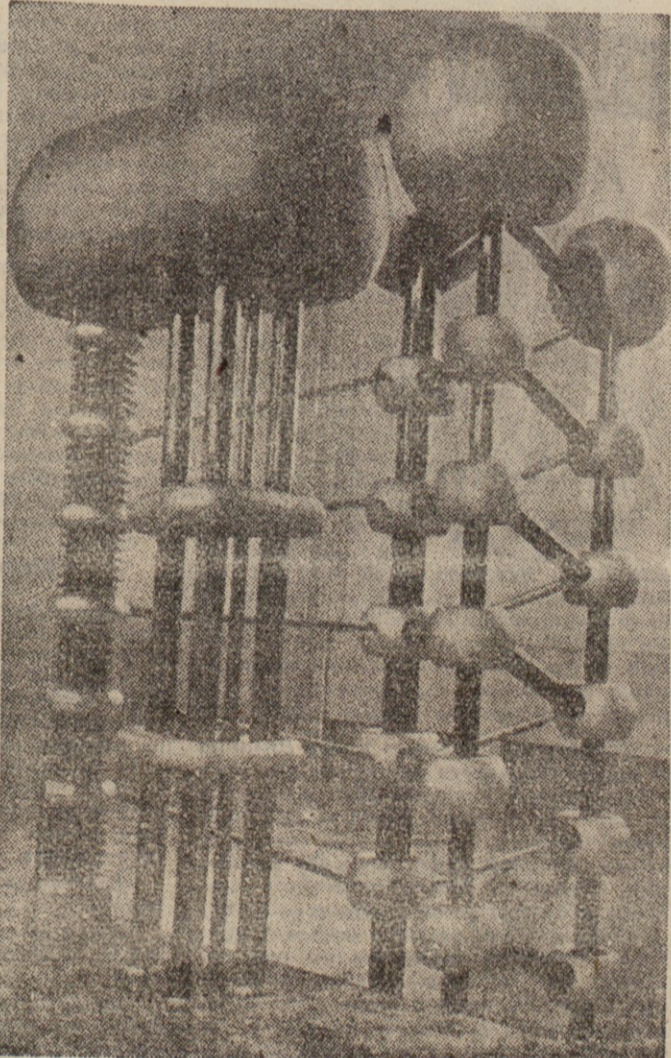
V Falunu na Švedskem so imeli predstavniški razni organizaciji zborovanje, na katerem so razpravljali o najvažnejših gospodarskih zadevah. Najvažnejši govornik na tem zborovanju je bil širokovnjak za zavarovalništvo dr. H. Astrand, ki je med drugim navedel, da je imela Švedska v dobi štiridesetih let pet naravnih katastrof, ki so zmanjšale normalno povprečje kmetijskih pridelkov za 20%, in še za več. Po slabih letinah je vlada dovolila zvišanje cen žita in drugih pridelkov, ki so bili najbolj prizadeti. Zvišanje cen kmetijskih pridelkov po slabih letinah pa ni prava pomoč, ker se na ta način znižuje življenjska raven vsega prebivalstva, in je zaradi tega potrebno, da se tudi na Švedskem uvede zavarovanje zoper elementarne nesreče sploh in posebej se zavarovanje za primer uničenja žitnega pridelka. Tako zavarovanja so že v ZDA, na Japonskem in v nekaterih evropskih državah. V ZDA je zavarovanje prostovoljno, povsod drugod pa obvezno in tako naj bi bilo po predlogu dr. Astranda tudi zavarovanje na Švedskem.

Tudi pri nas - atomi za mir

IZJAVA TOV. ALEKSANDRA RANKOVIČA O PRIPRAVAH ZA UPORABO JEDRSKE ENERGIJE V JUGOSLAVIJI

Jedrska energija je za gospodarski razvoj čedalje večjega pomena. Razvite države pričakujejo od nje, da jih bo rešila nevarnost energetske krize in omogočila nadaljnji razvoj proizvodnih sil ter skrajšanje standarda. Manj razvite države, kakor je tudi naša, pa pričakujejo od jedrske energije, da jim bo omogočila poleg vsega tega tudi možnost skrajšanja nekaterih etap gospodarskega razvoja, ki naj se hitreje približajo ravni razvitih dežel. K temu cilju so tudi usmerjeni vsi jugoslovanski načrti, kajti naše stališče je, da bi smeli izkoristiti to epohalno odkritje samo za izboljšanje življenjskih pogojev, ne pa za rušenje civilizacije.

Doslej smo imeli v Jugoslaviji precejšnje uspehe v šolanju strokovnih moči. Naši ljudje so že zmogli izdelovati stroje za uporabo jedrske energije in aparate za raziskovalno delo. Kmalu bomo dogradili domači ciklotron, pripravljamo pa se na graditev poskusnega reaktorja. Ta dva bosta omogočila nadaljnja raziskovalna dela in domačo proizvodnjo izotopov, s čimer bomo ustvarili široko možnost za njihovo uporabo v biologiji, medicini, industriji in kmetijstvu. Tako bi dosegli še en uspeh v osvobajanju naše države od tujine.

V Zagrebu je bila 1. novembra

seja Zvezne komisije za jedrsko energijo. Ob tej priložnosti je dal predsednik komisije tov. Aleksander Ranković za tisk daljšo izjavo, iz katere posnemamo najpomembnejše misli.

•••••

Bliža se nam razdobje, ko bomo začeli izkoristiti naša ležišča urana, ki so jih odkrili in raziskali izključno domači ljudje. Izgleda so, da bomo lahko uporabili prve tone domačega kovinskega urana, če že ne za prvi, pa vsaj za morebitne naslednje reaktorje. Sprito ugodnejših pogojev za mednarodno sodelovanje pa smo na poti, da zagotovimo sodelovanje dežel, ki so na tem področju že bolj napredovale.

Glede nedavne mednarodne konference atomskih strokovnjakov je dejal tov. Ranković, da je njena največja pridobitev morda prav ta, da pomeni začetek nove etape v mednarodnem znanstvenem sodelovanju na področju jedrske znanosti, kjer sodelovanja doslej skoraj ni bilo. Kar pa se tiče mednarodne atomske agencije, menimo, da naj bo ta agencija kar najtesneje povezana z Organizacijo združenih narodov. Zagotovljena naj bo kar največja enakopravnost vseh članov. Samo tako bo lahko v celoti izpolnila svoje naloge in odigrala vlogo, ki jo človeštvo od nje pričakuje.

ELEKTROSTATIČNI POSPEŠEVALNIK ZA 1.200.000 VOLTOV, KI SLUŽI ZA PRIDOBIVANJE RADIOAKTIVNIH IZOTOPOV IN ZA RAZNE MERITVE.

ČEK za cesto Ljubljana-Zagreb

NAŠE DNEVNO ČASOPISJE JE ŽE POROČALO, DA JE VLADA ZDA POKLONILA NAŠI VLADI 20 MILLIONOV DOLARJEV (6 MILLIARD DINARJEV) KOT POMOČ ZA DOGRADITEV AVTOCESTE LJUBLJANA-ZAGREB. V ČETRTEK 3. NOVEMBRA JE G. CHARLES S. KILLEN, DIREKTOR OPERATIVNE MISIJE ZDA ZA JUGOSLAVIJO, IZROČIL TOV. HASANU BRKIČU, DRŽAVNEMU PODSEKRETARJU ZA ZUNANJE ZADEVE DVA ČEKA PO TRI MILLIARDE DINARJEV MED MAJHNO SVEČANO TJU V PROSTORI DRŽAVNEGA SEKRETARIATA ZA ZUNANJE ZADEVE FLEJ V BEOGRADU.

**Pri ministrih
ose po starem**

V torek popoldne se je začelo drugo razdobje na konferenci zunanjih ministrov v Ženevi.

Za prvih sedmih dni razgovorov so Dulles, Molotov, MacMillan in Pinay skoraj dokončno razložili svoja stališča. Tridnevni odmor, ki je prišel po vsem tem, naj bi zunanjim ministrom dal novih pobud za uspešnejše delo, kajti bilanca prvega tedna res ni bila pozitivna.

Kratke »počitnice« so zunanji ministri izkoristili vsak po svoje: Pinay je šel v Pariz, MacMillan pa v London najbrž z namenom, da se posvetovala s svojima vladama. Prav tako se je sovjetski zunanji minister v naglici odločil, da odleti v Moskvo, kjer naj bi se posvetoval z Bulganinom in Hruščevim, ali naj sovjetska delegacija ponudi še kak nov predlog bodisi glede nemškega vprašanja kot glede ostalih problemov.

Ameriški zunanji minister pa je odmor izkoristil za obisk Dunaja, kjer je morda zvedel tudi za stališče Avstrijcev glede nemškega vprašanja. Njegov glavni namen pa je bil obisk pri maršalu Titu; Dulles je informiral našega predsednika o stališčih na ženevski konferenci. Mnenje, ki so ga ameriški vodilnemu diplomatu povedali jugoslovanski državniki, je vsekakor odtehtalo obisk na Brionih. Po povratku v Ženevo pa se je Dulles sestel s šefom vladnega kabineta, ki je voditelj nemške socialno-demokratske stranke dr. Ollenhauerjem.

Ce bežno pregledamo vse predloge, ki so jih doslej povedali na ženevski konferenci, lahko izluščimo naslednje:

1. Zahodni ministri so predlagali, naj bi prihodnje leto meseca septembra imeli v vsej Nemčiji svobodne volitve pod mednarodnim nadzorstvom; po teh volitvah naj bi bila sestavljena vsemenska narodna skupščina, ki bi imenovala tudi vsemensko vlado.

2. Sovjetski zunanji minister Molotov je zavrnil predlog o svobodnih volitvah, pač pa je predlagal, naj bi sestavili vsemenski »svet«, v katerem bi bili predstavniki obeh nemških vlad. Ta »svet« naj bi razpravljal o najpomembnejših nemških vprašanjih in pripravljati tudi zedinjenje obeh delov.

Kakor je sovjetski zunanji minister ocenil zahodni predlog za »nemogoče«, češ da ne upošteva »realnih razmer« v Vzhodni Nemčiji, tako so zahodni diplomati zavrnili sovjetski predlog, češ da je to načrt »za trajno razdelitev Nemčije«.

V obeh predlogih je bila omenjena tudi »neutrarna cona«; razlika je le v tem, da zahodni predlog predvideva takšno cono na mejah zedinjene Nemčije in Poljske ter ČSR, medtem ko so Rusi predlagali neutrarno cono med obema deloma Nemčije.

Iz tega vidimo, da je nemško vprašanje, kakor ga sedaj »rešujejo« v Ženevi, resnično v zagoni. Edino upanje je še bil predlog, ki naj bi ga povedal Molotov po svojem povratku iz Moskve. Vprašanje pa je, koliko je pripravljen Molotov »popustiti« vse kaže namreč, da sovjetska vlada za nobeno ceno ne bi hotela žrtvovati Ulbrichta in Grotewohla in da zato »svobodne volitve« — vsaj v sedanjih razmerah — ne bodo pripeljale do rešitve nemškega vprašanja, razen — seveda — za hudo visoko ceno na drugi strani!

Razlike v pogledih so se pokazale tudi pri vprašanju evropske varnosti, se pravi pri vprašanju, ki je tesno povezano z nemškim problemom.

Zahodne velesile so sicer namignile, da so pripravljene popustiti v svoji prejšnji zahtevi, naj bi bila zedinjena Nemčija članica NATO, toda osnova njihovega »varnostnega predloga« je takšna: v primeru, da bi Nemčija napadla Sovjetsko zvezo, potem bi Sovjetski zvezci priskočile na pomoč vse članice NATO.

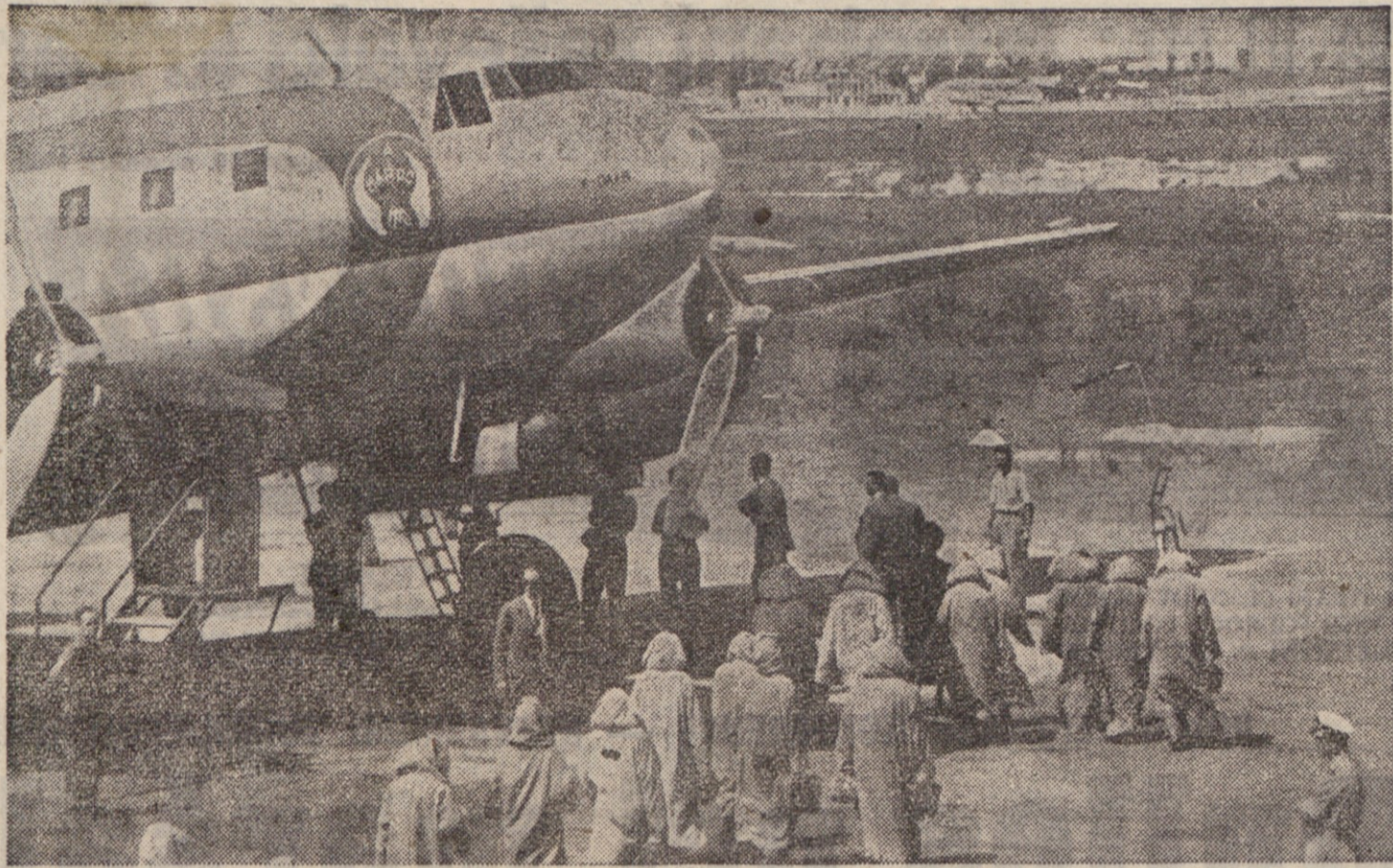
Molotov se s tem — vsekakor nekoliko paradoksnim — predlogom ni strinjal, pač pa je povedal svoj spreminjivni predlog: v evropski varnostni pakt naj bi stopile najprej velesile (vključno ZDA), poleg njih naj bi bile v tem paktu še obe Nemčiji, čeprav demilitarizirani in neutralizirani, k tem bi naj pridružili še vse članice NATO in Varšavskega pakta — in eventualno še dve državi — Dansko in Jugoslavijo.

Molotov je torej opustil svoj načrt o »vseposlošnem evropskem paktu in privolil celo, naj bi za evropsko varnost skrbel tudi ZDA. To je seveda »popuščanje«, čeprav minimalno.

Pri tretji točki dnevnega reda, ki govori o zboljanju odnosov med Vzhodom in Zahodom, so nastale skoraj nepremostljive težave, čeprav je najprej kazalo, da bo pri tej točki najlažje doseči sporazum; Rusi se namreč zavzemajo za povečanje trgovine in za ukinitve embarga. Zahod pa hoče najprej izmenjavati kulturnih stikov in zlasti informacij, o čemer pa so sovjetski predstavniki nočejo nič slišati.

Ostane še druga točka: razorožitev. V Ženevo sta prišla ameriški strokovnjaki za ta vprašanja Stassen in njegov sovjetski kolega Soboljev. Toda razorožitveno vprašanje je tako tesno povezano z ostalimi vprašanji, se pravi s plošnim zboljanjem odnosov, da nič ne kaže, da bi zunanji ministri pri tej točki pokazali večje soglasje, kot so ga pri ostalih.

V torek popoldne so se ministri spet sestali. Zahodni trije so čakali, kaj bo sporočil Molotov. Toda Rus ni popustil niti za las — Moskva se noče odreči svojim položajem v Osrednji Evropi in o njenem umiku proti vzhodu ni niti govora. Konferenca v Ženevi pa je začela v resne težave. Morda se bo dalo sporazum doseči kdaj pozneje...

Iz Pariza poročajo, da se bo maroški sultan Ben Jusuf 15. novembra verjetno vrnil na prestol, ki mu je bil odvzet pred dvema letoma s pomočjo tedanjega generalnega rezidenta Francije v Maroku generala Julna in mogočnega marakeškega paše El Glaouija. Maroško vprašanje je s tem prišlo na nov, zanimiv ovinek svoje zavite razvojne poti. Prav tisti El Glaoui, ki je takrat pomagal vreči legitimnega vladarja Maroka s prestola in ki je ves ta čas vneto sodeloval z najbolj reakcionarnimi krogi, da bi preprečil Ben Jusufov povratek v Rabat in ki je ščuval onemoglega starca Ben Arafu, da je trmoglavno vztrajal na šerifskem prestolu, je pred nekaj dnevi v nemalo začudenje sveta obrnil zastavo po vetru in postal vnet zagovornik restavracije Ben Jusufa. S tem je nastal v Maroku nov položaj, ki se mu Faurova vlada ni mogla več upirati. Ben Jusuf se torej vrača! Zato pa je nastal spor med maroškim nacionalisti, ki so bili doslej kolikor toliko enotni. Demokratska stranka neodvisnosti hoče bolj konservativno ureditev, medtem ko zahteva nacionalistična stranka Istiklal ustavno monarhijo po zahodnem vzorcu, to je močno vlado, ki bo vodila vse posle, sultan pa bi bil zgolj glava države brez velikih izvršnih pooblastil. Odprto ostaja tudi vprašanje obrambe in zunanje politike, ki si ju še naprej pridržuje Pariz, kakor tudi vprašanje oblike povezave Maroka s Francijo. Tudi tu je še dosti možnosti za udejstvovanje tistih, ki si ne želijo miru v Maroku. — Na sliki: ko so sultana Ben Jusufa pred dvema letoma izgnali, je s seboj odpeljal tudi svoj harem.

Pred 38. leti je pod vodstvom velikega delavskega voditelja Vladimirja Iljiča - Lenina zmagala revolucija: v razvoju človeške družbe je prišlo do odločilne prelomnice in družbeni razvoj je stopil na pot novih odnosov med ljudmi, na pot odmiranja razredov in razrednih nasprotij. Jugoslovanski delovno ljudstvo se spominja velikih ruskih revolucionarjev in oktobrske revolucije, kajti tudi pri nas smo prevzeli tisto, kar je oktobrska revolucija pokazala najboljšega in najbolj človeškega.

**Dogodki
preteklega tedna**

● Pariz, 3. nov. — Francoska narodna skupščina je izglasovala zaupnico Faurovi vladi, s čemer je potrdila načrt, naj bi bile volitve v novo skupščino letos v mesecu decembru.

● Beograd, 4. nov. — V Sovjetsko zvezo je odpotovala delegacija Zveze sindikatov Jugoslavije, ki jo vodi Ivan Božinović.

● Pariz, 5. nov. — Francoska vlada je sklenila, da se bo bivši maroški sultan Ben Jusuf vrnil še ta mesec na svoj prestol.

● Moskva, 6. nov. — V moskovskem Bolšojm teatru je bila proslava Oktobrske revolucije. Na proslavi je govoril član prezidija CK Kaganovič.

● London, 7. nov. — Poročajo, da so priprave za obisk podpredsednika zveznega izvršnega sveta v Britaniji končane. Edvard Kardelj bo imel razgovore z Edenom in Butlerjem, sprejela ga bo tudi kraljica Elizabeta II. Obiskal bo tudi atomsko središče v Harwellu.

● Pariz, 8. nov. — Francoska vlada je sprejela ostavko doseadanega generalnega rezidenta v Maroku generala De la Toura. Na njegovo mesto pride doseadnji prefekt pariške policije André Dubois.

● New York, 8. nov. — Pri glasovanju za tretjega predstavnika v Varnostnem svetu OZN ni nihče dosegel potrebne večine. Pri enainvajsetem glasovanju so dobili Filipini 30 glasov, Jugoslavija pa 27. Glasovanje so nato odložili za petnajst dni.

GAZA, PETROLEJ IN ODKUPNINA

KDO BO ČRPAL NAFTO V ZELENCI BURAIMI?

Pred dobrimi desetimi dnevi je britanski premier sir Anthony Eden sporočil, da so domačinske čete tako imenovane pogodbenega šejka iz Abu Dabija na Piratski obali v Vzhodni Arabiji zasedle zelenico Buraimi, ki so jo do tedaj držale čete Saudove Arabije pod poveljstvom emirja Turakija. Operacija je potekla v sporazumu med britansko vlado in šejkom iz Abu Dabija ter sultanom iz Muskata.

Saudske čete so se umaknile iz zelenice in pustile za seboj dva ranjena. Najprej malo orientacije. Tako imenovana Piratska obala (ki si svojega imena ni zaslužila po krivici) in katere del so ozemlja pogodbenih šejkov in muskatskega sultana ter še nekaterih malih, toda precej bogatih potentatov, leži na jugovzhodni konici arabskega polotoka ob Perzijskem zalivu. Ime »pogodbeni šejki« (Trucial Sheiks) izvira iz pogodbe, ki so jo z britansko vlado sklenili plemenski poglavarji Arabcev na tem področju leta 1820. Šejki so se takrat zavezali, da bodo za določeno ceno in britansko pokroviteljstvo opustili gusarske podvige in trgovino s sužnji. Šejki, ki jih je poleg našega junaka iz Abu Dabija še šest, so se pozneje tudi zavezali, da ne bodo navezovali stikov z nikomur drugim, razen z Britanci.

Takrat, pred dobrimi stoletji, je bila pogodba sklenjena pač zato, da bi bila plovnata po Indijskem oceanu kolikor toliko varna, kar je bilo pač v interesu britanskega imperija v Indiji. Druga pomena to zapuščeno, pešeno zakonje pač ni imelo. Čas je prišel spremembe tudi tu. Britanski »rad« v Indiji je končan, gusarjev že davno ni več, zato pa je Arabija ostala še naprej navdne zanimivo področje, posebno odkar je bil na vsem področju od Iraka do Jemena odkrit petrolej.

Spremembe so nastale tudi v arabskem svetu, ki je bil po razpadu osmanskega cesarstva skoraj štiri desetletja izključna domovina.

Trgovinske zveze z ZSSR

Svetovno znani ameriški Gallupov zavod za ugotavljanje javnega mnenja je s svojo anketo ugotovil, kako sodijo Američani o zboljanju gospodarskih stikov med Ameriko in Sovjetsko zvezo. Večina odgovorov je bila pozitivna, kajti Američani so prepričani, da bo zboljanje gospodarskih zvez dobro jamstvo miru.

V zadnjih letih se je Sovjetska zveza dobro uveljavila na mednarodnih tržiščih. Dohodki njene zunanje trgovine so znašali že leta 1953 štirikrat več kot v letu 1939. Lani je imela Sovjetska zveza trgovinske pogodbe z 58 državami ter sta bila njen izvoz in uvoz vredna 25 milijard rubljev. Najbolj se je lani zvišala blagovna izmenjava med Sovjetsko zvezo in Finsko, ki je bila po obsegu in vrednosti štirikrat večja kot leta 1950. Od 1953 do lani se je podvojil obseg blagovne izmenjave Sovjetske zveze s Francijo, Italijo, Grčijo in Islandijo. Za 150% pa se je povečala blagovna izmenjava Sovjetske zveze z Belgijo in Švedsko. Lani se je Sovjetska zveza udeležila 12 mednarodnih velesejmov, letos pa bo udeležena pri 17 mednarodnih velesejmihi.

Draga sultana

Oba maroška sultana bosta po raznih časopisnih vesteh močno obremenila francosko državno blagajno. Ben Arafu, ki se je po dolgem obotavljanju umaknil, zahteva za svojo odpravnino 200 milijonov francoskih frankov, njegov prednik Ben Jusuf pa je skromnejši, ker zahteva samo 75 milijonov za »razne stroške«, ki jih je imel med svojim prebivanjem na Madagaskarju.

Straža v zelenici v Buraimi. Vojsko pogodbenih šejkov urijo angleški oficirji.

mena britanskega vpliva. Predvsem po drugi svetovni vojni in še posebej v Saudovi Arabiji, ki Britancem nikoli ni mogla prav odpuštili, da so jo »ogoljufali« za arabski kraljevski prestol. Namesto Saudove dinastije so podprli Hašemite, nekdanji šerife v svetem mestu Mekki in sedanje vladarje Iraka in Jordanije. Med obema družinama je krvno sovraštvo. Britancem pa je bolj ugodila vrsta majhnih arabskih kraljevin kot enotna država od Kurdistana do Bah el Mandeba.

Zato je stari Ibn Saud prepustil za lepo

Moraina kvalifikacija pesnika iz 14. stoletja

V Torinu je več ulic imevanih po največjih italijanskih pesnikih in ko je mestni svet nedavno predlagal, naj bi neka nova ulica dobila ime pesnika Angiolieria, ki je živel v 14. stoletju, je prišlo v mestnem svetu do velike debate, ker je eden izmed mestnih svetnikov trdil, da je bil pesnik Angiolier razuzdanec in sploh slabega značaja. Nekateri mestni četjete so trdili, da za tako oceno pesnika ni nobenih dokazov, tretji pa so skušali posredovati s poudarkom, da je treba vedno upoštevati razliko med umetnikom in človekom in da zasluži pesnik Angiolier počastitev tudi v primeru, če kot človek ni bil kaj prida. Na seji ni prišlo do sporazuma a ker se je razprava o moralni kvalifikaciji pesnika iz 14. stoletja prenesla iz mestne poslovalnice v javnost, so v nekaj dneh knjižarne razprodale vse zbirke pesmi Angiolieria. Ta uspeh knjižarno je menda tudi vplival, da na drugi seji mestnega sveta ni bilo več nasprotnikov pesnikove počastitve.

Argentinska policija išče Paveliča

Vojni zločinec Ante Pavelić, ki se je po koncu vojne zatekel v Argentino in živel v predmestju Buenos Airesa, je nenadoma izginil. Argentinska policija išče Paveliča, ker je baje sodeloval pri organiziranju Peronovih »udarnih oddelkov«.

platilo pravico do izkoriščanja petrolejskega bogastva v svoji državi Američanom, kar pomeni zanimivo viljugo v odnosih med atlantskima zaveznicama. Družba »Aramco« je postala gospodar neizmernega bogastva, ki je obogatilo njo in iz puščavskega pogravarja Ibn Sauda napravilo pravičnega bogatega in uglednega kralja. Velika Britanija, ki je izgubila perzijski petrolej in le s težavo drži roko nad iraškim vrelci, si nikakor ne more privoščiti, da bi izgubila knuterega kolli od močnih novih virov dragocene tekočine. Za tudi kralj Saud nima nič proti novemu viru dohodkov. Odtod spor, ki se vleče že več let. Zadevo olajšujejo še nejasne meje, ki nikjer v Arabiji niso bile določene tako kot recimo v Evropi.

Britanija, jasno, »vzrušuje« pravice pogodbenih šejkov pred »pohlepom« Saudove Arabije (ali pravilneje: družbe »Aramco«). Po številnih incidentih so letos v začetku leta dosegli sporazum. V Nici, nato pa v Ženevi, se je zbrala arbitražna komisija, ki naj bi urenila zadevo. Toda kmalu se je zataknilo. Ugledni mednarodni pravniki so drug za drugim odstopili. Zadeva je bila preveč nepriljetna, posebno če upoštevamo, kdo stoji za spornima strankama, šejkom iz Abu Dabija in vlado Saudove Arabije. Nazadnje je britansko zunanje ministrstvo prišlo na dan s težko obtožbo: kralj Saud je poskušal podkupiti šejka iz Abu Dabija s tridesetimi milijoni funtov!

Vsota je videti na prvi pogled astronomska, toda ne pozabimo, da gre za dvojni med dvema velikanoma: na eni strani Rockefellerjev koncern (kamor spada tudi »Aramco«, na drugi pa britanski Shell in B. P. (British Petroleum), ki tudi nista, da bi ju odpravili z zamahom roke.

Zadeva pa ima tudi svoje politične posledice — in v zvezi, seveda. Velika Britanija je nedavno tega pristopila k turško-iraškemu paktu, ki ga večina arabskih držav ne gleda preveč lepo. Še ena ovira ved proti sporazumu. Saudova dinastija, ki je kot smo že rekli, sovražno Hašemitom (Irak in Jordanija), krepi svoje zveze z Egiptom in skuša pritegniti, po dvostranski obrambi pogodbi med Egiptom in Sirijo. Še to, ki ni naklonjena turško-iraškemu paktu, v svojo povezavo. Tako stališče je seveda nujno poslabšalo odnose med Londonom in Riadom. Kakor hitro je bil objavljen voljski sporazum med Sirijo in Egiptom in sta Egipt ter Saudova Arabija podpisala svojo zvezo, so šejkove čete pod poveljstvom britanskih oficirjev (ki so na dopustu za nedolžno dolgo dobo) zasedle zelenico Buraimi.

Vse to se dogaja v času, ko govorijo v Ženevi štirje ministri o pomirjavi, o popuščanju napetosti na svetu — toda ni dvoma, da se mimogrede odirajo skozi vzhodno okno konferenčne dvorane, da bi videli, kaj se kuha v arabskem loncu. Ali v kakšnem drugem?

POLITIČNI PORTRETI

Feldmaršal Harding

Ko se je letos zelo zaostroil spor med Veliko Britanijo in Grčijo za radi Cipra in ko je bil ciprski problem predlagan v razpravo Organizacije združenih narodov, je britanska vlada poslala kot svojega novega guvernerja na Ciper feldmaršala Johna Hardinga, ki je znan kot odlični vojak, a še ni imel priložnosti, da bi se uveljavil tudi kot politik in diplomat. Na sedanjem svojem mestu, kakor kaže, tudi ne bo potreboval posebnih diplomatskih sposobnosti, kajti guverner na Cipru je samo izvršilec sklepov svoje vlade.

Odnosaji med Grčijo in Veliko Britanijo se po prihodu novega guvernerja niso prav nič spremenili. V svojem govoru po radiu je guverner Harding poudarjal, da hoče vlada Velike Britanije z osnutkom nove ustave zajamčiti Cipru notranjo avtonomijo. Takoj po govoru guvernerja Hardinga pa je svet grške pravoslavne cerkve na Cipru odklonil ponudbo novega britanskega ustavnega načrta ter pri tem poudarjal, da bi morala Velika Britanija Cipru priznati najprej pravico do samoodločbe. Prišlo je tudi do razgovora guvernerja Hardinga z nadškofof Makari-

osom, ki velja za voditelja osvobodilnega gibanja grškega prebivalstva na Cipru, a tudi ta razgovor ni imel nobenega uspeha, kajti nadškofof Makarios je ponovil samo to, kar je sklenil svet grške pravoslavne cerkve. Razgovor nadškofof Makariosa z guvernerjem Hardingom je bil sredi meseca oktobra, a ne nekaj dni pozneje je bil iz Liverpoola poslan z letali nov bataljon britanskega vojaštva na Ciper.

Sedanji feldmaršal Harding je med prvo svetovno vojno obiskoval še vojaške šole, poročnik je postal leta 1920 ter je potem tako naglo napredoval, da je bil ob izbruhu druge svetovne vojne že podpolkovnik. Bojeval se je najprej v Afriki, potem v Italiji, na Daljnem vzhodu in nazadnje v Zahodni Evropi. Po končani vojni je postal feldmaršal in ima tako za seboj sijajno vojaško kariero. Februarja meseca 1956 bo star 60 let.

Mnenje o Nemcih

Zahodno Nemčijo je zapustil francoski diplomat in publicist Andre François-Poncet, ki je bil pred drugo svetovno vojno sedem let francoski veleposlanik v Berlinu, med drugo svetovno vojno jetnik v nekem nacističnem koncentracijskem taborišču, po vojni pa francoski visoki komisar in veleposlanik v Zvezi republik Nemčiji. François-Poncet je iskren prijatelj Nemčije in Nemcev, zanimivi pa so njegovi izreki o Nemčiji in nemškem narodu v nekem svojem eseu je na primer napisal tudi tole:

»Značilno je, da Nemci niso nikdar zadovoljni.«

»Nemci se zmeraj predstavljajo kot žrivo drugih in nikdar nočeje priznati svojih napak.«

»Ko je zavladal v Nemčiji nacizem, je »Boche« (zaničljiv francoski vzdevek za Nemce) premagal Nemčijo in Nemce.«

- Izdaja in tiska časopisno-salojsko podjetje »Slovenski poročevalci« v Ljubljani, direktor Rudi Janhuhn. Uredniški odbor: Glavni urednik Branko Babič, odgovorni urednik dr. Dušan Savnik, se urednik odgovoren Franc Šturm.
- Oredništvo: Ljubljana, Pridobitna ul. 1 (Prilike) poštni predal 150 — Telefon: 23-2224 in 23-2225 (Antena) šte. 23.
- Naročniki: Ljubljana, Pridobitna ul. 1. Naročniki: Ljubljana, Pridobitna ul. 1. Naročniki: Ljubljana, Pridobitna ul. 1.
- Oglasi: oddelki: Ljubljana, Pridobitna ul. 1. Oglasi: oddelki: Ljubljana, Pridobitna ul. 1. Oglasi: oddelki: Ljubljana, Pridobitna ul. 1.
- Številka tekočnega računa pri Komunalni banki: 40-KB-5-2-362
- Rokopisov ne vračamo!

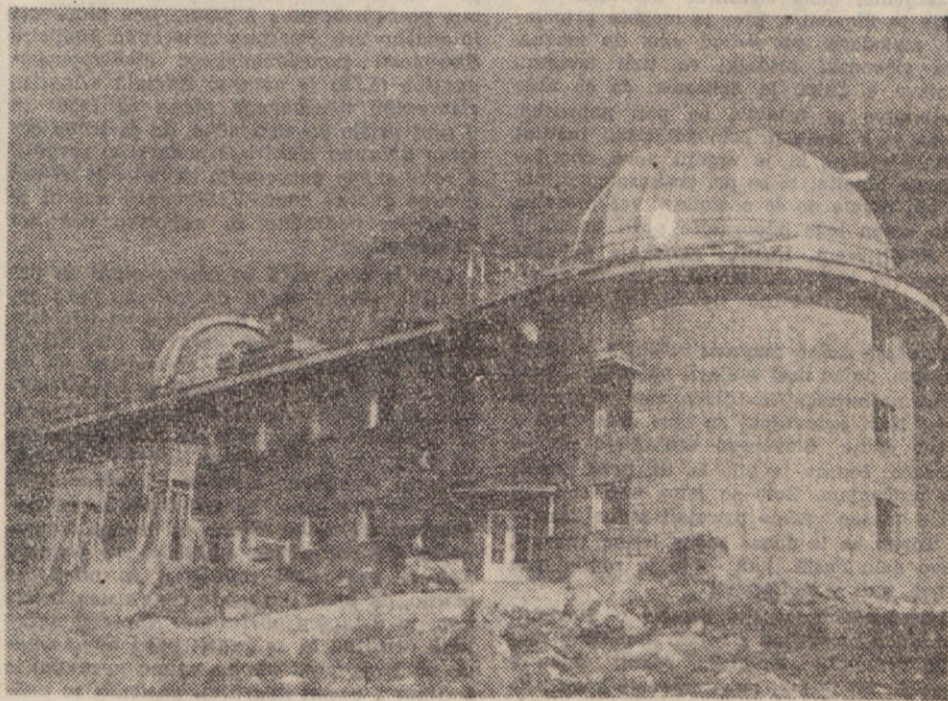
KUPUJTE LE
KVALITETNE
PROIZVODE
KNAJPOVO
SLADNO
KAVO!

Ogled zvezdarne v visokih Tatrach

»Pisati ne smete nič o tem! Saj niste novinar...«

Na južnem vznožju Lomnického vrha leži sredi prostornih igličastih gozdov — okrog 900 metrov visoko — prijazno leto-
višče Tatranska Lomnica. Slovi zlasti zaradi svojega suhega zraka in visokega sonca, ki poleti brani nastanek megla. Pozimi pa leži Tatranska Lomnica nad pasom megle in nizkih oblakov, ki zagrinjajo dolino. Zaradi ugodnega podnebja se je ta kraj kmalu razvil v priznano zdravilišče in središče zimskega športa. Slovi pa tudi po gorski žični vzpenjači, dolgi 6089 metrov, ki se vzpenja vse do Skalnatého jezera z nadmorsko višino 1792 metrov. Skalnaté jezero je priljubljena izletniška točka, saj je od tod prekrasen razgled na bogata slovaška polja in vasi. V postajnem poslopju, ki je obenem hotel, je tudi prijetno in udobno opremljena restavracija. V bližini poslopja je deloma pod prirodno skalo zidana turistična kočica, kjer si najdejo zatočišče turisti in plezalci. Za postajnim poslopjem se dviga močniti 2634 metrov visoki Lomnický vrh, ki je druga najvišja gora Visokih Tater in se nanjo povzpneš v petih 5 urah. Od tod se odpira razgled na vse vrhove Visokih in Bielych Tater, tja do poljskih grebenov in do madžarske meje. Na sam vrh je speljana žičnica, ki pa zaradi tehničnih napak ni dostopna širši javnosti, marveč samo uslužben-
cem zvezdarne in meteorološkega observa-
torija.

Kakšnih 400 metrov od Skalnatého jezera stoji kakor trdnjava sredi gora velika kam-
nita stavba z dvema kupolama, ki že od daleč razodevata zvezdarno. Zgrajena je z
modernejšim materialom in domačimi močmi po
najmodernejših znanstvenih principih. Tudi
tehnična oprema je razen nekaterih instru-
mentov plod slovaške iznajdljivosti. Na
streh in pred poslopjem so postavljeni me-
teorološki instrumenti, ki avtomatično be-
ležijo smer vetra, padavine in splošno vre-
mensko stanje. Ta poročila uslužbeni vsak
dan pošiljajo v mesta, kjer jih radijske po-
staje in časopisi posredujejo prebivalcem.

Visoko med skalami so zgradili kamnito poslopje opazovalnice z mogočnima kupolama za teleskop

Lepa zvezdarna privlači množico turistov, vendar pa smejo stopiti v notranje prostore samo uslužbeni, znanstveniki in študenti, ki prihajajo na prakso. Prepoved je razum-
ljiva, saj bi turisti motili in ovirali znan-
stveno delo. V izjemnih primerih je obisk dovoljen kakšni tuji delegaciji, pa tudi po-
sameznikom, ki se izkažejo s potrebnim do-
voljenjem ministrstva za znanost.

Dobil sem posebno dovoljenje in po-
zvonil na vrata zvezdarne. Vrata mi je od-
prl mlad fant, najbrž študent, ki sem mu

z obraza bral, da ve za vzrok mojega obiska. Povedal sem mu, kdo sem in da bi si rad ogledal notranjost. Pokazal sem mu tudi priporočilo. Tedaj je pristopil k vratom majhen možak neznanega obraza z živahnimi očmi, ki je bil videti neprespan in nervozen. Študent mi je rekel, da je profesor in upravitelj zvezdarne. Upravitelj si je torej nataknil naočnike in prebral mojo dovolji-
nico. Potem je prikal in se nasmešnil: »Toda pisati ne smete nič o tem. Saj niste novinar.«

»Novinar nisem, toda...« Ni mi pustil izgovoriti do konca.

»Novinarje najbolj sovražim, ti vse zble-
bečajo!« Po njegovem smehu sodeč, sem ve-
del, da je uganil, kaj nameravam.

Mlad asistent me je nato vodil po hod-
niku, okrašenem z naštetimi umetniškimi
fotografijami tatarskih gora in nebesnih te-
les. S toplega hodnika sva prišla po viju-
gastih stopnicah v veliko kupolo. Notranja
ščitna kupole je vsa pobarvana črno, prav
tako tudi vsi instrumenti. Prostor mora
imeti isto temperaturo, kot je zunaj, in se
zaradi instrumentov ne sme ogrevati. V njem
je zato stalno mrzlo. V tem mrzlu prečepe
zvezdoslovci po cele noči in medtem ko dru-
gi ljudje spokočno prespijo noč, ekoli dalj-
nogleda opazujejo življenje nebesnih teles.

Mehanizacija kupole je najmodernejša. V-
zbočna streha se avtomatično odpira, ko-
likor je pač potrebno. Na veliki, železni
plošči je postavljen ogromen dvojni Zeissov
daljnogled, ki se po potrebi prav tako obra-
ča v obe smeri. Skozi ta daljnogled tudi fo-
tografirajo nočno nebo. Ob njem je 600 mm
reflektor s 3300 mm fokusom z Newtonovim
10.000 mm z Cassegrainovim načinom
ravnjanja. Električni pogon je s sekundno
kontrolno. Teža vseh teh instrumentov na
vrtilni plošči znaša 5000 kilogramov. V pod-
zemlju tega prostora pa je na živl skali
postavljen vodoravni Spindler-Heerjev seiz-
mograf z mehanično registracijo v dveh
komponentah.

V manjši kupoli je razen drugih instru-
mentov še tridecni daljnogled domačega iz-
delka in dva 240 in 210 mm reflektorja s
130 mm refraktorjem, ki ju poganja sinhro-
nični motor. Vse te naprave pomagajo zvez-
doslovcem pri težkem znanstvenem delu, ki
ne pozna počitka. Vsaka poletna ali zimska
noč je njihov delovni čas. Vse potrebno za
delo in preživljanje jim dovajajo z vzpe-
njačo.

Pred odhodom sem si ogledal še fotogra-
fije komete iz leta 1942, ki so ga tu po-
sneli na plošče z ekspozicijo 30 minut.

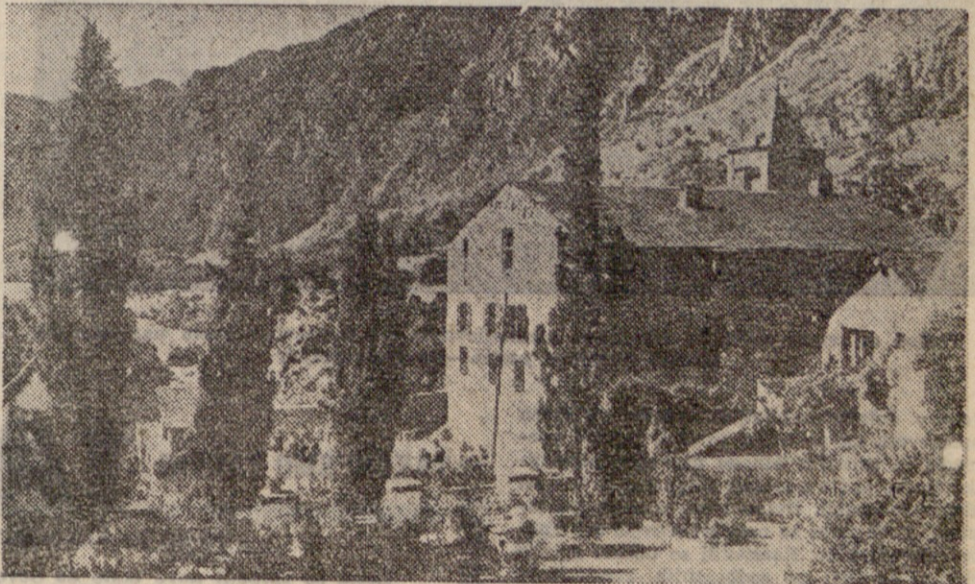
Ko sem stopil na plano, so se pripodile
z juga megle in se ovile okrog gorskih
vrhov. Grozilo so, da bodo vsak hip pri-
krile tudi zvezdarno. Zadnji trenutek sem
nastavil svoj fotoaparati in ohranil spomin
na zvezdarno, ki je kmalu nato utonila v
megli. Emil Frelih

ANDORRA kmečka kneževina v srcu Pirenejev

Ko sem se letos mudil v gorskem letovišču
Aix les Termes, sem si privoščil tudi izlet v
Andorro. Meja ni bila daleč, komaj 30 kilo-
metrov, in pot je bila, čeprav se stalno dvig-
a. Aix les Termes leži na nadmorski višini
702 metra, meja pa kar na 2085 metrov. Pre-
hod čez mejo je sila preprost, stražar udari
pečat v potni list, ime pa vpiše še v svojo
knjižo. Prvo je za spomin, drugo za statistiko.
Priljaga ne pregleda, obenem pa pojasni, da
je napis »Carina« zlobo simbolizem. Koj za mejo
je prvo andorrsko naselje, nekaj hiš. Za njimi

sodnika, ki sodi še po prastarih zakonih. Za
primer umora predpisujejo določbe naslednji
postopek: državni pravdnik prispe na kraj
umora in na njegov ukaz zavpije sodni sluga:
»Mrtvec govori! Pravica to zahteva! Ker pa
mrtvi ostane gluhi, nadajuje sluga: »Kdo te je
umoril?« Ko tudi na to ljubeznivo vprašanje
ostane brez odgovora, začne sodišče z razisko-
vanjem.

Prebivalstvo se ukvarja predvsem z rejo ži-
vine (zlasti konj), gojenjem tobaka, pa tudi
industrijo. Uradni vini pozabljajo omeniti še

Andorra je sicer neznatna dolinica v Pirenejih, vendar polna naravnih lepot in slikovitih
vasic, ki že stoletja niso spremenile niti svojega zunanega videza niti načina življenja

se cesta spet dvigne in doseže najvišjo točko
na prelazu Envalire (2407 m).

Na vrhu sem zamahnil kamionu s tablico
AND in ta me je potegnil do vasi Les Escal-
des, komaj dva kilometra oddaljeni od glav-
nega mesta z uradnim imenom Andorra la
Vella. Šofer ni bil Andorrec po rodu, marveč
Španec, ki se je v te kate sva se peljala. Je
damski vojni. Pot, po kateri sva se peljala, je
edina zveza s Francijo. Oziroma je in ni asfal-
tirana, v tej tega pa v zimskih mesecih veči-
noma neprevozna, pač pa je Andorra v vseh
ostalih ostanke povezana s Španjo s cestami in
deloma tudi z železico.

Dežela je ohranila svojo kmečko podobo,
čeprav ima nekaj lepih hotelov, radijsko po-
stajo in športni stadion. Uklenjena je med gor-
ske velikane in je pravzaprav dolina s tremi
rečicami, ob katerih so zrastle naselja.

Legenda pravi, da je bila Andorra ustanov-
ljena leta 784, ustanovitelj pa da je Karl Veliki.
Torej je zadnji preostanek fevdalnega sistema
v zahodni Evropi. Naslednjica Karla Velikega
sta na jugu škot prvega španskega mesteca
Seo d'ur Gell, na severu pa prezident franco-
vske republike. Oba dostojanstvenika se nazi-
vata »so-princeps« (pomozna princesa, častna prin-
ca). Treba je vedeti, da Andorra ni republika,
marveč principat, le da princesa ali kneza ni-
majo, vlada ji Veliki svet. Veliki svet je iz-
voljen za štiri leta s splošnim glasovanjem.
Predsedujeta mu dva sindika (po naše župana),
ima pa 24 članov, po štirih iz vsake iz šestih
občin. Sicer pa političnega življenja v Andorri
ni, in tako ostanejo člani sveta na svojih me-
stih do visoke starosti. To je prav gotovo naj-
skromnejši parlament v vsej Evropi. Med seja-
mi ogled notranjštine Case de la Vall ni do-
voljeno, toda poslopje je tudi drugače vedno
zaprto. Casa de la Vall je hkrati tudi sedež

drug izdaten vir ljudskih dohodkov — to je
lihotalpstvo; Andorra leži ravno na sredi med
Španjo in Francijo...

Zvečer sem se vrnil do meje, da bi tam
prenočil. V prijazni kmetiji sem se spoznal s
predstavnikom oboroženih sil Andorre. Polica-
jev (ali vojakov, če hočete) je 9 — skupaj z
vodjo torei 10. Zvečer je bilo službe že
konec in tako smo lahko nemoteno kramljali.
Najprej sem se bal težav z jezikom, pa ni bilo
hudega, čeprav je uradni jezik katalonščina,
vsi prebivalci govorijo tudi špansko. Na moje
vprašanje, kakšna je policajeva naloga, so mi
pojasnili, da se mora sprehajati ob meji in
budno paziti, da sovražnik ne bi vdrl v de-
želo. Podobno je, da svojo nalogo vestno izpol-
njujejo, saj je Andorra neodvisna že dolga
stoletja. Zanimalo me je tudi, koliko ima po-
licaj plače, pa sem zvedel, da je plačan v pe-
zetah (principat nima svojega denarja in spre-
jema vsako valutno, pač pa izdaja svoje pošne
znanke) in prejema na mesec in tisočake.
Ker je življenje mnogo cenejše kot v Franciji
in nekaj dražje kot v Španiji, je ta plača dojak
visoka.

Andorra šteje danes približno 7000 prebiva-
cev, ozemlje pa se razteza na 462 kvadratnih
kilometrih. Zanimalo me je število motornih vo-
zil: 1400, kar je sila visoka številka.
Zjutraj so sončni žarki zlatili Pireneje, ko
sem zapustil principat in se vračal v Francijo.
Zdaj ni bilo tako preprosto, francoski carnik
mi je s stroгим obrazom pregledal prtljago.
Pokazal sem steklenico muckata, kupljeno za
sto frankov (v Franciji bi bila vsaj štirikrat
dražja), in ker carinski določba dovoljuje
»uvoz enega litra vina, mi je carnik pohvalno
priklimal, z menoj vred je menil, da je za
bolezen zdravilo, za željo pa zlata kapljica.
Mitja Skubic

Opica, ki prež vlja pet ljudi

Med mnogimi filmskimi veličninami, ki so
v televiziji našle novo zapostavitve, je tudi J.
Fred Mugga. Ali veste, kdo je ta filmska zvez-
da? Naj bo, izdamo vam: to ni nihče drugi kot
šimpanz, star dve in pol leti, visok 60 cm, ki
se oblači po najnovejši ameriški modi in do-
brva na teden 400 dolarjev plače. Spremlja ga
pet ljudi, med njimi osebni zdravnik, ki na
njegov račun prav dobro živi.

Ta nenavadna filmska zvezda pa tudi po-
tuje, s svojimi spremljevalci je bila že okrog
sveta. Seveda so to potovanja filmali, saj se
Američani za take filme bolj zanimajo kakor
za detektivske zgodbe. Najboljše se je Muggu
godilo v Italiji, kjer ga je med ogledom zoolo-
škega vrta pošeno oklofutala neka druga opi-
ca. Muggs je dal razumeti, da se med ljudmi
bolje počuti kot med živalmi — vendar se je
kmalu prenehal. V Neopolju ga policija ni pu-
stila na vlak, češ da se morajo živali voziti v
posebnem živalskem vagonu. Nezadovoljni iz
Amerike se je vendar pripeljal z rednim voz-
nim listkom in rezerviranim sedežem v letalu.

Krvava alžirska statistika

Francoske oblasti so te dni objavile, da je
bilo od 1. novembra lani do 1. oktobra letos
ubitih 2176 alžirskih upornikov, 227 ranjenih,
ujetih pa 3090. V tem času pa so imele fran-
coske varnostne oblasti naslednje izgube: 317
mrtvih, 373 ranjenih in 28 pogrešanih. Alži-
rski uporniki so ubili 106 evropskih civilistov,
83 pa so jih ranili.

Sedel je pri mizi, se masljal z jetrno pasteto in
pil šampanjec. Zdal pa naj se stlači v kletko
in celo v živalski vozi! Ker ni mogel odstopati
z vlakom, se je torej odpeljal z letalom. V
Rimu spet ni šlo vse po sreči. Kot zver je
moral imeti posebno dovoljenje za ogled mu-
zejev. V hotelu je moral v četrto nadstropje,
da ne bi bil preblizu električnih žic... in
še in še, same sitnosti! Nekoliko se je potolažil,
ko so mu predstavili novo miss Rim, s katero
se je tudi slikal.

Se čudite, kajne? Najprej se čudite nje-
govim petim spremljevalcem!

Trčenje ladje z vlakom

Neverjetno — da je le bilo res! Kje
drugod kot v Ameriki seveda! Kot letos je
tudi pred 24 leti ponekod v Severni Ame-
rici nenadno nastala silna poplava. Reka
Potomac se je pri mestu Cumberland na
državi Maryland, ZDA, razlila čez bregove
s tako naglico, da je visoko poplavlila želez-
niško progo, ko je drvel po njej vlak. Po
bližnjem prekopu je plula ladja. Kapitan ni
opazil, da ga je zaneslo iz prekopa nad po-
plavljeni svet, pa je s svojo ladjo križal
železniško progo prav v trenutku, ko je po
njej pridrvel težak tovrni vlak. Zaril se
je v ladjin trebuh in onemogočil sta oba.
Lepo se najbrž nista pogledala tekmeča
s kopnega in z vode!

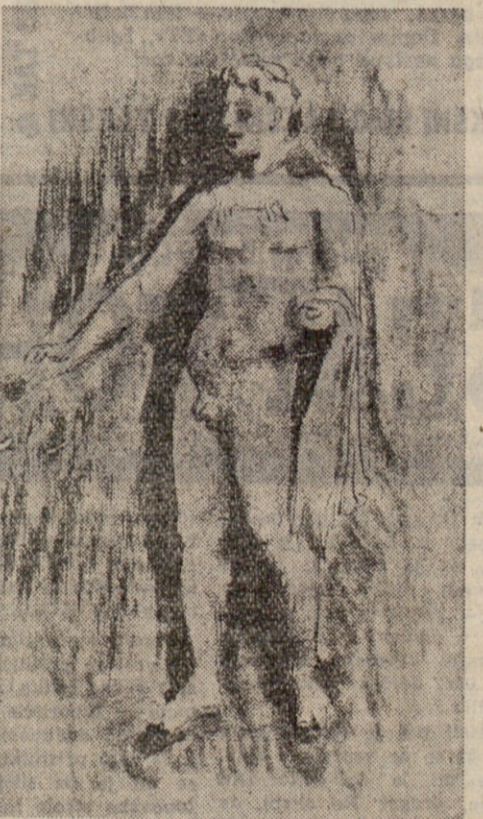
Potovanje na VELIKI KLEK

V tisočletjih so se na odru zgodovine me-
njavali gospodari teh gora. Z njimi so pri-
hajali in odhajali tudi njihovi bogovi. V teh
odljudnih in sovražnih višinah se strašne pri-
rodne sile se zlasti kruto poigravajo s člove-
kovo usodo. Zato je popotnik čez Visoke Ture
že pred tisočletji zaupljivo izročal svojo
usodo bogovom. Na sedlo je postavil svoje
malike. Rimskega so našli tik ob južnih vr-
atih v predor, kjer se je bil komaj, siromak,
prestregel na polici in so ga v stoletjih po-
lagoma zasuli plazovi peska seženi na debelo.
V bronastem maliku so spoznali Herkula.

Zakaj prav Herkula in ne morda rajši
kakšnega Merkurja, boga tatov, sleparjev in
njim sorodnih trgovcev, ki so s pašnjami hodili
tudi po stari »rimske cesti«? Morda zato, ker
je bil Herkul pač najmočnejši med bogovi, da
bi zmagoval v boju z demoni, ki divjajo in
gorah.

so prihajali čez gore h grobu svetega Bricija
pod ledenikom Pasterzenkees, so ga oblačili,
spomlad v letno, jeseni v zimsko sukanjo iz
domačega bodičnega platna.

Pravilo, da se je ustrašil človek tega
»lupovega boga« na sedlu, če je radoveden

odprl skrinjo. Če je bil podoben onemu v
Pockhornu, ni nič čudnega.

Primitivni človek je že od nekdaj delo-
val podobe svojih bogov tudi kot strašila.
Morda zato, da bi njegovi bogovi v boju s
sovražnimi laže zmagovali, kakor si je proti
sovražniku tudi človek sam, če od nekdaj rad
natikal na obraz pošastne maske.

POTOVANJE NA VELIKI KLEK V KUHINJI ČAROVNIO

S Koroške se zapeljemo v predor Visokih
vrat (2506 m), najvišji prelaz v Alpah
— na drugem mestu je sedlo Velikega
sv. Bernarda (2473 m), na tretjem pa
Berninski (2330 m), — in se peljemo z njega
na salzburska tla. Pademo v neprijazne,

ostre sape, ki podirajo črne megle. Na južni
strani, pred predorom, komaj dobrih 300
metrov proč, se prijazna pomlad, zeleni paš-
niki in veseli ljudje v soncu; tukaj nepri-
jetna, mrzla zima v pustem, mokrem, kam-
nitem svetu, pokinitem z velikimi zaplatami
umazanega snega.

Na robu ceste stoji ogromen nemški avto-
bus. Ljudje se kepaajo, kakor na tovarniškem
dvorišču v črnem februarjem snegu. Ti
ljudje so očitno prišli iz mračnih tevton-
skih host.

Na levi se pobočje hitro vzpne v gole,
preperle, sive stene visokega Brennkogla
(3018 m), ki skriva ledenik Brennkogelkees.
Na desno pa se svet prevesi globoko v tem-
nen alpski jarek, ki se med gorskimi gre-
beni izgublja proti severu.

Svet je divji, podoba mrtvega in uposto-
šene planeta. Odvihamo ovratnike in po-
ženemo iz te zaklete gluhe loze, v katero so
se bržčas zatekli pregnani bogovi davno iz-
umrlih ljudstev in se tu docela povpmpli-
li.

Ob cesti stoje drogovi, kačipotji nesrečne-
mu človeku v zametih, da se reši do naj-
bližjega gorskega telefona, podobnega stare-
mu kužnemu znamenju ob poti.

Ostanke sivega zidu označuje zemljevid
za kdo ve kdaj opušteni rudnik žlathnega,
smaragdnocelenega malahita in steklasto-
modrega lazulita, ki so ju nekoč kopali tu
v rovinah, pa rudar ni vzdrljal boja s silami
prirode.

Nov, skoraj za polovico krajši predor
Srednji vrati, Mittertörl, gre v širokem loku
skozi travnato pobočje Woazkopfa. V trdem
jezik alpskih domačinov pomeni beseda
Woazkopf, Pšenično glavo, ker je zrastle
nekemu pastirju na tem vrhu baje nekoč
pšenica. Najbrž je bila iz Tutankamonovega
groba; tista, ki jo ameriški turisti tako radi
kupujejo od prebrisanih egiptovskih felahov
in jim doma seveda navadno vzklaj.

Tako visoko, 2400 m nad morjem, ne
spravite v teh krajih niti boba do rasti, kaj
še pšenico. V bajki o Woazkopfu je brče-
čas le večno kopnenje teh lačnih gorcev
po dobrem kruhu.

Na levi strani ceste pustimo temno gor-
sko jezerce. Na zelenih pašnikih po sončnih
brebrh nad cesto na desni pasejo še pastirji
iz doline Mölla.

Se oster greben, ki se drzno spusti z
Brennkogla in ga prereže naša cesta v glo-
bokti zaseki Fuschertörla, potem pa se spu-
ščamo nenehoma navzdol, previdno z noge
na zavori. Občutki svete groze spreletavajo

človeka v divjni skalne Kuhinje čarovnic
in prepado, slikovito okrašenih s srebr-
nimi prameni padajoče vode.

Na stransko Edelweisspitze (2577 m),
stari Poneck, s katerega je najlepši razgled
na panoramo Visokih Tur z veličastnim ven-
cem zasneženih triticočakov, žal nismo ute-
gnili, četudi vabi široka avtostrada.

Kot prvi razkreseni napadalec v jurišu
na skalnate vrhove se pokažejo po golih
planinskih pašnikih grmčasti borovi; nato
posamezni macesni-viharniki, neustrašni bor-
ci življenja, ki z okleščeni in grčastimi
rokami napadajo v prvih vrstah sovražne
črte smrti.

Polni mogočnih vtisov in doživeti ni-
mamo več pravega posluha za dolinski svet
Pinzgaua in njegove vodoravne dimenzije,
za neznatne in nezanimive kraje, Fusch,
Bruck v dolini reke Salzach, kjer se kon-
čuje naša alpska cesta, in Zell ob jezeru,
ki spominja nekoliko na Vrbsko.

V SOTESKI VEŠČE BERCHTE

Sredi popoldneva so nas ustavili ibladjarji
v Steinspassu na bavorski meji in nam
prijazno razložili: »Brez vseh posebnih
ceremonij in papirjev vas pustimo sko-
zi južno Bavarsko, če obljubite, da boste
zapustili Nemčijo v Hangendsteinu vsaj v
dveh urah. Ena ura vam za vožnjo zado-
stuje, eno pa lahko pijete,« računata vljudni
mejač na prste.

»In če se zamudimo dije?« vprašamo v
skrbah.

»Nič ne de, nismo tako natančni,« se
smehljata uradnik.

Cakamo v vrsti. Pred nami divje poska-
kuje mogočen avto kot objestno tele, da
se s strahom ritenski umikamo. Mlada dama,
Parizanka — sodeč po oznaki — išče s pol-
nim plinom med prestavami tisto, ki služi
startanju.

Pot nas vodi skozi Berchtesgaden, to je,
skozi gorsko tesen hudobno večje Berchte.
Mi jo poznamo bolje pod imenom Hitler.
Nanj spominjajo samo še izvrstne ceste, ki
si jih je nori car ukazal zgraditi do svo-
jega gorskega gnezda nad Berchtesgadenom.
Po stoletstih gori je še videti rjavo sled
poti, ki zginja nekje pod vrhom in rov, od
tam pa po dvigalu v nezavestno »najsvetej-

še,« podobno nedostopnemu bivališču boga
Marduka v konici babilonskega stolpa.

Domisljivo je imel naslinik. Namesto po
herojsko, kot gorski orel s strtimi peruti in
v nedostopnem skalnem gnezdu, je, obko-
ljen v svoji vlažni kleti v Berlinu, res kon-
čal kot srednjeveška vešča na grmadi, za-
udarjajoči po bencinu.

Berchtesgaden živi še vedno nekoliko od
stare slave; hočem reči, da se je spremenil
v mali Lurd žalujubih romarjev, ki s svoj-
mi Volkswagni parkirajo na širokem trgu,
številnejši, kot se spodobi kraju.

Veselih lic je gospodinja,
ko belo perilo razgrinja,
»MICA« belilo zares je koristno,
brez vsake škodljivosti - trditel

Letošnje kmetijske razstave

so dokaz uspehov na tem področju proizvodnje

Letos je bilo v Sloveniji in vsej državi toliko pomembnih kmetijskih razstav, da jih v časopisu ne bi smeli odpraviti le na kratko, češ bile so lepe, vzorno prirejane in poučne; zakaj te razstave so tudi precej jasna podoba prizadevanj, da bi se kmetijstvo uveljavilo v našem gospodarstvu, kakor se dejansko mora po svojem pomenu. Ali se torej naše kmetijstvo krepi? Ali pa so letošnje kmetijske razstave samo dokaz, da je bila leta letina?

Letošnjih kmetijskih razstav nedvomno ni omogočilo samo dobra letina. To je najbolje dokazala prva povojna republiška razstava živine v Sloveniji (od 4. do 11. septembra). Razstava je v resnici pokazala, kaj je naša živinoreja dosegla v prvem desetletju v novi Jugoslaviji. Seveda se je živinoreja po osvo-

bojnosti razvijala na temeljih živinorejskega dela v dolgih desetletjih. Vendar je treba upoštevati, da je vojna to delo povsod pretrgala in ustavila. Mnogo najboljše plemen- ske živine je šlo pod nož. Okupator je izbral hleve slovenskih živinorejcev v celih pokra- jinah. Toda letos so naši živinorejci nastopili že samozavestno. Razstavili so takšno govejo živino, da tudi po sodbi tujih, razgledanih strokovnjakov nikakor ne zaostaja za naj- boljšo živino živinorejskih dežel, kakršna je n. pr. Švica. Na razstavi smo sicer videli le vrhunske uspehe naše živinoreje, ne pa, kakršna je na splošno naša živinoreja. Toda prav za živinorejo velja, da je mogoče doseči vrhunske uspehe ob dovolj visoki sploš- ni stopnji in le z dolgotrajnejšim delom. Zato takšna razstava jasneje pokaže, kako napre- duje živinoreja, kakor pa uradne številke o naraščanju števila živine.

Tako bi torej smeli reči, da naše kme- tijstvo napreduje, zlasti se, ker je živino- reja poglavitna kmetijska stroka in najbolj razvita v Sloveniji. Slovenska živinoreja daje na dan nad milijon litrov mleka, prirastek mesa prašičev znaša na dan 200.000 kg in kokoši znesajo povprečno po 400.000 jajc na dan: Prav je, da gledamo na pomen kmetij- stva tudi od te strani.

Hkrati je bila v Ljubljani mednarodna razstava vin s poučnim razstavnim oddel- kom, ki je prikazal marsikaj zanimivega ne le za vinogradnike. Ob tej priložnosti si je obiskovalec lahko ustvaril približno sodbo o slovenskem vinogradništvu že ob pokušanju nekaterih izmed 482 razstavljenih vzorcev vina. Majhni so naši vinogradi, obdelujemo jih ročno, s kakovostnim vinom pa tekmuje- mo s Francijo, Avstrijo in Nemčijo. Na razstavah so slovenskemu vinu prisodili štiri zlato, 70 srebrnih in 93 bronastih medalj. Vedeti je treba tudi, da znaša vrednost pridelka 10.000 hektarov boljših vinogradov 5 milijard dinarjev, hektar vinograda pa je vreden glede na to, kar daje in da živi od vinogradništva 7 odstotkov prebivalstva (vi- nogradi zavzemajo samo 2,5 odstotka kme- tijske zemlje v Sloveniji) milijon do pol- drugi milijon dinarjev, skupaj torej le boljše vinogradi do 150 milijard din. Tudi to je koristno, da vedo vsi, ne le tisti, ki cenijo naše dobro vino.

Se mnogo zanimivega bi lahko zvedeli in spoznali na drugih, številnih kmetijskih razstavah. Tako bi se na Gorenjskem kmetijskem tednu, na več prireditvah pre- pričali, da je kmetijstvo pomembno celo v tako gorati in močno industrializirani po- krajini. Razen tega pa kaže kmetijstvo v marsikem prav tam največ napredka, kjer je že »v manjšini«, kjer je industrializacija najbolj napredovala. O tem se je lahko vsako- do prepričal ob razstavi živine v Naklem.

Letos je bilo v Sloveniji in vsej državi toliko pomembnih kmetijskih razstav, da jih v časopisu ne bi smeli odpraviti le na kratko, češ bile so lepe, vzorno prirejane in poučne; zakaj te razstave so tudi precej jasna podoba prizadevanj, da bi se kmetijstvo uveljavilo v našem gospodarstvu, kakor se dejansko mora po svojem pomenu. Ali se torej naše kmetijstvo krepi? Ali pa so letošnje kmetijske razstave samo dokaz, da je bila leta letina?

Letošnjih kmetijskih razstav nedvomno ni omogočilo samo dobra letina. To je najbolje dokazala prva povojna republiška razstava živine v Sloveniji (od 4. do 11. septembra). Razstava je v resnici pokazala, kaj je naša živinoreja dosegla v prvem desetletju v novi Jugoslaviji. Seveda se je živinoreja po osvo-

bojnosti razvijala na temeljih živinorejskega dela v dolgih desetletjih. Vendar je treba upoštevati, da je vojna to delo povsod pretrgala in ustavila. Mnogo najboljše plemen- ske živine je šlo pod nož. Okupator je izbral hleve slovenskih živinorejcev v celih pokra- jinah. Toda letos so naši živinorejci nastopili že samozavestno. Razstavili so takšno govejo živino, da tudi po sodbi tujih, razgledanih strokovnjakov nikakor ne zaostaja za naj- boljšo živino živinorejskih dežel, kakršna je n. pr. Švica. Na razstavi smo sicer videli le vrhunske uspehe naše živinoreje, ne pa, kakršna je na splošno naša živinoreja. Toda prav za živinorejo velja, da je mogoče doseči vrhunske uspehe ob dovolj visoki sploš- ni stopnji in le z dolgotrajnejšim delom. Zato takšna razstava jasneje pokaže, kako napre- duje živinoreja, kakor pa uradne številke o naraščanju števila živine.

Tako bi torej smeli reči, da naše kme- tijstvo napreduje, zlasti se, ker je živino- reja poglavitna kmetijska stroka in najbolj razvita v Sloveniji. Slovenska živinoreja daje na dan nad milijon litrov mleka, prirastek mesa prašičev znaša na dan 200.000 kg in kokoši znesajo povprečno po 400.000 jajc na dan: Prav je, da gledamo na pomen kmetij- stva tudi od te strani.

Hkrati je bila v Ljubljani mednarodna razstava vin s poučnim razstavnim oddel- kom, ki je prikazal marsikaj zanimivega ne le za vinogradnike. Ob tej priložnosti si je obiskovalec lahko ustvaril približno sodbo o slovenskem vinogradništvu že ob pokušanju nekaterih izmed 482 razstavljenih vzorcev vina. Majhni so naši vinogradi, obdelujemo jih ročno, s kakovostnim vinom pa tekmuje- mo s Francijo, Avstrijo in Nemčijo. Na razstavah so slovenskemu vinu prisodili štiri zlato, 70 srebrnih in 93 bronastih medalj. Vedeti je treba tudi, da znaša vrednost pridelka 10.000 hektarov boljših vinogradov 5 milijard dinarjev, hektar vinograda pa je vreden glede na to, kar daje in da živi od vinogradništva 7 odstotkov prebivalstva (vi- nogradi zavzemajo samo 2,5 odstotka kme- tijske zemlje v Sloveniji) milijon do pol- drugi milijon dinarjev, skupaj torej le boljše vinogradi do 150 milijard din. Tudi to je koristno, da vedo vsi, ne le tisti, ki cenijo naše dobro vino.

Se mnogo zanimivega bi lahko zvedeli in spoznali na drugih, številnih kmetijskih razstavah. Tako bi se na Gorenjskem kmetijskem tednu, na več prireditvah pre- pričali, da je kmetijstvo pomembno celo v tako gorati in močno industrializirani po- krajini. Razen tega pa kaže kmetijstvo v marsikem prav tam največ napredka, kjer je že »v manjšini«, kjer je industrializacija najbolj napredovala. O tem se je lahko vsako- do prepričal ob razstavi živine v Naklem.

Letos je bilo v Sloveniji in vsej državi toliko pomembnih kmetijskih razstav, da jih v časopisu ne bi smeli odpraviti le na kratko, češ bile so lepe, vzorno prirejane in poučne; zakaj te razstave so tudi precej jasna podoba prizadevanj, da bi se kmetijstvo uveljavilo v našem gospodarstvu, kakor se dejansko mora po svojem pomenu. Ali se torej naše kmetijstvo krepi? Ali pa so letošnje kmetijske razstave samo dokaz, da je bila leta letina?

Letošnjih kmetijskih razstav nedvomno ni omogočilo samo dobra letina. To je najbolje dokazala prva povojna republiška razstava živine v Sloveniji (od 4. do 11. septembra). Razstava je v resnici pokazala, kaj je naša živinoreja dosegla v prvem desetletju v novi Jugoslaviji. Seveda se je živinoreja po osvo-

bojnosti razvijala na temeljih živinorejskega dela v dolgih desetletjih. Vendar je treba upoštevati, da je vojna to delo povsod pretrgala in ustavila. Mnogo najboljše plemen- ske živine je šlo pod nož. Okupator je izbral hleve slovenskih živinorejcev v celih pokra- jinah. Toda letos so naši živinorejci nastopili že samozavestno. Razstavili so takšno govejo živino, da tudi po sodbi tujih, razgledanih strokovnjakov nikakor ne zaostaja za naj- boljšo živino živinorejskih dežel, kakršna je n. pr. Švica. Na razstavi smo sicer videli le vrhunske uspehe naše živinoreje, ne pa, kakršna je na splošno naša živinoreja. Toda prav za živinorejo velja, da je mogoče doseči vrhunske uspehe ob dovolj visoki sploš- ni stopnji in le z dolgotrajnejšim delom. Zato takšna razstava jasneje pokaže, kako napre- duje živinoreja, kakor pa uradne številke o naraščanju števila živine.

Tako bi torej smeli reči, da naše kme- tijstvo napreduje, zlasti se, ker je živino- reja poglavitna kmetijska stroka in najbolj razvita v Sloveniji. Slovenska živinoreja daje na dan nad milijon litrov mleka, prirastek mesa prašičev znaša na dan 200.000 kg in kokoši znesajo povprečno po 400.000 jajc na dan: Prav je, da gledamo na pomen kmetij- stva tudi od te strani.

Hkrati je bila v Ljubljani mednarodna razstava vin s poučnim razstavnim oddel- kom, ki je prikazal marsikaj zanimivega ne le za vinogradnike. Ob tej priložnosti si je obiskovalec lahko ustvaril približno sodbo o slovenskem vinogradništvu že ob pokušanju nekaterih izmed 482 razstavljenih vzorcev vina. Majhni so naši vinogradi, obdelujemo jih ročno, s kakovostnim vinom pa tekmuje- mo s Francijo, Avstrijo in Nemčijo. Na razstavah so slovenskemu vinu prisodili štiri zlato, 70 srebrnih in 93 bronastih medalj. Vedeti je treba tudi, da znaša vrednost pridelka 10.000 hektarov boljših vinogradov 5 milijard dinarjev, hektar vinograda pa je vreden glede na to, kar daje in da živi od vinogradništva 7 odstotkov prebivalstva (vi- nogradi zavzemajo samo 2,5 odstotka kme- tijske zemlje v Sloveniji) milijon do pol- drugi milijon dinarjev, skupaj torej le boljše vinogradi do 150 milijard din. Tudi to je koristno, da vedo vsi, ne le tisti, ki cenijo naše dobro vino.

Se mnogo zanimivega bi lahko zvedeli in spoznali na drugih, številnih kmetijskih razstavah. Tako bi se na Gorenjskem kmetijskem tednu, na več prireditvah pre- pričali, da je kmetijstvo pomembno celo v tako gorati in močno industrializirani po- krajini. Razen tega pa kaže kmetijstvo v marsikem prav tam največ napredka, kjer je že »v manjšini«, kjer je industrializacija najbolj napredovala. O tem se je lahko vsako- do prepričal ob razstavi živine v Naklem.

Letos je bilo v Sloveniji in vsej državi toliko pomembnih kmetijskih razstav, da jih v časopisu ne bi smeli odpraviti le na kratko, češ bile so lepe, vzorno prirejane in poučne; zakaj te razstave so tudi precej jasna podoba prizadevanj, da bi se kmetijstvo uveljavilo v našem gospodarstvu, kakor se dejansko mora po svojem pomenu. Ali se torej naše kmetijstvo krepi? Ali pa so letošnje kmetijske razstave samo dokaz, da je bila leta letina?

Letošnjih kmetijskih razstav nedvomno ni omogočilo samo dobra letina. To je najbolje dokazala prva povojna republiška razstava živine v Sloveniji (od 4. do 11. septembra). Razstava je v resnici pokazala, kaj je naša živinoreja dosegla v prvem desetletju v novi Jugoslaviji. Seveda se je živinoreja po osvo-

bojnosti razvijala na temeljih živinorejskega dela v dolgih desetletjih. Vendar je treba upoštevati, da je vojna to delo povsod pretrgala in ustavila. Mnogo najboljše plemen- ske živine je šlo pod nož. Okupator je izbral hleve slovenskih živinorejcev v celih pokra- jinah. Toda letos so naši živinorejci nastopili že samozavestno. Razstavili so takšno govejo živino, da tudi po sodbi tujih, razgledanih strokovnjakov nikakor ne zaostaja za naj- boljšo živino živinorejskih dežel, kakršna je n. pr. Švica. Na razstavi smo sicer videli le vrhunske uspehe naše živinoreje, ne pa, kakršna je na splošno naša živinoreja. Toda prav za živinorejo velja, da je mogoče doseči vrhunske uspehe ob dovolj visoki sploš- ni stopnji in le z dolgotrajnejšim delom. Zato takšna razstava jasneje pokaže, kako napre- duje živinoreja, kakor pa uradne številke o naraščanju števila živine.

Tako bi torej smeli reči, da naše kme- tijstvo napreduje, zlasti se, ker je živino- reja poglavitna kmetijska stroka in najbolj razvita v Sloveniji. Slovenska živinoreja daje na dan nad milijon litrov mleka, prirastek mesa prašičev znaša na dan 200.000 kg in kokoši znesajo povprečno po 400.000 jajc na dan: Prav je, da gledamo na pomen kmetij- stva tudi od te strani.

Hkrati je bila v Ljubljani mednarodna razstava vin s poučnim razstavnim oddel- kom, ki je prikazal marsikaj zanimivega ne le za vinogradnike. Ob tej priložnosti si je obiskovalec lahko ustvaril približno sodbo o slovenskem vinogradništvu že ob pokušanju nekaterih izmed 482 razstavljenih vzorcev vina. Majhni so naši vinogradi, obdelujemo jih ročno, s kakovostnim vinom pa tekmuje- mo s Francijo, Avstrijo in Nemčijo. Na razstavah so slovenskemu vinu prisodili štiri zlato, 70 srebrnih in 93 bronastih medalj. Vedeti je treba tudi, da znaša vrednost pridelka 10.000 hektarov boljših vinogradov 5 milijard dinarjev, hektar vinograda pa je vreden glede na to, kar daje in da živi od vinogradništva 7 odstotkov prebivalstva (vi- nogradi zavzemajo samo 2,5 odstotka kme- tijske zemlje v Sloveniji) milijon do pol- drugi milijon dinarjev, skupaj torej le boljše vinogradi do 150 milijard din. Tudi to je koristno, da vedo vsi, ne le tisti, ki cenijo naše dobro vino.

Se mnogo zanimivega bi lahko zvedeli in spoznali na drugih, številnih kmetijskih razstavah. Tako bi se na Gorenjskem kmetijskem tednu, na več prireditvah pre- pričali, da je kmetijstvo pomembno celo v tako gorati in močno industrializirani po- krajini. Razen tega pa kaže kmetijstvo v marsikem prav tam največ napredka, kjer je že »v manjšini«, kjer je industrializacija najbolj napredovala. O tem se je lahko vsako- do prepričal ob razstavi živine v Naklem.

Letos je bilo v Sloveniji in vsej državi toliko pomembnih kmetijskih razstav, da jih v časopisu ne bi smeli odpraviti le na kratko, češ bile so lepe, vzorno prirejane in poučne; zakaj te razstave so tudi precej jasna podoba prizadevanj, da bi se kmetijstvo uveljavilo v našem gospodarstvu, kakor se dejansko mora po svojem pomenu. Ali se torej naše kmetijstvo krepi? Ali pa so letošnje kmetijske razstave samo dokaz, da je bila leta letina?

Letošnjih kmetijskih razstav nedvomno ni omogočilo samo dobra letina. To je najbolje dokazala prva povojna republiška razstava živine v Sloveniji (od 4. do 11. septembra). Razstava je v resnici pokazala, kaj je naša živinoreja dosegla v prvem desetletju v novi Jugoslaviji. Seveda se je živinoreja po osvo-

bojnosti razvijala na temeljih živinorejskega dela v dolgih desetletjih. Vendar je treba upoštevati, da je vojna to delo povsod pretrgala in ustavila. Mnogo najboljše plemen- ske živine je šlo pod nož. Okupator je izbral hleve slovenskih živinorejcev v celih pokra- jinah. Toda letos so naši živinorejci nastopili že samozavestno. Razstavili so takšno govejo živino, da tudi po sodbi tujih, razgledanih strokovnjakov nikakor ne zaostaja za naj- boljšo živino živinorejskih dežel, kakršna je n. pr. Švica. Na razstavi smo sicer videli le vrhunske uspehe naše živinoreje, ne pa, kakršna je na splošno naša živinoreja. Toda prav za živinorejo velja, da je mogoče doseči vrhunske uspehe ob dovolj visoki sploš- ni stopnji in le z dolgotrajnejšim delom. Zato takšna razstava jasneje pokaže, kako napre- duje živinoreja, kakor pa uradne številke o naraščanju števila živine.

Tako bi torej smeli reči, da naše kme- tijstvo napreduje, zlasti se, ker je živino- reja poglavitna kmetijska stroka in najbolj razvita v Sloveniji. Slovenska živinoreja daje na dan nad milijon litrov mleka, prirastek mesa prašičev znaša na dan 200.000 kg in kokoši znesajo povprečno po 400.000 jajc na dan: Prav je, da gledamo na pomen kmetij- stva tudi od te strani.

Hkrati je bila v Ljubljani mednarodna razstava vin s poučnim razstavnim oddel- kom, ki je prikazal marsikaj zanimivega ne le za vinogradnike. Ob tej priložnosti si je obiskovalec lahko ustvaril približno sodbo o slovenskem vinogradništvu že ob pokušanju nekaterih izmed 482 razstavljenih vzorcev vina. Majhni so naši vinogradi, obdelujemo jih ročno, s kakovostnim vinom pa tekmuje- mo s Francijo, Avstrijo in Nemčijo. Na razstavah so slovenskemu vinu prisodili štiri zlato, 70 srebrnih in 93 bronastih medalj. Vedeti je treba tudi, da znaša vrednost pridelka 10.000 hektarov boljših vinogradov 5 milijard dinarjev, hektar vinograda pa je vreden glede na to, kar daje in da živi od vinogradništva 7 odstotkov prebivalstva (vi- nogradi zavzemajo samo 2,5 odstotka kme- tijske zemlje v Sloveniji) milijon do pol- drugi milijon dinarjev, skupaj torej le boljše vinogradi do 150 milijard din. Tudi to je koristno, da vedo vsi, ne le tisti, ki cenijo naše dobro vino.

Se mnogo zanimivega bi lahko zvedeli in spoznali na drugih, številnih kmetijskih razstavah. Tako bi se na Gorenjskem kmetijskem tednu, na več prireditvah pre- pričali, da je kmetijstvo pomembno celo v tako gorati in močno industrializirani po- krajini. Razen tega pa kaže kmetijstvo v marsikem prav tam največ napredka, kjer je že »v manjšini«, kjer je industrializacija najbolj napredovala. O tem se je lahko vsako- do prepričal ob razstavi živine v Naklem.

slovensko kmetijstvo. S hmeljem se uveljav- ljamo pred svetom in z njim že stoletje dokazujemo, kako zanimivo kmetijsko po- dročje je Slovenija, kjer je mogoče pridelo- vati malodane vse — od vina do tobaka. Toda slovenski pridelki so tudi izvrstni. Razstava v Zalcu je dokazala, da se naše hmeljarstvo ni ustavilo na poti napredka. Mnogo je k temu pripomogel zlasti Institut za hmeljarstvo, ki je vzgojil nove, boljše- ne sorte hmelja; te so pri poskusnem pride- lovanju dajale do 40 odstotkov več pridelka in so razen tega odpornejše proti boleznim ter škodljivcem. Institut raziskuje še zna- čilnosti in kakovost zemlje, tako da hme- ljari lahko smotno uporabljajo umetna gnojila.

Letošnje sadne razstave v Sloveniji pa so dokazale, da so naši sadjarji na splošno pre- magali najhujšega škodljivca, ameriškega ka- parja. Naši sadovnjaki so spet začeli roditi zdravo sadje. Slovensko sadjarstvo ne bo propadlo, čeprav je bilo že tik pred popol- nim uničenjem. Zato so letos naši sadjarji tudi s takšno vneto prirejali sadne razsta- ve. Torej: ne le dobra sadna letina, marveč žilavo delo naših ljudi — to je rodilo lepe sadove tudi v sadjarstvu!

Dosedanje kmetijske uspehe v Sloveniji smo lahko primerjali a veliko kmetijsko raz- stavo republike Hrvatske zadnji teden v Zagrebu. To je bila letos največja kmetijska razstava v državi. Morda je bila njena raz- sežnost tudi ena slabih strani (zaradi gozda ne vidiš dreves!). Vendar je pazljiv obisko- valec lahko ugotovil tudi tu marsikaj zna- čilnega in razveseljivega. Tako so se zelo uspešno uveljavile kmetijske postaje, ki so- delujejo tesno z združnimi organizacijami in državnimi posesti ter v resnici pose- sujejo kmetijstvo; to dokazujejo najbolj silno povečani hektarski pridelki — pšenice skoraj 30 q in koruze do 50 q, pa tudi uspehi v živinoreji, zlasti prašičereji.

Kako je torej s kmetijskim napredkom v naši državi? Po kmetijskih razstavah sme- mo soditi, da je nastal celo pravi prelom: pridelovalni uspehi so zelo razveseljivi, ži- vinoreja ni več zaostala. Toda vedeti mo- ramo, da je razvoj kmetijstva počasen. Zato se nam bo tudi prihodnje leto mogoče zde- lo, da naše kmetijstvo ne napreduje dovolj hitro, ker napreduje pač počasneje kakor industrija.

Kaj bo z elektriko?

Po prvih vznemirljivih glasovih o znatni podražitvi elektrike še vedno nič ne ve- mo, po čem bomo s 1. januarjem plačevali kilovatno uro. Posebna strokovna komisija Skupnosti jugoslovanskega elektrogospo- darstva (SJE) je namreč izdelala »Analizo elementov družbenega plana za 1956« in v njej prišla do zaključka, da je treba celo- lotno državno elektrogospodarstvo spravi- ti v roke enega gospodarja in določiti za vso državo enotne cene. V Sloveniji naj bi se elektrika podražila za nekoliko več kot 76 odstotkov.

Ljudje okoli SJE so očitno gluhi za vse namere zvezne vlade, da hočemo prav se- danj začetki boj zoper kolebanje trga in ži- vljenjskega standarda, nato pa življenjsko skupnostni jugoslovanskega elektrogospo- darstva (SJE) je namreč izdelala »Analizo elementov družbenega plana za 1956« in v njej prišla do zaključka, da je treba celo- lotno državno elektrogospodarstvo spravi- ti v roke enega gospodarja in določiti za vso državo enotne cene. V Sloveniji naj bi se elektrika podražila za nekoliko več kot 76 odstotkov.

Pa ne gre samo za pol tisočaka za po- draženo elektriko. Stvar je mnogo tragič- nejša. Če podražimo elektriko, ki poganja kolesje vsej naši industriji in obrti, je oči- to, da bodo poskočile cene vsem izdel- kom in uslugam obrtnikov. Namesto zahe- lene utratitve bi se znašli pred novo zme- do na trgu, pred novim valom nezaupanja v dinar z vsemi kvarnimi posledicami za naše gospodarstvo.

Morda pa bi lahko industrija prevzela podražitev elektrike sama, ne da bi zvi- šala ceno svojim izdelkom, t. j. brez škode za življenjsko raven? Naši strokovnjaki v republiškem elektrogospodarstvu so v svo- jem odgovoru tovarišem okoli SJE že po- jasnili, da bi bilo to brez smisla. Držav- no elektrogospodarstvo bi imelo namreč od podražitve elektrike natančno toliko dobička, kolikor bi imelo ostalo zvezno gospodarstvo škode. Celotno gospodarstvo pa ne bi profitiralo niti prebitke pare. Elektrogospodarstvu bi morali dobiček je- mati in z njim »regrestrirati« druge gospo- darske panoge, ki bi zašle v izgubo, kakor bi se primerilo, postavim, naši mladi indus- triji aluminija. Nastal bi nesmisel, jalov vrtnec plačilnega papirja, perpetuum mo- bile, ki ne bi bil sposoben dvigniti niti uveliga lista s ceste.

Pri našem republiškem Elektrogospodar-

stvu pa pravijo, da pri nas niti ni potrebe dražiti elektriko, ker smo že pri sedanjih cenah rentabilni, čeprav nam privasisti pokradejo mnogo elektrike. V krškem okraju na primer jo plačujejo potrošniki samo polovico. Ko bomo sedaj vse pavša- liste s številci prisilili, da bodo plačevali, kar trošijo, bo seveda še manj razlogov, misliti na kako podražitev kilovatne ure. Korist pa bomo imeli tudi v tem, da bodo vsi trošili dragoceni nevidni sok, ki iz ba- krenega ožila napaja vse naše gospodar- stvo, samo po potrebi. Krize v proizvodnji elektrike bodo manj pogoste in manj usodne.

Morda pa bi bila podražitev električne energije potrebna zato, da bi cenejši pro- izvajalci podprli dražje producente dru- gog po državi? Ponekod na jugu imamo res še zastarele, najhjne, zlasti kalorične elektrarne, ki so drage. Toda tudi na jugu gradimo naglo mogočne vodne elektrarne, ki bodo hitro pocenjevale električno eno- gijo in izpodrivale, kar se je preživelo. Kakšen smisel naj torej ima, da za tu kratki prehodni čas vzemirimo in zme- demo naš domači trg ter znova porušimo ravnotežje v gospodarstvu, ko smo že upali, da se je začelo utrjevati.

Ce naj delavec n. pr. v Beogradu ali Vojvodini plačuje elektriko draže, ima pa kruh in stanovanje in morda še kaj dru- gega ceneje od našega delavca. Tudi naši strokovnjaki pri republiškem Elektrogospodarstvu so že poudarili, da ni mogoče misliti na izenačevanje samo v kakem iz- trganem majhnem delu našega gospodar- stva. Vsaka gospodarska veja in vsak kraj ima svoje posebne ekonomske pogoje, ki jih ni mogoče odpraviti samo z besedo kakke zgrešene »analize«.

Razlike v cenah pa so tudi nujne: voj- vodinski človek bo vedno jedel kruh ce- neje kot industrializirani, neagrarni deli države.

Ze na mreži ene same elektrarne več- krat ni mogoče doseči enotnih cen, ker silijo razumena proizvajalca neizprosnih zakonih gospodarnosti sami, da pomija elek- triko na primer ponudi ceneje kot po- dnevi, da vzpodbuja k potrošnji elektrike v času, ko je ima preveč neizkoriščen. Kako naj spravimo v jarem enotnih cen še ogromno državno omrežje, da bo go- spodarstvo ostalo vkljub temu še vedno razumno?

»Analiza elementov družbenega plana za 1956«, ki jo je z enotnimi zvišanji cenami elektrike izdelala SJE, pa skriva še druge hude nevarnosti za naše gospodar- stvo. Za proizvajalca zahteva dobiček, ki naj bi znašal 20 odstotkov lastne ali režijs- ke cene proizvodnje. Elektrarna, ki bi nabavila dražje stroje in opremo, bi žela torej večje dobičke. Kolikor huje bi za- pravljali, toliko višji bi bili čisti dobički. Na mah bi postale prikupnejše drage ka- lorične elektrarne kot ceneje vodne. SJE je torej pripravila s svojo »Analizo« pravi atentat na naše gospodarstvo in na stan- dard.

Nič boljša ni »Analiza« SJE v političnem pogledu. Komaj smo se iztrgali iz okore- lega obsega birokratskega administrati- nega centralizma in naredili, z decentrali- zacijo in delavskim samoupravljanjem ve- lik korak naprej, pa že pride SJE zopet z namero, vzeti delavcem vso pobudo in cen- tralizirati celotno elektrogospodarstvo v rokah enega samega gospodarja. Ker ni bilo naše elektrogospodarstvo še nikoli ta- ko centralizirano, kot zahteva zanj sedaj SJE, pomeni »Analiza« dva koraka nazaj v političnem razvoju naše družbe.

Ce smo proti višjim in enotnim cenam, pa se to ne pravi, da smo tudi proti enotni gospodarski politiki v zveznem elektro- gospodarstvu. Državno gospodarstvo je lahko samo eno in ne zmes mnogih, ki bi se med seboj borila. Toda to enotno zvez- no gospodarstvo ne sme rušiti tega, kar smo si že s trdom priborili. Potrebujemo enotno električno omrežje; potrebujemo daljnovid iz Bosne čez Hrvatstvo in Slove- nijo, da ne bodo drage instalacije v Ki- dričevem stale neizkoriščene, ko ne bodo v Bosni vedeli kaj z električno energijo i. t. d.

V našem elektrogospodarstvu so torej zvezni, republiški in krajevni problemi, kakor imamo državna, republiška in lokal- na omrežja, na katerih vise potrošniki. Gospodarska problematika le-teh naj ne pride v pristojnost SJE, če hočemo ekon- omski red in spoštovanje lastne politične misli.

IVO PIRKOVIC

TAKŠNI SMO TAKŠNI

TO SO PA ZATOLMINCI

Letos so zgradili novo cesto do Seve, izpeljali vodovod na planino Sleme, popravili strehe na drugi planini, a po sami vasi opravljajo »rabote«, vsak vnaprej določeno število ur na leto. Zmeraj kaj popravljajo: kanalizacijo, ceste, poslopja, gnojnice...

Pozimi je cesta Zatolmin-Tolmin prva očiščena, včasih so kmečke roke Zatolmincev celo hitrejšje od tolminskih plugov.

Zadnji čas je pristopilo mnogo novih članov v Kmetijsko za- drugo, ki jih oskrbuje z vsem potrebnim, a odkupuje sir. Letos so nabrali toliko zdravih želišč, da so bili drugi v Sloveniji.

»Saj je delo nam samim prvim v korist!« pravijo Zatolminci.

BREZ SRČNE VZGOJE

Letos so delavci nekega držav- nega posestva v Savinjski dolini spravljali otavo v Ojstrici pri Taboru. S seboj so imeli velikega volčjaka. Čez travnik je pri- šel lep maček, ki je že sedem let pridno preganjal miši in podgane sosednjemu kmetu Francu Zupančiču. Komaj so delavci zagledali žival, so nanjo naščuvali psa. Mačku se je po- srečilo uiti na drevo, delavcem pa se je zahotelo zabave. Eden izmed njih je splezal na drevo in vrzel mačka pred razdraženega volčjaka. Boj je bil kratek, s travnika se je odplazila krvava kepa. Gospodar mačku ni mogel več pomagati, poginil je, neusmiljeni mučitelj pa mogoče niti pomisliti niso, da so se grdo pregrešili nad nedolžnim bitjem.

Rubrika »Takšni smo...« naj bo ogledalo, v katerem bodo videli ljudje svoje dobre strani in pomankljivosti. Spo- ročanje nam o dogodkih in izjavah, ki govorijo o značaju našega človeka: o njegovi prisebnosti, zavednosti, poštenosti, iznajdljivosti, vrljivosti, predanosti in podobno, kakor tudi o njegovih napakah, ki jih je treba bhati in izkoreniniti: su- rovo, neodgovorno početje, goljufivost, samovolja, nepoštenost in podobno. Ti sestavki morajo biti resnični in pisec moralno in pravno odgovarja za navedene podatke. Dopisi smejo obsegati največ 150 besed, toda čim krajše — tem boljše. Za vsak prispevek, ki bo objavljen v rubriki »Takšni smo...«, dobi pisec nagrado 700 din. Dopise naslavljajte: »TT«, Ljub- ljana, Tomšičeva 7, rubrika »TAKŠNI SMO...« Neresni prispevki brez podpisa in točnega naslova bodo romali v koš!

»Takšni smo...« naj bo ogledalo, v katerem bodo videli ljudje svoje dobre strani in pomankljivosti. Spo- ročanje nam o dogodkih in izjavah, ki govorijo o značaju našega človeka: o njegovi prisebnosti, zavednosti, poštenosti, iznajdljivosti, vrljivosti, predanosti in podobno, kakor tudi o njegovih napakah, ki jih je treba bhati in izkoreniniti: su- rovo, neodgovorno početje, goljufivost, samovolja, nepoštenost in podobno. Ti sestavki morajo biti resnični in pisec moralno in pravno odgovarja za navedene podatke. Dopisi smejo obsegati največ 150 besed, toda čim krajše — tem boljše. Za vsak prispevek, ki bo objavljen v rubriki »Takšni smo...«, dobi pisec nagrado 700 din. Dopise naslavljajte: »TT«, Ljub- ljana, Tomšičeva 7, rubrika »TAKŠNI SMO...« Neresni prispevki brez podpisa in točnega naslova bodo romali v koš!

»Takšni smo...« naj bo ogledalo, v katerem bodo videli ljudje svoje dobre strani in pomankljivosti. Spo- ročanje nam o dogodkih in izjavah, ki govorijo o značaju našega človeka: o njegovi prisebnosti, zavednosti, poštenosti, iznajdljivosti, vrljivosti, predanosti in podobno, kakor tudi o njegovih napakah, ki jih je treba bhati in izkoreniniti: su- rovo, neodgovorno početje, goljufivost, samovolja, nepoštenost in podobno. Ti sestavki morajo biti resnični in pisec moralno in pravno odgovarja za navedene podatke. Dopisi smejo obsegati največ 150 besed, toda čim krajše — tem boljše. Za vsak prispevek, ki bo objavljen v rubriki »Takšni smo...«, dobi pisec nagrado 700 din. Dopise naslavljajte: »TT«, Ljub- ljana, Tomšičeva 7, rubrika »TAKŠNI SMO...« Neresni prispevki brez podpisa in točnega naslova bodo romali v koš!

»Takšni smo...« naj bo ogledalo, v katerem bodo videli ljudje svoje dobre strani in pomankljivosti. Spo- ročanje nam o dogodkih in izjavah, ki govorijo o značaju našega človeka: o njegovi prisebnosti, zavednosti, poštenosti, iznajdljivosti, vrljivosti, predanosti in podobno, kakor tudi o njegovih napakah, ki jih je treba bhati in izkoreniniti: su- rovo, neodgovorno početje, goljufivost, samovolja, nepoštenost in podobno. Ti sestavki morajo biti resnični in pisec moralno in pravno odgovarja za navedene podatke. Dopisi smejo obsegati največ 150 besed, toda čim krajše — tem boljše. Za vsak prispevek, ki bo objavljen v rubriki »Takšni smo...«, dobi pisec nagrado 700 din. Dopise naslavljajte: »TT«, Ljub- ljana, Tomšičeva 7, rubrika »

Ves kulturni svet se vzajemno bori proti svojevrstni kugi, ki se širi vsepovsod; to je proti tajnemu uživanju mamil in trgovini z njimi. Ze pred drugo svetovno vojno je poseben odesk pri Društvu narodov razkrival svetu nevarnost tega zla; organizacija Združenih narodov, ki je po vojni stopila na njegovo mesto, mora priznati, da se nevarnost ni zmanjšala, marveč celo narašča.

Zlo prihaja z Vzhoda, ki je bil že v davnih dneh mikaven za zahodnega človeka, saj si je ta že takrat osvajal te pokrajine prav zaradi dišav in začimb, ki so mu bile dotlej tuje. Od vseh teh dišav pa so ga najbolj zanimala mamil, ki so povedla njegovo duševnost v neznanje, bajne svetove, a jo obenem razkrjala in uničevala.

V mednarodnem svetu imenujejo uživanje mamil toksikomano; to je posebna strast, ki sili človeka k uživanju strupenih mamil, ko se jim je enkrat vdal. Ta mamila povzročijo v človeku, ki jih pogosto uživa, posebno stanje, za katero so značilni filii pojavi: nepremagljiva želja in potreba, da nadaljuje z uživanjem mamil, ki si jih oskrbuje z vsemi sredstvi; potreba zvišanja količine strupa; čim dlje uživa mamila tem bolj raste njegova telesna in duševna potreba po njih.

V KADILNICI OPIJA

Opil je gotovo eno najbolj proslulih mamil, vendar se v novem času zelo hitro širila še dve drugi mamili, to pa zlasti zaradi preprostejšega načina uživanja. To sta heroin in morfin. Pri uživanju teh mamil niso potrebni ne lokali, ne druge naprave kot pri opiju. Tu zadostuje majhna stekleničica ali brizgalka za injekcijo. Tu ni izdajalskega vonja kot pri opiju in tudi ni treba, da človek leži, ko uživa strup, kot je to v navadi pri opiju. Kljub temu pa se še vedno najdejo posebne vrste uživalci, ki hrepene po umetno ustvarjenih sanjah, po mamljivih slikah, ki prekašajo vse užltke resničnega življenja. In to jim priča re opij. Zato najdemo tudi v Evropi male »opijske otočnice«, kadilnice opija. Pogled v take kadilnice nudi sliko strahotnega razdejavanja, ki ga povzroča »belo« mamilo. (Pozneje bomo govorili o temnih mamilih.) Tu srečamo degenierance obeh spolov, ljudi iz polsveta, ki so postali žrtve svoje slepe, nepremagljive strasti in težnje za senzacijskimi. In bolj ko se bližamo Vzhodu, številnejše so žrtve oplomanje.

Razlikujemo dve vrsti opija, ki ga uporabljajo za kajenje: šando in dros. Priprava šandoja je komplicirana: mamilo mora vreti kot fina vina in je prav tako boljše čim starejše je. Dros je sicer cenejši kot šando toda nevarnejši, ker učinkuje na človeka z izredno silovitostjo ter povzroča nevarno razdraženost.

Normalnega treznega človeka pogled v kadilnico močno odbija. Skoraj popolnoma otopeli ljudje se valjajo po bolj ali manj zamazanih ležiščih v prostorih, ki so opremljeni po socialnem položaju klientov: nekateri so kolikor toliko lični, drugi umazani. Kadilec vzame dolgo iglo in jo vtakne v opij, ki ga potem guši nad plamenom. Kmalu se opij oblikuje v kroglico, ki cvrkota in se nekoliko poveča. Istočasno pa se začne širiti od nje prijeten vonj. Ko postane kroglica dovolj trda, jo vtakne kadilec v pipo, iz katere nekolikokrat hlastno potegne, nato pa se zlekne po ležišču s pipo v ustih in tako leži do naslednje pipe. Koliko pip pokadi, je odvisno od raznih okolištin. Predvsem odloča navada, poleg tega pa tudi kvaliteta mamil. »Mali« kadilci se zadovoljujejo z desetinami do dvajsetimi pipami, medtem ko jih »večji« kadilec z lahkoto pokadi sto, nekateri pa tudi dve sto. Ti nesrečniki niso več ljudje, marveč skeleti, katerih rebra štrle iz kože. Njihov obraz napravlja videz okostnjaka, koža pa je rumenkasto porsljana. Njihove oči so kot oči slepca, ki gleda in bulji in ne vidi ničesar. Ustnice so vijoličaste, smehljaj je brezizrazen in bebat, iz ust mu prihajajo neartikulirane besede.

Temu fizičnemu uničenju se pridruži strahotna moralna propast. Kronično zastrupljenje vodi v popolno pasivnost volje človek, ki je bil nekoč pošten, se laže, kraje in celo mori. Kadilec, ki je dosegel to stopnjo razdejavanja, postane tudi fizično gnusen, ker zauživa slabo hrano, motnje v cirkulaciji, aritmična srca, slabost udov — podobno kot pri paralizi in čisto tudi boleznim na mehurju. Nič manj pa ni prizadeto delovanje možgan.

SUZENJ SVOJE STRASTI

Borba proti tej nesreči človeštva bi bila zelo huda, tudi ko bi zaprli in razgnali vse

ček. Toda po vsem telesu sem čutila opekline in se od bolečin onesvestila.

Ne vem, koliko časa je preteklo do trenutka, ko sem se spet zavedla. Slišala sem strahovit hrust. Ruska vojska je napadala.

Prepeljali so me v bolnišnico. Drugi dan je prišla neka bolničarka, da bi zapisala moje ime.

»Kako vam je ime?« me je vprašala.

»Marija!« sem spregovorila z zadnjim naporom in se spet onesvestila.

UBOGA MAMA

Iz bolnišnice sem pisala Albertovim staršem. Priglasila sem jih, naj me obiščejo.

Dva dni pozneje je prišla Albertova mati vsa v črnem. Ko me je zagledala, me je vsa solzna objela: »Marija, hči moja, mar si živa?«

»Da, mati,« sem dejala, »živa sem!«

Po dolgem, toplom objemu se mi je izmaknila, mi pogledala naravnost v oči in vprašala: »Ali veš, da je Albert mrtev?«

Po načinu vprašanja in po črtni, ki jo je nosila, sem mislila, da starša že vse ve.

»Da, mati, vem!«

»Kaj? Mrtev? Motiš se! Oba se motita. Ti in Pavel! Moj Albert je živ! Albert je na St. Jerskem. Odpeljal je neke Srbe z Dunaja, da bi jih spravil k Partizanom. Pri Slovencih mu

je bilo všeč in je ostal kar tam. Slišala sem, da si je našel čudovito dekle... Imela bom krasno snaho! In kaj praviš ti, Marija?«

Dolgo sem jo gledala vsa iz sebe in šele potem razumela. Uboga starša!

Tedaj je ves zasopel prihitel v sobo njen mož. Stopil je k moji postelji in mi stisnil roko. Opazila sem, da mu je neprijetno zaradi žene in da strahotno trpi. Opravičeval se je: »Marija, oprostite mi!«

Potem se je nagnil nad posteljo in zašepetal: »Moja žena je bolna, zblaznela je!«

»Kdaj?«

»Ob osvoboditvi, Pavel ji je povedal, da je Albert mrtev in od tedaj, glejte...« je dejal dobri starci in po lico so mu prišlele solze. »Ko sva dobila vašo dopisnico, je nisem mogel pomiriti. Hotela je k vam... Pred bolnišnico se mi je kar odrgala iz rok in stekla v vašo sobo. Ne vem, kako vas je tako hitro našla?«

»O, stric Poldi... uboga mama!«

Vsi trije smo umolknilli. Starša je nepremično strmela predse. Bila je popolnoma odsotna, kot da je ni med nami.

Stric Poldi in jaz sva se končno sprostila in nadaljevala najin pogovor. Ona pa je molčala in se ni premaknila iz svojega položaja.

Neugodno mi je bilo, da ga sprašujem po Albertovih prijateljih, ker sem vedela, da ga s tem spominjam njegovega mrtvega sina, toda tako zelo me je zanimalo, kaj je s Pavlom. Nisem mogla vzdržati in sem ga končno le vprašala:

TUDI PAVEL JE IMEL SMOLO

»Stric Poldi, ali veste kaj o Pavlu?«

Zdrznil se je.

»Raje o tem ne govorite! Otožno je namrščil čelo.

Kot da bi me nekoč udaril. Srce mi je začelo glasno tolči v prsih. Nekaj časa sploh nisem zbrala moči, da bi lahko spregovorila.

»Kaj se je vendar pripetilo, stric Poldi?« sem končno le vprašala.

»Težka, žalostna stvar, Marija! mi je dejal, stisnil oči in se grizel v ustnice, da ne bi zajokal.

»Povejte mi, stric Poldi, lepo vas prosim!« sem ga rotila in ga zagrabila za roko. Bil je ves ginjen ob spominu na Pavla. Starci sploh ni mogel govoriti, izlekel si je robc iz žepa in si dolgo, dolgo brisal solze, ki so mu tekale iz oči. Potem je globoko vzdihnil in začel pripovedovati s tihim glasom ginjenega človeka:

»Drugače dne po osvoboditvi nam je neki človek prinesel njegovo pismo. V pismu naju je prosil, da se zgledava v njegovem stanovanju v Marijshofstrasse. Pripisal je še, da leži že dolgo težko ranjen in da še

ne more vstati iz postelje. O Albertu ni bilo niti besedice. To naju je takoj zaskrbelo. Težka slutnja naju je stisnila. Mrzlično sva odšla v njegovo stanovanje. Tam ni bilo nikogar, ležal je čisto sam.

Bil je tako slab, da se ni mogel niti dvigniti iz postelje. Srečanje je bilo za vse tri težko. Oba z ženo sva ga ljubila kot svojega sina. In ko sva ga videla v tako težkem stanju, sva sploh pozabila vprašati za Alberta. Pripovedoval nama je z glasom izmučenega človeka o sebi in o tem, koliko je pretrpel od dne, ko ste ga vi zapustili. Ni vedel, kaj je z vami...«

»Stric Poldi, dobili so me ob raciji, odpeljali na policijo in spravili v taborišče! Nisem se mogla vzdržati, da ga ne bi prekinila in mu pojasnila svojo nesrečo.

Saj vam verjamem, Marija, popolnoma verjamem! Vem, da ga ne bi za nobeno ceno prepustili samemu sebi! Je dejal starci in nadaljeval: »Zelo ga je skrbelo. Nihče ni nekaj dni prihajal k njemu in ležal je čisto sam, od vseh popolnoma zapuščen. Nikogar ni bilo, da bi mu dal čisto vode, toda vse to ni bilo še nič v primeri z negotovostjo, ki jo je čutil, kadar se je spomnil na vas, Marija...«

»Mar se doktor Robert drugega dne ni oglašil?«

»Niti drugega dne in sploh nikoli več... Pavel nama je pripovedoval: Ubogi doktor Robert! Bil je bledelec in prav tistega dne ga je dobila polki-

ja. Nekdo ga je spoznal na ulici in ga izdal policiji. Ze drugega dne so ga ustrelili!«

»Ubogi, ubogi doktor Robert! Z jokami sem si zakrila oči. Končno je prišel neki njegov znanec in mu povedal tudi to vest. Ta je nato skrbel zanj.«

Nisem mogla več prenašati negotovosti, krčnila sem: »Stric Poldi, prosim vas, povejte, kaj se je zgodil Pavlu?«

Dvignil je pogled, njegove oči so bile objokane.

»Pavel, naš dragi Pavel, živahni, hrabri mladenk ne bo nikoli več stopil na noge: dobil je težko paralizo! Zaradi rane so nastale komplikacije!«

Bilo mi je strašno. Dolgo nisem mogla spregovoriti niti besede. Jokala sem.

Odol higiena najbolj varuje tvoje zdravje!

TOKSIKOMANIJA PEKEL ZA UMETNI PARADIŽ

kadilce opija, saj ne bi mogli preprečiti njegove uporabe doma. Sedaj zastrupljanje z mamil celo narašča, odkar v take velikih količinah uporabljajo novejša strupe: morfin, heroin in seringo.

Med tem je prvi nastopil svojo zmago: slavno pot v Evropo morfin. Evropski človek se je seznanil z njim v vojnah; tedaj je spoznal tudi heroin, seringo in druga mamil. Vzroki naraščajoče potrebe po mamilu so vedno isti: ko preneha učinek mamil, postane človek potrli, zlasti ker ima občutek, da se ne more odreči temu varljivemu užтку. A, da bi ga minila potrtost, potrebuje novo dozo, ki ga zopet dvigne. Tako se potreba stalno stopnjuje; potreba po mamilu postane strast in človek je postal njen suženj. Pravijo, da alkohol uničuje roke naroda, morfin pa njegovo glavo.

ZA UŽITKI PARADIŽA — PEKLENSKE MUKE

Učinek, ki ga povzroča uživanje heroina, je precej podoben učinku pri uživanju morfija, le da utegnejo biti pri večjih dozah posledice še strašnejše, in da smrt hitreje nastopi.

Ko se morfinist ali uživalec drugega strupa zave, da drvi v pogubo, čisto išče pomo-

či: hoče se rešiti, ostreli svojega smrtnega sovražnika — toda navadno je prepozno. V nekaterih krajih imajo posebne klinike, kjer zdravijo bolnike, ki so zapadli uživanju mamil. Semkaj se obračajo ljudje, ki imajo resnično voljo, da bi ozdraveli. Med zdravljenjem morajo pretrpeti strašne muke in to predvsem v začetku, ko se začno odvajati mamil. Strašni želji po mamilu slede delirij, duševni obup, bruhanje, driska, pretresi vsega živčevja. V nekaterih primerih je treba na bolnika paziti, da se sam ne konča.

PRIHODNJIČ

MAMILA

Najostudnejša trgovina londonskega podzemlja

Prsti namesto oči

Ermelo je majhno holandsko mestce, ki ima čudovito lego: sameva sredi gozda kakor bi zraslo iz pravilice. Pa vendar živijo v tem mestecu ljudje, polni sodobnih domislek: celo slepci so prišli na preznanljivo lego, ki so jo tudi izvedli. Ustanovili so svetovno tiskarno, kjer tiskajo po Braillovi metodi tedenska radijska poročila za slepce.

Kaj pomeni radio za slepega človeka, si mi, ki vidimo, morda niti predstavljati ne moremo. Radio spreminja vizionarni svet v svet zvokov, godbe, žive besede in dviga zlasti človeka, ki ne vidi oblike in barve, v svet fantazije, ki mu ga priča gozda. A kako važno je prav za slepca, da pozna naslov umetnine, ki jo bo predvajal radio, da ve za predavatelja, ki jih bo lahko poslušal, že sam naslov mu vzbuja vse polno predstav. Toda kje in kako naj to vse slepec, ki morda sameva v oddaljenem kraju?

To vprašanje so rešili slepci v Ermelu. Tam je poseben dom za slepce iz Holandske, kjer je zaposlenih nekaj stotin slepih delavcev. Dom ima največje Braillovo tiskarno, kjer tiskajo v pisavi za slepce (Braillova metoda) najrazličnejše tiskovine, knjige, brošure, sestavke. Sedaj so začeli tiskati radijske programe. Tiskarna pa ne dobiva nobene javne subvencije, marveč je odvisna zgolj od privatnih virov. Pri tem delu je nujno potrebna izredna spretnost delavcev. Toda kje dobiti izvršnih kader? Zavod »Sonnegerd« v Ermelu je uspešno rešil tudi ta problem. Vsak teden izide nad 500 izvodov te edinstvene radijske revije, ki jo razpošiljajo po Holandski in po Belgiji.

Toda ne predstavljajte si, da je ta tiskarna takšna kot so druga podjetja te vrste: z velikimi tiskarskimi stroji in obilnim načinom dela stavec. Ne, Braillova tiskarna je popolnoma drugačna.

Pri tem delu je predvsem potreben človek z normalnim vidom, ki prepíše besedilo radijskega programa na poseben papir z Braillovi

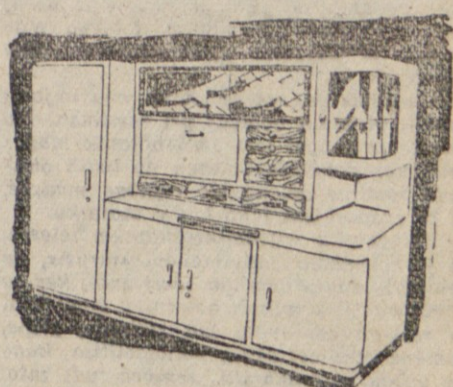
črkami oziroma pikami. Ta papir gre potem v tavnico, kjer opravljajo vse nadaljnje delo sami slepci. Najprej vitočje pike v kovinsko ploščo, za kar je treba velike spretnosti in moči. Slep stavec z leve roko »čita«, z desno pa prebije črke (pike). Konec uporablja namesto peresa ali svinčnika ključno in šilo. Po korekturi dobi kovinske plošče — tiskane pole — pravi tiskar. Na kovinski vzorec polaga na papirja in sicer vsako posebej. Tekat je kolikor morete skrajšan, kajti Braillova pisava vzame veliko prostora, tako da spravijo skrajšan program za teden dni na 12 strani. Umetno je, da se s to pisavo tiska samo na eno stran lista. Ko je vse besedilo natisnjeno, liste sortirajo, zvežejo in jih spravijo v ovojje ter frankirajo. Vse to napravijo delavci in sicer s tako naglico, da jih morajo opazovalci obdivovati. V nekaj urah je pripravljena pošiljka: »Radio-program — izdaja holandska Zveza slepih in Federalna radijska zveza — izdaja Holandskega avto, da odpelje časopis na pošto.

Komaj je to delo končano, nadaljuje tiskarna s tekočim delom s tiskanjem angleško-holandskega slovarja in biblie v jeziku Batukov za indonezijske slepce.

V Ermelu je tudi knjigarna, kjer prodajajo samo knjige, pisane v Braillovem sistemu. Slep knjigar zala romana, poezije, zgodovinske in tehnične knjige, za katere se zanimajo slepci iz vse Holandske.

Medtem pa so radijsko revijo prejeli naslovniki po vsej Holandski in spetni prsti prebirajo program, ki ga bodo slišali po radiu. In slepi poslušalci bodo sedli k aparatu in dala se skrala vase glasove in zvoke, ki bodo pričarali pred njihove duhovne oči predstave in podobe, katerih jim ni dano gledati s telesnimi očmi. Njihova fantazija jim priča tuje svetove, s katerimi dobi tudi slepec zvezo prav po radiu — s pomočjo svojega časopisa.

POHIŠTVO LJUBLJANA VOLFOVA 6

Nudimo vam:

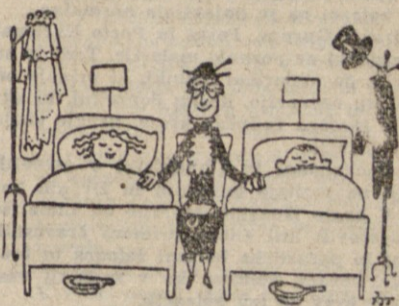
- SOBNO POHIŠTVO — furn in barvano
- KUHINJSKE OPREME dvodelne in trodelne
- TAPETNIŠKE IZDELKE, kavče, otomane, žimnice in peresnice

VSE DOBAVLJAMO V ODLIČNI ROČNI IZDELAVI IN PO NAJNIZJŠIH CENAH!

Čo se pripeti samo.

... v Angliji: Lastnik gostilne je podaril svojem najzvestejšemu odjemalecu, 76-letnemu Tomu Hillu, srebrni vrček ob priložnosti 50.000. litra piva, ki ga je Tom popil od leta 1895, ko je postal njegov stalni gost.

... v Münchenu: Stara teta je obljubila mladoporočencema nenavadno darilo: brezplačno operacijo slepega črevesa, da bi jima s tem prihranila morebitne nepredvidene stroške. Obdarovanca sta takoj odšla v bolnišnico.

... v Lyonu: Vzrok za ločitev zakonca, ki ga je navedla mlada Nancy Breveuil, je sodišče priznalo. Njen mož je namreč po poroki odprl ordinacijo in ker ni imel pacientov, je svoji ženi izdal kar tri zdrave zobe.

SREČANJE IN SLOVO

Moj jok je zdramil Alberto-vo mater. Prijela me je za roko in se zagledala vame z izgubljenim pogledom: »Ne joči, hči, ne joči! Vrnil se bo Albert, le verjemi mi!«

Zbrala sem se, starkine besede so me spominile, da je pred menoj mati s še bolj žalostno usodo kot je moja.

»Kakor koli, Pavel je vendar živ!« sem pomislila in to me je pomirilo.

Ko so me moje opekline začele, sem zapustila bolnišnico in poiskala Pavla.

Srečanje ni bilo veselo. Objela sva se in jokala kot otroka. Njegova sestra, ki ga je sedaj negovala, je jokala z nama vred.

To je bilo hkrati tudi slovo. Po vsem tem, kar sem preživela, sem imela eno samo željo: vrniti se v osvobodeno domovino. Prav tistega dne je odhajal z Dunaja transport proti domu. In tako, doktor, sem se končno vrnila domov.«

»Marija, in kaj je bilo z Borisom?«

»Ne vem. Ničesar nisem več slišala o njem. Če je še živ, je gotovo ostal nekje v inozemstvu. Domov na Bolgarsko se najbrž ne bo vrnil. In če je še živ, je edini preostali člen nekdanske opijske verige.«

KONEC

VELIKO ODKRITJE V BIOKEMIJI

Kratka brzojavka iz Berkeleyja poroča, da je dvema znanstvenikoma iz univerze v Kaliforniji posrečilo napraviti sintetični virus tobačnega mozaika iz njegovih kemičnih sestavin. Rezultate izkušnje Helma Frankel-Conrada in Robeya Williamsa je objavila ameriška akademija znanosti.

»Mozaik« je, kot je znano, ena najbolj razširjenih virusnih obolenj pri rastlinah. To ime je predlagal leta 1885 botanik Mayer zato, ker povzroča bolezen na listih okuženih rastlin zeleno ali rumeno madeže, ki so razporejeni tako kot v mozaiku.

Patogenska ultramikroskopska telesa, ki jih poznamo pod imenom »virusi«, ne zanimajo znanstvenikov zgolj zato, ker so povzročitelji številnih bolezni v živalskem in rastlinskem svetu kot stekline, gripe, rumene mrzlice, ospice, poliomelitis, kuge na gobcu, mozaika itd., temveč tudi zato, ker jih smatrajo za mejnike med živimi celicami in mrtvimi kemičnimi substancami. Ti virusi imajo določene značilnosti, ki obujajo življenje, sposobni so razmnoževati se in prenašati spremembe, istočasno pa so nekateri lahko izolirani v čistem stanju v obliki, podobni kristalom kemičnih proizvodov.

SINTEZA VIRUSA TOBAČNEGA MOZAIKA

Prav virus tobačnega mozaika v stanju »tekočih kristalov« je leta 1935 dobil v svojem laboratoriju Rockefellerjevega inštituta za medicinska raziskovanja slavni biokemik Wendel Stanley. Za ta znanstveni

poizkus, ki ga je izvršil v svojem 31. letu, je bil avtor leta 1946 odlikovan z Nobelovo nagrado za kemijo.

Mrtva snov, ki jo je izoliral Stanley iz okuženih tobačnih listov, je lahko izzvala simptome mozaika pri nepoškodovani tobačni rastlini; in bolj ko je bila kemično čista, bolj je bila strupena.

Heinzu Frankel-Conradu in Robeyu Williamsu se je posrečilo analizirati virus tobačnega mozaika in kasneje napraviti sintetičnega iz kemičnih sestavin. Te sestavine so bile mrtva telesa in sintetični proizvod je bil, če ne živ, v polnem pomenu, ki ga dajemo tej besedi, vsaj biološko aktiven, kajti bil je patogen za tobak in specifičen za mozaik s svojimi klasičnimi simptomi.

Wendel Stanley, ki vodi sedaj laboratorij virusov na univerzi v Kaliforniji, je z vso pravico imenoval odkritje svojih kolegov zgodovinsko odkritje. Ne da bi delali iz tega prerane zaključke o »ustvarjanju življenja«, je upoštevanje vredno že to, da so lahko uredili sintezo nekega aktivnega virusa. Virologija in borba proti virusnim obolenjem bosta imeli od tega nedvomno korist.

Eno zadnjih odkritij v severnonemških tleh je »solna erupcija« — vsekakor pred kakšnimi šestdesetimi milijoni let — v bližini Winhausena in Hannovera. Nekega lepega dne v »kredni dobi«, ko so živali zadnji zavri, je tam iz zemlje privrela solnata lava in se razlila po okolici. Morje je nato končalo ta sivojzrnat vulkanski izbruh, raztopilo vrhno plast soli, ostalo pa pokrilo s peskom.

Za pokrajinsko podobo Srednje Evrope je ta izbruh soli sivojzrnat primer neštetihih gibanj zemeljskih plasti. Kljub že sto petdeset milijonov let so te solne plasti, debele več sto metrov, žarišče nemirov v globini nižjega Rena in Mecklenburga. Zaradi soli so zrastle

je po vsej severni Nemčiji in Danski razlilo neke vrste »mrtvo morje«, velikansko solno morje in se parilo pod vročim tropskim soncem. V nekaj milijonih let je počasi shlapelo, sol pa je ostala. Čez njo je veter nanesel pesek, v katerem so sčasoma nastale zelene oaze.

V taktu menjajočega ritma zemeljske zgodovine se je ta del pogreznil pod morsk gladino, preplavila ga je voda in zalilo blato. Toda spet se je dvignil, da bi se ponovno pogreznil. Čez bele solne plasti so se nakopile nove plasti kamena, življenje na zemeljski površini je šlo dalje. Dnajo zavri so tepali džunglo in velikanski morski psi so ropali po morjih.

V »NAJMLAJŠI PRETEKLOSTI«

Zemeljska površina se je sprito teh premikov seveda spreminjala. Že v juri so se iz morja tu in tam dvignili okrogli otoki na področju današnje severne Nemčije. Jedro teh otokov je bila sol, in medtem ko se je severnemorska nižina vedno bolj pogre-

DEŽELE ZDRAVJA

Prebivalci nekaterih pokrajin na zemeljski obli ne poznajo srčnih obolenj, raka, blaznosti in drugih bolezni

Številna odkritja in sistematična raziskovanja so dokazala, da so na zemlji pokrajine, v katerih ljudje ne umirajo za rakom, srčnimi boleznimi, blaznostjo in drugimi. Veriga teh območij, kjer so ljudje vedno zdravi, ali pa vsaj imuni za nekatere bolezni, se vleče od južne Amerike, Afrike, Azije do Avstralije.

Marsikdo meni, da je statistično delo zdravstvenih mednarodnih ustanov UNO za pravljanje časa in denarja. Kaj le koristi zemljevid razširjenosti raka, jetlike in drugih bolezni?

Toda zelo se motijo. Te statistike omogočajo zdravnikom in znanstvenikom določiti najbolj zdrave cone na zemlji, kje se nekatere bolezni sploh ne pojavljajo ali le redko.

V JUŽNOAMERIŠKI DŽUNGLI

Provincia Loja v Ekvadorju, na vzhodni strani Andov, se odlikuje — tako trdi dr. E. H. Payne — po tem, da njeni prebivalci ne poznajo bolezni srea in krvnega obtoka. Ljudje, ki so težko bolni na sru in se preselijo tja, ozdravijo v petih do šestih mesecih. Doznanosti proti drugim boleznim niso imuni.

V provincah Minas Geras, Goiás in Baja v Braziliji ni najti niti enega primera raka. Res razveseljuje ugotovitev, če upoštevamo, da je tam okrog 250.000 prebivalcev! Vse ostale bolezni pa se pojavljajo normalno.

Področja Gurupa, Peixe in Porto Nacional ob Amazonki ne poznajo malarije. Tudi tu so ugotovili, da malarični bolniki, ki pridejo od drugod, tu ozdravijo, dočim domačini, ki odidejo iz svojega rodnega kraja, drugje zbolijo za to boleznijo.

V Cochabandi in Chuquisaci v osrednji Boliviji ne poznajo duševnih in živčnih bolezni. V kraju Huaylas, severno od Lima, se niso ugotovili niti enega primera črevesnih obolenj in parazitske bolezni želodca in črevesnega kanala, medtem ko v sosednji vasi zelo trpe prav na teh boleznih.

Tudi v Aziji najdemo ozemlja, kjer nekaterih bolezni ne poznajo. V osrednji Aziji, ob južnem robu Pamira, ki so mu vzdeli ime »strela sveta«, tam, kjer se stikajo Kitajska, Sovjetska zveza, Afganistan in Indija, živi v višini 1600 do 2500 metrov plemo Hunzov. Zemlja je kamnita in revna, ljudje so le slabo oblečeni in mila sploh ne poznajo. Mesa ne uživajo, hranijo se le s marelicami, borovnicami, kašo in kalem pšenice. Razen neke vrste očesne bolezni, ki jo povzroča dim v njihovih kočah, ni bolezni, ki bi skrajševala

njihova življenja. Umirajo kot miren plamenček, ki mu zmanjka goriva.

Cetudi je hrana, ki jo uživajo, zdrava, ni vir zdravja. Sklepajo, da je tamkajšnje podnebje tako ugodno. Če se namreč Hunzi preselijo drugam in hrane ne spreminijo, vendarle zbolijo.

Čudežna dežela večnega zdravja je Shan-grilla, to je globoka dolina neke v Himalajskem pogorju, kjer ljudje klubujejo prav vsem boleznim.

Pri iskanju naftnih polj je avstralski raziskovalec John Zehnder prišel tudi v deželo »smejelega« človeštva. Ta pokrajina se ime-

divlja praščič, gazele, antilope, sloni in opice, kadar zbolijo.

Doslej so znanstveniki, ki so v svojih izjavah vedno zelo previdni, govorili le o enem ozemlju na zemeljski obli, ki je immuno za vse bolezni — Antarktiki, ki pa smo o njej v »TT« že pisali.

Medtem ko so v Antarktiki nizke temperature, višinske razlike in večni led, takšni življenjski pogoji, ki je njih nujna posledica, imunito proti vsem boleznim, zavija predele, ki smo jih prej omenili, še danes neprodorna skrivnost. Zakaj so ona področja v južni Ameriki, Novi Gvineji, v osrednji Aziji, na

BELI KROGI KAŽEJO PODROČJA, V KATERIH SPOH NE POZNAJO BOLEZNI, KI SO SICER OBČAJNE V CIVILIZIRANIH DEŽELAH

nuje Layani in ima le 3000 prebivalcev, ki so zelo primitivni, toda še nihče od njih ni bil nikoli bolan.

John Zehnder se bo zdaj povrnil k tem srečnim ljudem z dvema zdravnikoma, kjer bodo iskali skrivnost večnega zdravja. Če bi jo odkril, bi morda pomenilo odrešenje vsemu človeštvu. Za zdaj namerava Zehnder sestati tam sanatorij, ki bo bržkone postal edino upanje vseh neozdravljivih bolnih.

Ko so iskali člane morske tolpe Mabenga v Kamerunu, ki je mazačem zahodne Afrike dobavljala tajna »zdravila« živalskega in rastlinskega izvora, je raziskovalec Tom Stancey našel v Gabunu, v tropski zahodni Afriki na beli madež na zemljevidu črnega kontinenta. To ozemlje, ki je veliko okrog 120 kvadratnih kilometrov, je po zemljevidu sodeč le površna raziskava. Tudi tu so ljudje popolnoma zdravi. V te kraje se po skrivnostnem instinktu, ki ga imajo živali, zatekajo tudi

Himalaji in Afriki bolj zdravi in zakaj tam ljudje ne zbolijo na tej ali oni bolezni?

Zdi se — in v tem se objektivni raziskovalci in strokovnjaki strinjajo — da povzročajo ali preprečujejo nekatere bolezni žarčenja iz ozračja ali iz tal.

Na kongresu angleških zdravnikov so ugo-

TAKO SE JE DVIGNILA SOL SKOZI POVRŠINE ZEMLJE NA PODROČJU SEVERNE NEMČIJE. SHEMATIČEN PRIKAZ GEOLOŠKIH DOGAJANJ V PRETEKLIH MILIJONIH LET

hribi in otoki, se usedle doline, nastala jezera in izvirile tekoče soli. Kar so za Mehiko ali Japonsko vulkani, je za Severno Nemčijo kamena sol.

SOL SE DANES »ŽIVI«

Posledice gibanja te soli nikakor niso »geološko historične«. Vredna tla v starem delu Lüneburga so na kraju krajevskega učinki gibanja soli v Segeburgu se tla še vedno vsako leto dvignejo za več milimetrov. In to zaradi solne podlage. In prav verjetno je, da bi ta gibanja lahko zaželeli tudi drugod na nemškem severu, ko bi hoteli to trditve še bolj podkrepiti.

Da bi dobili jasno predstavlo o skrivnostni moči soli, bi se morali vrniti vsekakor dve sto milijonov let nazaj. Takrat se

Toda sol ni ostala nespremenjena. Na videz tako trda kamena sol postane namreč mehka in plastična, brž ko se rahlo segreje in pride pod pritisk. Več tisoč metrov svežih, mladih kamnitih plasti je stisnilo solne plasti in jih istočasno pogreznilo v bližino gorke zemeljske notranjosti. Temperatura kamnitih plasti se na vsakih 33 m zviša za povprečno 1 stopinjo Celzija, merjeno z zemeljskega površja.

»Utekočinjena« kamnita sol se poskuša zdaj izogniti pritisku vrhnjih kamnitih plasti in prodira skozi špranje ali zrahljano kamnino. To izogibanje tekoče soli je vzrok nastanku najmanj iz »solnih otokov«, ki so prebodli severnemorsko

zala in se napolnila s kamnito razlino, ti otoki niso sledili zakonit naravi. Dvigali so se dalje, morská plima jih je odnašala, toda pojavljali so se znova. To dogajanje še danes ni končano. Tudi Helgoland je nastal na podoben način. Severnemorski Nemčija nudi polno primerov podzemeljskega delovanja solnih plasti. Sem sodi Meduno jezero v vzhodnem Holsteinu, usedline tal v Braunschweigu itd.

Sol še danes »živi«. Zato bo treba z njo računati tudi v nadaljnjem geološkem razvoju ne bo mirna, iskala bo razpoke, ustvarjala bo nove hribe in doline ter otke. Seveda ne danes ali jutri, marveč v času, ki ga lahko človek po svojih računih vendar predvidi.

točili, da so vrsta vode, način hranjenja rastlin, elementi, ki so v zemeljskih sestavinah tistih pokrajin odločujoči za zdravje ali bolezni prebivalcev.

Se bomo znali nekoč v bodočnosti obvaro-

vati ali izkoristiti žarčenja od zgoraj ali iz tal? Do danes se nismo uspeli spoznati žarkov, ki ozdravljajo, zdaj šele slutimo skrivnostne valove, ki so napovedovali trpljenja — bolezni.

Majken ptič - VELIKA NADLOGA

V uredništvu ameriških časopisov je prilajalo nešteto vprašanj: zakaj so brzojavni drogovci od avtocestah Pennsylvaniji tako smešno pobarvani? Res so se ob cestah vstili rumeni, rdeči, zeleni in beli brzojavni drogovci in nihče ni niti pomislil, da so te barve novo orožje v boju z nevarnim zločincem in škodljivcem. Škodljivci se je izbral za svoje žrtve brzojavne drogovce po dobri tretjini Združenih držav.

Težko je verjeti, da počne to škodo nenavaden ptič, za katerega so še pred nekaj leti mislili, da bo izumrl, kot je izumrlo že veliko številno živali, ki so se morale za vedno umakniti nezadržnemu tehničnemu razvoju človeka. S svojo rdečo perjanico je velika, črna žolna — škodljivci, o katerem pišemo — po zunanjem videzu lepa žival. Toda kaj pomaga vsa lepota, ko pa se je zarotila proti vrsti severnoameriških električnih družb.

Kljub vsej škodi je videlo tega ptiča le malo ljudi. Plakati, da je kaj in se človeku že na daleč izogne. Živali ni tako majhna, saj meri čez krila do 75 centimetrov, toda njena velikost sploh ni važna, zakaj njeno glavno orodje je silovit kljun. Če pogledate brzojavni drog, ki se ga je lotil ta črnih, je videti kot da bi po njem razsajal norec s sekirno.

In kako to počne? Najprej se opre na svoj rep in premakne, ali je drog vreden njene pozornosti ali ne, potem nagne svoj dolg vrat nazaj in se v prihodnjem trenutku se kljun z vso silo zanije v les. BUUM! Ta udarec lahko stisne na kilometer daleč. Čez nekaj časa se njen vrat spet nagne in spet zadoni BUUM!

To sta čela dva povsem normalna udarca. Nenadoma pa postane žival blazna. Kot strojnica zaropota po drogu in vsak udarec iztrga velike kose lesa. Od časa do časa potegne iz nastajajoče luknje dolgo, tresko in jo samljivo vrže čez ramo. V nekaj minutah izdolbe do 25 centimetrov globoko in 30 centimetrov visoko luknjo. Včasih, če drog ni posebno debel, ga preluknja skozi in skozi.

Odkod živali ta strašna moč? Skrivnost je v zgraditvi njene glave. Za razliko od drugih ptičev ima ta nesrečna žolna kljun in lobanjo zraseno iz enega samega kosa. Ker znašajo stroški za montažo novega velikega brzojavnega droga skoraj 500 dolarjev, so se električne družbe ZDA poglnele v obupen in menda tudi brezupen boj proti nevarnemu škodljivcu.

Okloli drogov so pričeli ovijati zelene vrtnice, podobne kačam, ki so najhujše sovražnice črnih žoln škodljivci so pomilovalno opazovali početje svojih dvonogih sovražnikov in se poznali prav na tiste drogovce, ki so jih ovili z zelenimi ovijalkami.

Na drogovce so obesili kovinske ploščice, ki so se v vetru vrtele. Ptiči so napeli v blaznem strahu pobegnili, toda še prehitro so prišli nazaj.

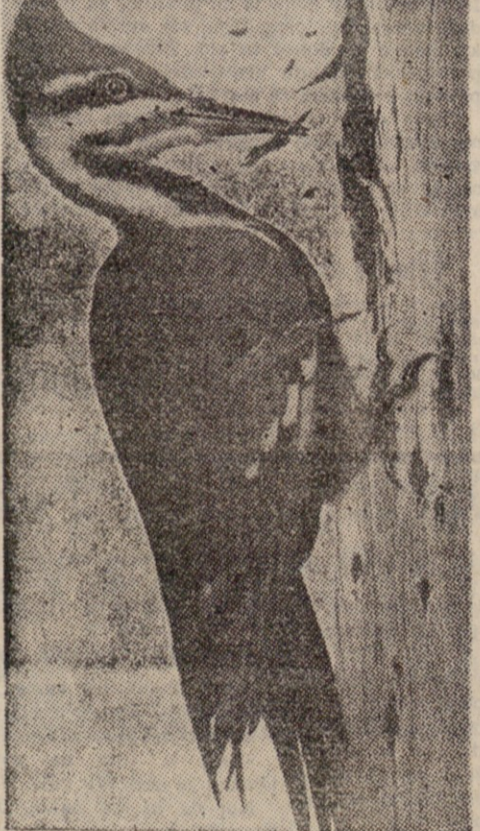
Za poizkus so oblekli drogovce v posebno trdo platno. Zanimivo je, da je bila v državi Mississippi stvar uspešna, toda po vseh ostalih državah je črni škodljivci z veseljem prepirali tudi platneni ovij, ki je bil okrepjen z jeklenimi trakovi.

S konjenico proti ladjam

Zima leta 1794-95 je bila za Nizozemsko dvakrat huda: nenavaden mraz in pa val francoske revolucije, ki je prav tedaj pljusnil tudi čez njene meje. Del nizozemske vojne mornarice se je umaknil na prostrano Zuldersko jezero, ki je danes že skoraj izsušeno, tedaj pa je bilo še morje. Pritisnila je zima in ledeni oklep je objel ubežno mornarico, ki je mirno žela v svojem dozdnevno varnem zatočišču. Koliko večje je bilo presenečenje, ko se je meglenega jutra nenadno pojavila pred ladjevjem močna francoska konjeniška patrulja. Kratek oster napad — in konjenica je zavzela vojno brodovje.

Na drogovce so obesili trakove iz rdeče flanelne. Ptiči so se mirno naselili na teh drogovih, ker so si iz rdečega blaga pletli gnezda.

Tedaj so združene ameriške družbe za električno industrijo stopile v stik z gozdarskimi strokovnjaki na univerzah. Pričakovale so takojšnjega odgovora, toda prvi uspeh je

bil slab. »Dajte nam tri leta časa, da preučimo vzroke, zakaj ima nesrečni ptič več smisla za telegrafске drogovce kot za gozdno dreveje.« so odgovorili gozdarji.

Res je poteklo precej časa — sleer ne ravno tri leta — preden so odkrili, kaj privlači črno žolno na telegrafске drogovce. Nekaj znani biolog je razložil: živali privlači rumen, nehen šum, ki ga slišimo, če prislonimo uho

na brzojavni drog. Najprej mu niso verjeli, toda več dogodkov je potrdilo pravilnost njegovega mnenja. Ta ptič s petjem vse kar je navadno rad zamolkel šum. Niti tamar je imel v podstrešni sobi staro, električno uro, ki je nemotno brela. Na streho so se takoj naselili žolne. Ko je nekeje slišal za raziskavo omenjenega biologa, je vrgel steno ured na smetišče in si nabavil novo, tih. Že naslednjega dne so se ptiči preselili drugam.

In zakaj jih šum tako privlači? Iz preproste ga razloga, ker menijo, da brenčijo žuželke. Toda združeni gozdarski strokovnjaki kljub tem ugotovitvam še niso napisali pravega recepta za boj proti škodljivcem. Polizkušajo pa marmarškat in tudi smešno pobarvani drogovci vzdolž severnoameriških cest so njihova za-sluga.

Ze davno so namreč ugotovili, da ptičem niso vse barve enako všeč. Posrečilo se je kombinacije živih barv odbojajo vse kar je pernatce. Biologi, gozdarji in elektricarji so menda zdaj nekako odkrili, da bi utegnile zelena, rdeča, rumena in bela barva pregnati črna nesrečnike. Če ne bo tako, pravijo gozdarji, da ne bodo mogli več sodelovati v boju z žolnami. Pojavljajo se namreč znaki, da tudi ta nesrečna kombinacija barv povsem ne drži. In ko se gozdarji že poslavljajo iz mogočega ponesrečenega boja, pošiljajo svoj zadnji napoved: Pričajte barvam, s katerimi se pobarvati drogovce, kemikalije, neprimerne očista ali pa celo strupa!

Mogoče bodo avtomobilisti že v kratkem zagledali razcapana strašila ob brzojavnih drogovih, zakaj ljudi se ptič, kot vse kaže, še vedno najbolj boji. Toda ali bodo črni sovražniki elektrike tako neumni, da ne bodo spoznali razlike med živim človekom in strasilom? Vse ameriške električne družbe, ki računajo škodo v tisočih dolarjev, brezupno upajo, da bodo črni ptiči tako neumni.

Neuspeh poizkus o škodljivosti kave

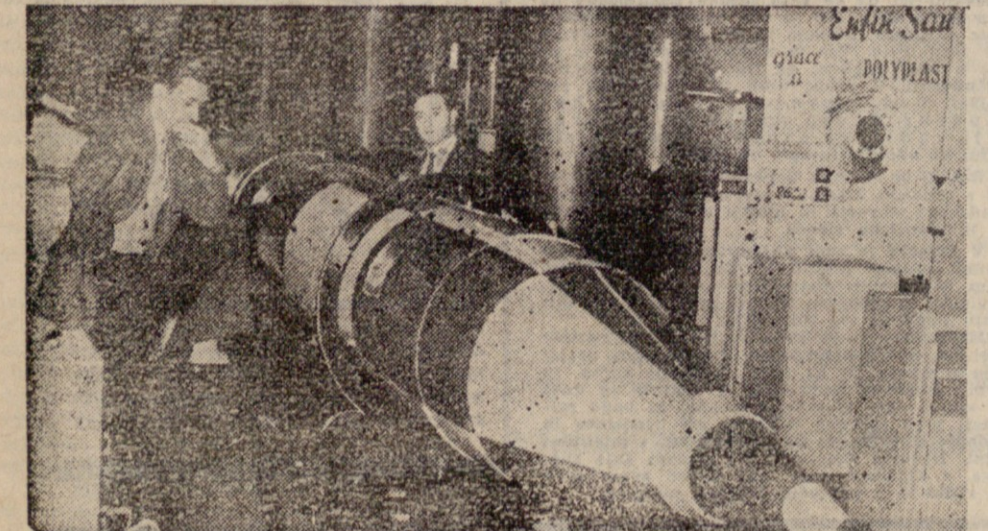
O škodljivosti kave govorijo in pišejo že stoletja. Leta 1511 je bilo uživanje kave prepovedano vsem pravovernim muslimanom. Nekaj desetletij pozneje so pitje kave prepovedale tudi razne cerkve v Evropi, končno pa tudi posvetne oblasti. Toda, ker so nekateri trdovratno trdili, da kava sploh ne škoduje človeškemu organizmu, je švedski kralj Gustav sicer, da se o tem sam prepriča. Dva brata — dvojčka, ki sta bila zaradi hudih zločinov obsojena na smrt, je pomilostil s pogojem, da mora eden vsak dan popiti določeno količino kave, drugi pa čaja. Ta poskus je, seveda pod stalnim zdravniškim nadzorom, trajal dolga leta. Kralj pa ni dočkal, kdaj izmed bratov bo prvi umrl — pred njima je umrl on sam. Za kraljem je umrl zdravnik. Prvi od obeh bratov pa je umrl čele v 83. letu starosti. Zgodovina ne pove, ali je bil ta tisti, kateremu je bilo ukazano vsakodnevno pitje kave.

Tovarniško nove

osebne, dobavne in kombinirane avtomobile znamke SKODA 1200

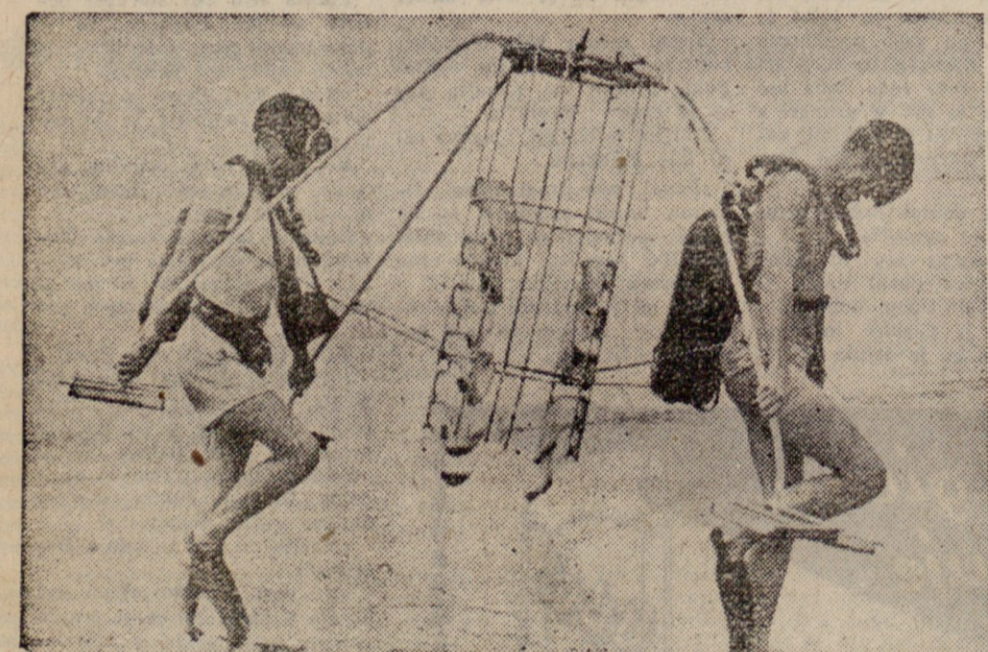
prodamo takoj!

Trg. podjetje „VOLAN“
Ljubljana, Tavčarjeva št. 7

VERONIKA BO ŠLA V VESOLJE

ALI NI ŽE DOVOLJ RAKET? FRANCOZI PRAVIJO, DA NE IN SE ZATO POIZKUŠAJO TUDI SAMI UDELEŽITI TEKME ZA VSTOP V VESOLJE. NJIHOVE RAKETE IMAJO LEPA ŽENSKA IMENA; ZADNJA MED NJIMI JE »VERONIKA«. — GOTOVO NI HITREJŠE VERONIKE NA SVETU, SAJ PRELETI V ENI URI NIČ MANJ KOT 5000 KILOMETROV IN SE PRI TEM DVIGNE 135 KILOMETROV VISOKO, KO PA JI ZMANJKA GORIVA, ODPRE PADALO IN SE POČASI SPUŠTI SPET NA ZEMLJO

LEŽKO JE UGANITI, KAJ PRENAŠATA DO NA SLIKI, ZATO VAM BOMO PO-MAGALI RAZISKOVANJE MORSKEGA DNO POSTAJA IZI DNEVA V DAN VAŽNEJŠE, ZAKAJ DNO SKRIVA RAZEN REDKIH ELEMENTOV TUDI HRANO ZA RODOČA POKOLENJA ČLOVEŠKEGA RODU. RAZLIČNE VARNOSTNE PLANKTONE SO ŽE PRIZNANA TEČNA HRANA — POIZKUSIMO GA DVA RAZISKOVNA VEJEKE AMERIŠKE BIOLOŠKE EKSPEDICIJE STA PRINESLA S DOVODNEGA ŠKOFODA OGORODJE Z MREŽICAMI, KI SO ULOVILE PLANKTON

DEEMS
TAYLOR:

RICHARD WAGNER

kot človek

KAKOR VSAKO LETO JE BIL TUDI LETOS TRADICIONALNI FESTIVAL WAGNERJEVIH OPER V BAYREUTHU. - LETOS STA SE GA UDELEŽILA TUDI DVA SODELAVCA RADIA LJUBLJANA DANILO POKOREN IN MARIAN VODOPivec. S SEBOJ STA PRINESLA TUDI NAJNOVEJŠE POSNETKE WAGNERJEVIH OPER »RENSKO ZLATO«, »TANNHAUSER« IN »PARSIFAL«, KI SO BILE NEDAVNO NA RADISKEM SPOREDU. - OB TEJ PRILICNOSTI PRINAŠAMO ZANIMIVI ČLANEK ANGLEŠKEGA ESEJISTA DEEMSA TAYLORJA, KI OSVETLJUJE ŽIVLJENJE IN ZNAČAJ TEGA VELIKEGA KOMPONISTA S ČLOVEŠKE PLATI

Bil je suhljat, majhen mož s preveliko glavo za svoje telo — bolehen majhen mož. Njegovi živci so bili slabi. Imel je težave s kožo. Strašno je kipeč, če je moral neposredno na koži nositi kaj robatejšega od svile. In imel je zmožen pogled na veličino...

Bil je nepopolno domišljav. Nikoli ni za minuto gledal na svet ali na ljudi, ne da bi pri tem mislil nase. V svojih očeh je bil edini človek na svetu, eden največjih mislecev in eden največjih skladateljev. Če si ga slišal govoriti, je bil Shakespeare, Beethoven in Platon hkrati. Bil je eden najbolj zgovornih ljudi, kar jih je kdaj živelo. Preživet večer z njim, je pomenilo, poslušati več ur njegov samogovor. Včasih je bil bleščeč, včasih pa moreče utrudljiv.

Vedno je hotel imeti prav. Najrahljeje ugovarjanje bi sprožilo plaz besedi, ki se je lahko razvlekla za dolge ure. Dokazoval je, da ima prav na najrazličnejše načine in s tako izčrpno jezičnostjo, da mu je zbegani poslušalec nazadnje že zavoljo miru pritril. Imel je svoje teorije o vsaki stvari, o vegetarijanstvu, dramatikah, politiki in glasbi. Da je podprl te teorije, je pisal brošure, pisma, knjige... tisoče in tisoče besed, stotine in stotine strani. Toda ni jih samo pisal, ampak jih je ure in ure glasno bral svoji družini in svojim prijateljem.

Pisal je opere. Brž ko je imel osnutek libreta, je povabil prijatelje k sebi in jim ga prebral. Ne za kritiko. Za pohvalo. Ko je bilo delo dokončano, so morali prijatelji spet priti in poslušati. Potem je libretto izdal, včasih že leta prej, preden je bila glasba zanj

napisana. Klavirja ni kaj prida obvladal, toda najboljšim pianistom svojega časa je igral ure in ure svoje glasbo. Tudi glasu ni imel kaj prida in vendar je vabil odlične pevce v svojo hišo in jim prepeval vse vloge svojih oper.

Imel je čustveno trdnost 6-letnega otroka. Kadar je bil razdražen, je divjal in cepetal, ali pa se pogreznil v samomirski potrost in turobno naznanjal, da pojde na vzhod in

šega človeka pripravili, da bi sam pral svoje perilo, je imel dva služabnika. Ni imel dovolj denarja, da bi poravnal stanarino, pa je hotel imeti stene in strop svoje delavnice opete z rožnato svilo.

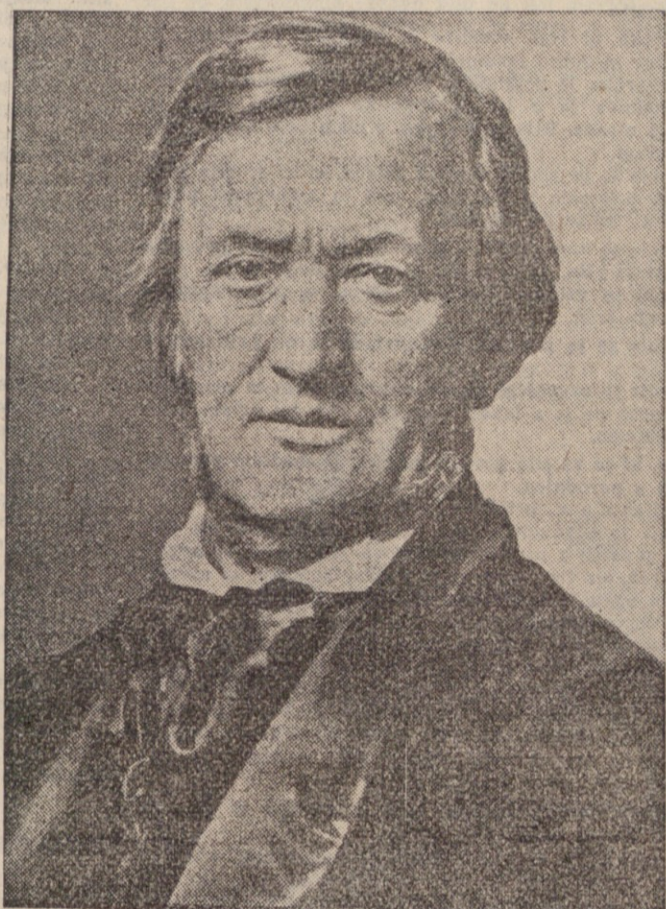
Prav tako širokovenen je bil v drugih ozirih. Neskončen spreved žena stopa skozi njegovo življenje. Njegova prva žena je 20 let prenašala in odpuščala njegovo nezvestoto. Druga žena je bila prej soproga njegovega najvdanejšega prijatelja in obdovovalca Hansa Bülowa. La celo medtem, ko jo je pregovarjal, naj zapusti svojega prvega moža, je pisal prijatelju, če bi mu vedel predlagati kako bogato ženo, ki bi jo lahko poročil zavoljo denarja.

Tudi do prijateljev je bil skrajno sebičen. Imel jih je rad, če so mu bili vdani, ali če so mu koristili. Tisti hip, ko so ga razočarali, ali mu niso mogli več koristiti, se jih je brez pomisleka otresel. Na koncu življenja mu je ostal en sam prijatelj, ki ga je spoznal v svojih srednjih letih.

Imel je poseben dar, da si je znal ustvarjati sovražnike. Pri tem ni izbiral besed, niti načinov. Neka oseba v eni njegovih oper je bila karikatura najmočnejšega glasbenega kritika njegovega časa. Ni bilo dovolj, da ga je smešil, povabil ga je celo v svojo hišo in mu vprčil njegovih prijateljev na glas bral libretto.

Ime te pošasti je Richard Wagner. Vse, kar sem povedal o njem, lahko najdete potrjeno v časopisih, policijskih zapisnikih, v pričevanju ljudi, ki so ga poznali, v njegovih lastnih pismih, med vrsticami njegove avtobiografije. In čudno pri vsem tem — da to nič ne pomeni. Zakaj ta majhni, bolehen, neprijeten možček je imel vse čas prav. Bil je res eden velikih svetovnih dramatikov, bil je res velik mislec in bil je res eden najslavnejših glasbenih mojstrov. Sodim, da takrat ljudje tega niso mogli vedeti in vendar se nam zdi, — ki poznamo njegovo glasbo — da bi morali vedeti. In kaj je bil res eden največjih mojstrov glasbe ali samo o sebi? Če bi govoril o sebi 24 ur na dan vse svoje življenje, pa še ne bi zgovoril vseh besed, kar so jih po njegovi smrti o njem napisali.

Če upoštevamo, kar je napisal — 13 oper in glasbenih dram, izmed katerih 11 še vedno predvajajo, 8 pa jih nesporno sodi med največje svetovne umetnine — če poslušamo, kar je napisal, se zde dolgotrajni in srčne bolečine, ki jih je ljudem prizadejal, kar skromno plačilo. Edward Hanslick, kritik, katerega je karikiral v »Mojstrih pevcih«, živi danes samo zato, ker je karikiran v »Mojstrih pevcih«. Zene, ki jim je strl srce, so že davno

postane budistični menih. Če pa mu je kaj ugajalo, je skakal po zofi ali se postavil na glavo.

Čuta odgovornosti skoraj ni poznal. Bil je prepričan, da mora svet skrbeti zanj. V potrdilo tega prepričanja si je izposojal denar od kogarkoli, od prijateljev ali tujcev. Pisal je na desetine prosilnih pism. Včasih je brez sramu klečepil, drugič pa naduto ponujal svojemu dobrotniku prednost, da sme prispevati k njegovemu vzdrževanju. Bil je smrtno užaljen, če je izbrani odklonil to čast. Nikjer nisem našel potrdila, da bi komurkoli vrnil denar. Če je prišel do denarja, ga je trošil kot maharadža. »Pri dohodkih, ki bi vestnej-

na tem, če je ves čas govoril samo o sebi? Če bi govoril o sebi 24 ur na dan vse svoje življenje, pa še ne bi zgovoril vseh besed, kar so jih po njegovi smrti o njem napisali.

na tem, če je ves čas govoril samo o sebi? Če bi govoril o sebi 24 ur na dan vse svoje življenje, pa še ne bi zgovoril vseh besed, kar so jih po njegovi smrti o njem napisali.

na tem, če je ves čas govoril samo o sebi? Če bi govoril o sebi 24 ur na dan vse svoje življenje, pa še ne bi zgovoril vseh besed, kar so jih po njegovi smrti o njem napisali.

na tem, če je ves čas govoril samo o sebi? Če bi govoril o sebi 24 ur na dan vse svoje življenje, pa še ne bi zgovoril vseh besed, kar so jih po njegovi smrti o njem napisali.

na tem, če je ves čas govoril samo o sebi? Če bi govoril o sebi 24 ur na dan vse svoje življenje, pa še ne bi zgovoril vseh besed, kar so jih po njegovi smrti o njem napisali.

na tem, če je ves čas govoril samo o sebi? Če bi govoril o sebi 24 ur na dan vse svoje življenje, pa še ne bi zgovoril vseh besed, kar so jih po njegovi smrti o njem napisali.

na tem, če je ves čas govoril samo o sebi? Če bi govoril o sebi 24 ur na dan vse svoje življenje, pa še ne bi zgovoril vseh besed, kar so jih po njegovi smrti o njem napisali.

na tem, če je ves čas govoril samo o sebi? Če bi govoril o sebi 24 ur na dan vse svoje življenje, pa še ne bi zgovoril vseh besed, kar so jih po njegovi smrti o njem napisali.

na tem, če je ves čas govoril samo o sebi? Če bi govoril o sebi 24 ur na dan vse svoje življenje, pa še ne bi zgovoril vseh besed, kar so jih po njegovi smrti o njem napisali.

na tem, če je ves čas govoril samo o sebi? Če bi govoril o sebi 24 ur na dan vse svoje življenje, pa še ne bi zgovoril vseh besed, kar so jih po njegovi smrti o njem napisali.

na tem, če je ves čas govoril samo o sebi? Če bi govoril o sebi 24 ur na dan vse svoje življenje, pa še ne bi zgovoril vseh besed, kar so jih po njegovi smrti o njem napisali.

na tem, če je ves čas govoril samo o sebi? Če bi govoril o sebi 24 ur na dan vse svoje življenje, pa še ne bi zgovoril vseh besed, kar so jih po njegovi smrti o njem napisali.

na tem, če je ves čas govoril samo o sebi? Če bi govoril o sebi 24 ur na dan vse svoje življenje, pa še ne bi zgovoril vseh besed, kar so jih po njegovi smrti o njem napisali.

na tem, če je ves čas govoril samo o sebi? Če bi govoril o sebi 24 ur na dan vse svoje življenje, pa še ne bi zgovoril vseh besed, kar so jih po njegovi smrti o njem napisali.

na tem, če je ves čas govoril samo o sebi? Če bi govoril o sebi 24 ur na dan vse svoje življenje, pa še ne bi zgovoril vseh besed, kar so jih po njegovi smrti o njem napisali.

Dunajsko državno opero so zgradili v letih od 1861—1869 po načrtih arhitektov Augusta Siccardburga in Eduarda van der Nulla. 25. maja 1869. leta so jo odprli z Mozartovim »Don Juanom«. To poslopje je bilo eno največjih zgradb dunajske Ringstrasse, ki obdaja najstarejši del mesta. Bleščeči operni večeri so prenesli tradicijo dunajske operne kulture iz baroka v 20. stoletje. Leta 1918 so opero prekrstili iz »dvorne« v »državno« opero, ki pa je še naprej ostala eno važnih središč evropskega glasbenega življenja.

12. marca 1945 so poslopje skoraj popolnoma uničile zažigalne bombe. Po desetih letih intenzivnega dela so opero obnovili in jo ponovno slavnostno odprli z Beethovenovim »Fidelio« 5. novembra letos.

rtve. Mož, ki ni nikdar mogel ljubiti nikogar razen samega sebe, se jim je nesmrtno oddolžil s »Tristanom in Izoldo«. Pomislimo na razkošje, s katerim je usoda vsaj za nekaj časa obdarila Napoleona, možaka, ki je uničil Francijo in izropal Evropo, pa se nam bo zdelo nekaj tisoč tolarjev dolga majhna cena za trilogijo »Ring«.

Kaj, če je bil nezvest prijatelj in ženam? Imel je ljubico, ki ji je bil zvest vse svoje življenje: glasbo. Nikdar ni bil niti za trenutek nezvest temu, v kar je verjel, o čemer je sanjal. Ni je vrstice v njegovi glasbi, ki bi jo lahko spopel majhen duh. Celo kadar je dolgočasen, je dolgočasen veličastno. V njegovih najhujših napakah je veličina. Če poslušamo njegovo glasbo, mu ne odpuščamo, kar je bil ali ni bil. Ne gre za odpuščanje, le čudimo se, kako da njegovih ubogih možganov in telesa ni razneslo trpinčenje demona ustvarjalne sile, ki je živel v njem, se borila, grabila in rjavela. Čudež je to, da je v kratkih 70 letih vse to ustvaril! Ali je po vsem tem še čudno, da ni imel časa — biti človek?

Veliki mojstri v televizijskih oddajah

Uprava Metropolitanskega muzeja je svojim gledalcem prvič posredovala barvne televizijske posnetke nekaterih umetnin, ki jih hrani muzej. Izjavlja, da bo televizija bržkone napravila preobrat v prosvetnem delovanju muzeja.

Direktor muzeja pravi, da je publika najtopleje in s hvalečnostjo sprejela to nenavadno televizijsko oddajo, komentirano »razstavo« del slavnih mojstrov Petra Brueghela, Vermeera, Rembrandta, van Gogha, Maneta.

Neizdano Beethovnovno delo

V londonskem muzeju so te dni našli še neizdano Beethovno skladbo »Allegretto« za klavir, gosli in celo, ki jo bodo novembra prvič izvajali v angleškem radiu.

Otvoritev dunajske opere

VIKTOR CAR EMIN PESNIK NAŠEGA MORJA

Redek je, ki so mu bile rojenice tako naklonjene kot istrskemu jubilantu Viktorju Caru Eminu, pesniku našega morja in primorja. Niso mu položile v zibelko le bogatih organizatorskih in pripovedniških darov, poklonile so mu tudi visoka leta in železno zdravje. V senci košate Učke, kjer je pred 85 leti zagledal luč sveta, v senci toliko opevane gore in v krogu svojih ljubljenih Istranov zaslužen užiiva tudi jesen svojega plodnega življenja. To življenje je bilo posvečeno predvsem njegovi ožji domovini, sončni Liburniji, ki se iz nje skoraj ni premaknil razen v študijskih in begunskih letih za časa fašistične okupacije naše Istre. Rojen blizu Lovrana v romantični vasi Kraj se je odmaknil od nje le za nekaj kilometrov v svetovljansko Opatijo, ki ji njegova prisotnost še veča mik in čar.

Ziveč več del v rojstni Istri in doživljajoč s svojimi rojaki ob Kvarneru vse dobro in slabo, je poznal vse brige, ki so v drugi polovici preteklega in v prvi četrtini sedanjega stoletja mrtvičile Istro in Istrane. Zato je bilo vse njegovo kulturno in gospodarsko prizadevanje kot tudi njegovo književno ustvarjanje in znamenju narodnih in socialnih gospodarskih vprašanj, zato je bil svojim rojakom dolga desetletja svetel lik neomajnega borce za pravico in blaginjo svojega naroda.

Car je rojen pesnik naših pomorščakov. V dušo pozna svoje mornarje in kapitane.

Ne postavila jih na viharno širno morje, korak za korakom jim sledi na domačem pragu pa jih spremlja v neznane daljave. Car ljubi te ljudi, kot ljubi svoj Kvarner in naš Jadran, saj pripoveduje sam o sebi: »Najbolj me je zanimalo morje in življenje na njem. Kot deček sem se gledal, kako ponosno jadrnice prihajajo iz tujih dežel in se spet podajajo na svoja daljna potovanja, pa sem bil kmalu zatem tudi priča njihovega nazadovanja in končnega poloma.«

Jadrnice so propadle in z njimi premnogi naši pomorščaki, ki se niso dovolj naglo znašli. Istočasno je tam za Učko zgrabil istrskega kmeti kapitalistični način proizvodnje in ga po svoje strl. Vsa ta vprašanja se kot osnovna misel vijejo in prepletajo, molajo in zapletajo v bogatem Carovem književnem delu. Carovi ljudje so živi ter se s svojo človeško veličino približujejo najbolj posrednim tipom Ive Vojnoviča. Kritika je že pred desetletji napisala, da so njegove povesti o pomorščakih najboljšje, kar jih premore naša književnost.

Carova književna žetev je izredno bogata. Prvič se je kot dijak koprškega učiteljskega oglasil pred 67 leti (1888) v tržaški »Naši slogi«, snuje in dela pa še venomer. Napisal je vrsto romanov in novel, izdal več mladinskih knjig in tri drame. Med zadnjimi deli je napisal svoje najpomembnejše delo »Denunciadas«, prikazujejo reško žaložnjo 1919—1921, znani pohod pesnika, politika in avtoriteta, fašista d'Annunzia, in izražajoč ves tisočletni pohlep tujcev po naši zemlji in našem morju.

Tudi med narodnoosvobodilno borbo ni mirovalo njegovo pero in ne po osvoboditvi. Bodril je in navduševal druge in sebe, pisal je po pravim in izmišljenim imen. Vidno pa je pisal, kot je čutil in nikdar ni sili v ospredje. Viktor Car Emin je glasnik malih ljudi, ribičev, mornarjev, pristaniških težakov in kmetov. Njihov je bil in njihov ostane.

Njegovo delo je našlo priznanje; bil je ponovno odlikovan in nagraden. Nalopisa nagrada pa mu je brez dvoma zavest, da je njegovi Istri vznikila svoboda v obsegu bratskih narodov, njegovim dragim pomorščakom pa so se na široko odprla vrata v lepše dni.

Naj bi jih tudi sam še dolgo doživljal!

Viktor Pirnat.

Domače anekdote

KO JE JEZEK ODHAJAL V INOZEMSTVO

Nekako tiste dni, ko je Nemčija obiskala italijanska filmska lepota Gina Lollobrigida, se je odpravljala v Nemčijo po službenih opravkih tudi Frane Milčinski — Ježek. Ves razburjen je iskal po uradih potrebne dokumente za potni list in se zmučen vračal v svojo bazo — na radio.

»Preklet, zdej mi gre pa ta Nemčija že na žucl! Najrajš bi ustau kar duma! se je razburjal.

»Beži, beži, kdo pa danes ne bi šel rad malo v inozemstvo?« so ga tolažili njegovi sodelavci.

»Sej ne rečem,« je onegavil Ježek, »ampak tam gor bo dren in dreva jest ne maram!«

»Saj je dren tudi na naših javnih veselih večerih, pa se nisi nikoli preveč razburjal zaradi tega!« so menili njegovi kolegi.

»Ja, fantki, to je pa čist nekaj drugega. V Nemčiji pa je stvar čist drugač. Kua ni uben dru, de je te dni prišla u Nemčija Lollobrigida? Mejduš, takšen dren je ratau, de sa tri pumečkal — kulka pa sa jih u bolna pelal, pa ubeden ne ve. Zdej pa si mislite, kua bo pol, ke pridem jest gor!«

SE ENA O JEZKU

Se prej, no, pred leti, se je Ježek čez nedeljo prav rad »ponesrečil« ob kozarcu dobre kapljice. V ponedeljek pa je vozil »mačka«. Pa je bila smola, da so bile ravno ob ponedeljskih na radiu programske seje. V takšnih primerih je Ježek največkrat med vso sejo z dolgočasno zehal in dostikrat pogledoval na uro.

»Ja, Frane,« so ga vprašali kolegi, »kaj pa ti je danes, da kar naprej gledaš na uro?«

»Mejduš, gledam, kako se ta teden preklemano vleče!«

KUPCIJA NI KORUPCIJA

Ko so si ogledali tovarno avtomobilov Fiat, je zastopnik italijanske vlade podaril Ježiču krasen osebni avtomobil kot znak hvalečnosti, da je bila rapalska pogodba uspešno zaključena. Ježič pa je izjavil, da avtomobila kot darilo ne more sprejeti, ker bi ljudje to smatrali za korupcijo. Rad pa bi kupil avtomobil in je zaprosil, naj mu izstavijo račun, ki ga bo takoj plačal, kajti kupčija ni korupcija.

Vladni zastopnik in direktor tovarne sta se spogledala in direktor je takoj izstavil račun:

»1 Fiat osebni avtomobil — 1 dinar.«

Ježič je prečital račun, segel v žep ter položil na mizo kovanec za 2 dinarja ter rekel: »Pa mi dajte kar dva avtomobila — evo vam dva dinarja.«

PRI NAKUPU
ZADOSTUJEJO
LE
3
BESEDE

Albus
domate mlo

POZOR PRED IMITACIJAMI

* * KNJIGE IN LJUDJE

Pričevanje o težkih dneh

TOKRAT SKZ

Prijatelj mi je dejal, da ga je Grabeljskov roman Dolomiti se krusho za nekaj ur kot na čarobni preprogi prenesel v partizansko leto. Da je že skoraj pozabili na nekatere podrobnosti iz življenja sredi gozdov, ki jih je pričujoči roman spet slikovito priklical v spomin. In da se je zbal, če bo ta herojska doba naša dostojna opisovalca, kajti samo tisti, ki je doživel epopelo osvobodilnega boja, bo lahko verodostojno izpričal tegobe in veličino vojnih let. S to njegovo bojanzijo se doela ne strinjam, saj bi po takšni oceni tudi Tolstoj nikdar ne napisal Vojne in mira, držal pa ga, da je prvi Grabeljskov roman izredno neposreden, resničen in prepričljiv. Da je v njem prava pravcata zakladnica dragocene snovi, snovi, kakršne se naša proza ni vselej lotevala s primerno resnobnostjo in spoštljivostjo, in da zato ni čudno, če tekst vzbuja razmišljanja o naši partizanski prozi sploh. Veliki tekst je še vedno sen slovenske književnosti; in od kje naj bi vzeli ta tekst, če ne iz najbolj razgibanih in usodnih dni narodne zgodovine? Pretrgana, zelo pretrgana bi bila trditve, da je Grabeljskov roman »veliki tekst«; nikakor pa ni neresnično mnenje založbe, izrečeno na ovitku, da sodi Grabeljskov roman med najboljše tekste, kar jih premoremo iz naše borbe za osvoboditev. Dodati bi lahko še to, da bo sleherni velika umetnina iz partizanskih let morala znati Grabeljskov podoben in s podobno prazdetostjo in verodostojnostjo — seveda v širši dimenziji in v zlahtnejši estetski obliki.

Ta godba je bržčas že dovolj visoko priznana Grabeljskovim Dolomitom. Karel Grabeljski je tokrat že drugič nekaj mesecev resnično presenetil najprej z zbirko novel iz sodobnega življenja Živa brazgotina in zati s partizanskimi romanom. V zadnjih letih ni sili v ospredje in ni obhajal niti po revijah. Njegovo pisanje je v tej dobi doživelo pravo kvaliteto preobrazbo in je ta govori o stvaritvi, nehrani elementarni in živahni ustvarjalnosti. Z njima letošnjima književna je dosegel v mirno, svetlo in zvesto, a hkrati tako vseh vrstah in vrst, da bi morda celo vzbudil nelagodje prikažovalca.

O samem romanu? Ponujajo italijansko in belogardistično ofenzivo na partizanske Dolomite. Glavna junaka v romanu pravzaprav ni, kajti Grabeljski je zanimalo več oseb in usod. Tako se roman razpieta v širokem vsebinskem okviru — šeprev je ta-

naklad, morda pri sami Prešernovi družbi. Seveda pa je prav, da se za takšen roman poteguje večkrat založba in ga izda tako skrbno, kot ga je založil Slovenski knjižni zavod.

Če upoštevamo, kar je napisal — 13 oper in glasbenih dram, izmed katerih 11 še vedno predvajajo, 8 pa jih nesporno sodi med največje svetovne umetnine — če poslušamo, kar je napisal, se zde dolgotrajni in srčne bolečine, ki jih je ljudem prizadejal, kar skromno plačilo. Edward Hanslick, kritik, katerega je karikiral v »Mojstrih pevcih«, živi danes samo zato, ker je karikiran v »Mojstrih pevcih«. Zene, ki jim je strl srce, so že davno

na tem, če je ves čas govoril samo o sebi? Če bi govoril o sebi 24 ur na dan vse svoje življenje, pa še ne bi zgovoril vseh besed, kar so jih po njegovi smrti o njem napisali.

na tem, če je ves čas govoril samo o sebi? Če bi govoril o sebi 24 ur na dan vse svoje življenje, pa še ne bi zgovoril vseh besed, kar so jih po njegovi smrti o njem napisali.

na tem, če je ves čas govoril samo o sebi? Če bi govoril o sebi 24 ur na dan vse svoje življenje, pa še ne bi zgovoril vseh besed, kar so jih po njegovi smrti o njem napisali.

na tem, če je ves čas govoril samo o sebi? Če bi govoril o sebi 24 ur na dan vse svoje življenje, pa še ne bi zgovoril vseh besed, kar so jih po njegovi smrti o njem napisali.

NAPREJO AMERIKE

»Prirastek smo dobili!« je dejal steward* in obstal pred Belgijcem.

»Prirastek? Belgijec ga je začudeno pogledal. »Da,« je priklimal steward. »Zadaj v zadnji kabini leži neka Poljakinja. To noč je rodila.

»Rodila?« Američan je osupnil še bolj kakor Belgijec. Steward se je zasmejal, ko je videl osuple moške obraze. »O!« je vzklilnil, »to ni nič nenavadnega. Saj imamo malone na vsaki vožnji ženo, ki nas spotoma obdaruje z novim potnikom.

»Mar je sama?« Danec je obnovil vpraševanje. »Da!« Steward je pobesil ustnice. »Moža in oba otroka so Američani obdržali. Žena jim menda ni bila po volji. Ni pa tudi izključeno, da z njo ni bilo vse v redu.« »In v takšnem stanju jo zapode nazaj?« Dolgonogi Anglež se je široko odprtil oči razkorčil pred stewardom.

Steward se je zasmejal trše in pokazal zobe. »Uradniki na Ellis Islandu si dovolijo še hujše reči. V septembru so nam prignali na ladjo tri Italijanke, ki se sploh niso mogle več držati na nogah. Povrh je bil napovedan vihar, in naš čoln se je že pred Long Islandom gugal ko kopalna klad. V Boulogne je prispela živa samo ona. Drugi dve smo z novorojenčkoma tretjega dne spustili v morje.«

»In kaj takšnega je možno zdaj v Ameriki?« Dolgonogi Anglež je bil postal bled ko zid.

»To in še mnogo več, zlasti, če gre za nas reveže!« je vzklilnil steward in odgovor. Počasi je stopal proti vratom, polje pa je spet odšel po stopnicah dol.

Tudi možje so vstali. Belgijec, Danec in Francoz najprej.

»Ko sem jaz prispel tje,« je jel praviti Francoz Dancu, »se je zgodilo nekaj podobnega. Konec sem zvedel iz pisem. Vsa zgodba pa je bila strašna.

Vozil sem se skupaj s sedemdesetimi francoskimi družinami, je pokazal za mizo dalje in si potisnil kruh med zobe, »in ko so nas na Ellis Islandu pregledovali, so postavili pet žena na stran. Prvi hip še nihče izmed nas ni vedel, kaj to pomeni; ko pa so žene izmenada zaprli za veliko žično ograjo, nas pa odgnali v drug prostor, smo slutili, da žene ne bomo več videli.

Francoz je globoko zakašljal. »Tistih pet žena je moralo istočasno čutiti isto kajti začele so strašno kričati. Toda kričanje jim ni nič pomagalo. In silšali smo, da so jih še isto noč odgnali na ladjo, ki je odpeljala nazaj v Evropo.

Mož ene izmed njih, mlad kmet nizke postave, ki se je peljal z menoj v St. Louis, mi je pozneje pravil, kakšen je bil konec tragedije. Žene so vse obupane prišle na ladjo, in eni, Magdale ji je bilo ime in bila je mlada žena iz Nantesa, ki se je bila omožila tik pred odhodom, je šla nenadna ločitve od moža tako na živce, da je skočila v morje. Druga je pod vplivom prestanega strahu preredzaj porodila in umrla skupaj z otrokom, zadnje tri pa so sedele brez pare v žepu in brez doma v Boulogne, kjer v mrazu in lakoti niso vedele, ne, kod ne kam. »George«, je pisala mlada žena svojemu možu doslovno, »je nam ne bo kdo kimalu pomagal ali če nam nekdo izmed vas moč ne pošlje denarja, bomo morale postati cipe ali pa skočiti v morje.«

Francoz je dobil napad krčevitega kašlja in Belgijec ga je rahlo trepljal po hrbtu. »Svoje!« je medtem siknil Danec skozi zobe, »takšne pa so vse, te kapitalistične dežele. Najprej ljudi z vsimi možnimi sredstvi privabijo, ko pa jim je potem ta ali oni premajhen ali predebel, pretenak ali presuh, ga tebi nič meni nič poženo v smrt!«

Američan, ki je bil stisnil ustnice, je priklimal. »Ellis Island,« je dejal, »je gnojni čir v našem že tako posvnanem trebuhu. Morda celo eden najbolj smrtiljivih. Toda kdo naj ga predre?«

»Delavci!« je vzklilnil Belgijec, ki je še zmeraj trepljal Francoza po hrbtu.

»Delavci? Ameriški delavci?« Američan se je kar za trebuch držal od smeha. »Saj so mi sami postavili to stolo!« Belgijec je opustil trepljanje. Široko odprtil oči je pogledal Američana.

»To ti moram pač najprej pojasniti,« je menil Američan. »Ameriški kapital bi rad spravil v deželo samo najboljše in najbolj pridne evropske delavce, ondoli delavci pa bi najraje ne pustili v Ameriko evropskega dninarja. Kombinacija teh dveh ključev je Ellis Island! Ti tega najbrž ne verjameš,« je dejal Američan po kratkem premoru ter pogledal zdaj spet jedoteča Belgijca široko odprtil oči in lahno kimaajoč z glavo. »In vendar je tako. Ameriškimu delavcu se zdí preprosteje in udobneje, da se odkriža evropskega petelina, kakor da bi se boril za višje mezde in proti izkoriščanju, proti domačim kapitalistom. Svojeaga cilja nikoli ne doseže in kapitalisti že petnajst let ne čutijo pomanjkanja delovne sile, pa tudi iz drugih razlogov niso mezd zvišali, ne znižali, razen če so jih samovoljno. Toda kaj zato? Zakaj ostane velika tolažba. Zaspanci! In da so se ti vrli železničarji in rudarji, ti debelokožni, konservativni, stodoletni zastavonoše in ubijalci socialistov postavili na glavo, to navdaja še z veseljem in ponosom!«

Sključeni Skot je v znak odobravanja priklimal. »Dale

* Višji natak na ladji.

DOMISLICE

Kritik je bralec, ki prežvekuje: zato bi moral imeti več želodcev (J. Renard)

O kritiku: Ta človek ni mojih misli: je torej bedak. Kritizira mojo knjigo: je torej moj sovraženik. Moj sovraženik je, torej: zločinec, tat, morilec, osel, ponarejevalec, podlež, divjak (Stendhal)

Srce je blago, ki se najhitreje raztrga, pa tudi najhitreje zadržpa (A. Dumas sin)

Pravito, da denar ne ustvarja sreče: očitvidno namigujejo na denar drugih (S. Guitry)

Najbolje uporabimo tisti denar, ki si ga pustimo ukrasti: z njegovo pomočjo si kupimo previdnost — (A. Schopenhauer)

Dentist je tisti človek, ki je z zobmi drugih (ital.)

Kolportirajca

je vzklilnil na ves glas čez mizo, »vsakega novega Irca ali Nemca, vsakega od lakote že na pol mrtvega Italijana ali Finca, ki prispe s šili in kopiti iz svoje dežele, da bi začel tu boljše življenje, ti zakoreninjeni dolarski praski oblaajo ko tujega psa. Ko da ne bi bile dovolj velike in globoke skleda, iz katerih ti yankeji zdaj žro. Ko da ta dežela ni dala iz sebe toliko, da bi se lahko nekaj milijonov lačnih Evropejcev najdelo celo odpadkov? Z gorjasto namesto z upogujenim hrbtom naj bi prišli sem vsi, ki v starem kraju ne najdejo več ničesar za svoje želodce, in z njimi izbili tem renčecim psom lakomnost in požrešnost!«

Američan je svoje prekinjeno pripovedovanje nadaljeval.

»Tisto zastran požrešnosti držl,« je dejal. »Sami hočejo imeti, kar so nakopili v deželi. Zato se Ellis Island nič ne spremeni. Kontrola je celo od leta do leta strožja. Uradniki si ogledajo slehernega, kdor hoče priti v Ameriko, od zunaj in od znotraj. Pregled je strožji in bolj grob, kakor če bi odpavali govejo živino. In tu človeku ni pomoči. Prav nič jih ne moti niti, če pahnejo nekaj nesrečnih žen v vodo ali če nekatere od strahu in razburjenja prežgajo rode in umrejo na porodu. Zakaj pa se ta evropska sodra tako gnete, pravijo. Počasneje naj prihajajo. Najboljše pa bi bilo, da sploh ne bi več prihajala. Okrog ameriških pristanišč bi bilo treba zgraditi ograjo in kdor nima sto tisoč dolarjev, naj ostane zunaj!«

Danec je potisnil svoj krožnik od sebe in planil pokonci. »In potem bi našli petroleja okrog teh bednih bratcev in ga povsod zažgali; in kdor bi se hotel rešiti iz plamenov, naj bi ga vrgli nazaj za ograjo in ga ubili!« Američan je mežikajoče pogledoval besnečega Danca. »Ali bi bilo s tem gladujočim evropskim delavcem kaj pomagano?«

»Ho!« se je oglasil Belgijec porogljivo, »in še posebno naš Poljakinj in njenemu otroku. Saj bi se tudi njen mož spremeni v pepel!«

»Tovariši!« je vzklilnil tedaj dolgonogi Anglež, še preden je mogel Danec nadaljevati svoj izbruh, »po mojem mnenju je najnujnejše, kar lahko storimo zdaj proti Ellis Islandu in temu ameriškem barbarstvu, da si ogledamo ženo, ki so jo napodili nazaj, in njeneza otroka.«

»Velja!« sta pritrtila Francoz in Američan navdušeno in vstalo.

»Tale ženska bi lahko šla naprej,« je predlagal Skot, ki je bil tudi vstal; in pokazal je na Francozinjo.

Francozinja je bila pripravljena oditi naprej. Ker pa možki niso vedeli, kje je bila Poljakinjina kabina in ker je vzlic dolgemu iskanju niso mogli najti, so se morali obrniti še na stewarda.

Le-ta se je najprej zamislila, ko je slišala, kam so možki namenjeni. »Ne smete pa je razburjati,« je rekla potem in oči so se ji že prijazneje zaskrile. Liki stara babica je odhitela pred možskimi naprej.

Pot je držala naprej navzgor, polje pa spet nizdol. Pred eno izmed kabin z zastorom na zadnjem stranskem hodniku se je ustavila.

»Jaz sem!« je zaklicala. Namignala je možkim, naj počakajo, odgnala zaveso in vstopila.

»Pridite!« je zaklicala čez nekaj časa, ne da bi stopila iz kabine, in tiho skupaj stopili možki so po prstih vstopili.

Kabina je bila velika in prostorna. V njej so stali štiri postelje in na eni spodnjih je ležala v poškrbani, nekoliko oguljeni posteljni opremi poljska porodnica. Njen obraz je bil starijav, upadel in grd. Usta z debelimi ustnicami so bila v sredini nekoliko poševna. Nad njimi se je dvigal majhen stisnjen nos, na desni in levi pa je gledalo v svet po eno motno, topo in zelo prestrašeno oko.

»O!« je zasepetala v kratkih, drhtečih poljskih zlogih, ko se je kabina čedalje bolj polnila, »toliko vas je!« Stewardka ji je pojasnila: »To so potniki. Obiskat so te prišli.«

»Otroka bi radi videli!« je vprašala porodnica, ki stewardke ni dobro razumela.

Stewardka je priklimala. »Tudi!« je odgovorila. Porodnica je z levico nekoliko odgnila odejo in pokazala otroka. Bila je majhna, v čiste bele krpe zavita gruda mesa.

»Veel!« so se zadrla drobna usteca, ki so se bila prav tisti hip prisaesala h končasti, veli in mahdravi pobešeni dojki, ko so jih odgnili.

»Veel!« so zavrešale še glasneje, ko je žena potisnila grudo mesa višje, da bi možki otročička bolje videli.

Moški so vstopili. Zanimali so se za zvijajočega se človeškega črva.

»Veel!« ga je podražil Kruljavi, ki je bil pokleknil k postelji.

»Veel!« je zavrešala Danec hkrati z njim in pomežiknil. Francoz pa je s tenko roko celo pobožal oglat, golo rdečo glavico.

Rus, ki je za silo govoril poljski, je medtem poskusil govoriti s porodnico.

»Poljakinja si, praviš?« jo je vprašal.

»Dale!« je odgovorila žena veselo, saj je sicer na vse, kar so govorili z njo, lahko odgovarjala le nekaj angleških besed, »iz Ilze. Ne,« se je popravila hitro, »z nekega posestva blizu Ilze. Mi smo kmetijski delavci.«

»Ti in tvoj mož?«

»Bile so štiri družine. Štiri velike družine. Vse z istega posestva. Dve drugi družini sta se izselili v Ameriko pred dvema letoma. V Missouri. Pišejo, da se jim godi še kar dobro. Delajo na železnici. Nam pa se je godilo na posestvu slabo. Zelo slabo. Morali smo razprodati vse, da smo spravili skupaj toliko denarja, da smo se lahko odpeljali v Ameriko.«

»In zdaj moraš nazaj?« Rus je vprašal to tiho in napravil hkrati zaskrbljen obraz.

Porodnica je zahtela. »Dale!« je odgovorila. »Vse so sprejeli, moža, oba otroka, celo Petrovskega, ki mu manjka en prst, in hromo Katinko, ki že sedem let šepa. Samo mene ne!«

»Morda pa tvoj potni list ni bil v redu?«

»O! Vse je bilo v najlepšem redu!« Žena je pritrjuje dvignila roko. »Imam pa lise, majhne podolgovate lise. Pogled!« Potisnila je blazinco od sebe in dvignila grobo volneno srajco, »tule!«

Rus se je sklonil naprej, da bi pogledal. Tudi Kruljavi je z enim očesom poskili na ženske prsi.

Res, na njih so bile lise. Pod dojkami je bilo videti zarezane tenke brazgotine. Segale so naprej proti hrbtu in nekatere so bile pokrite s krastami in gnojne.

»To ni nič hudega,« je dejala Poljakinja, ki je videla najprej samo Rusov obraz, potem pa se je ozrla še na druge moške. »Ne,« je rekla važno in še bolj razgalila svoje suho telo, »to so samo brazgotine.«

»Brazgotine,« je ponovil Rus in jo nejevolno pogledal.

Poljakinja se je spet pokrila in si zapela tudi srajco. »Gospodar nas je pretepel, ko smo mu povedali, da se nameravamo izseliti,« je odgovorila sklonjena glave. »Moških ni tepel. Moških tudi ne pogreša. Pač pa nas ženske! O!« in skozi stisnjene ustnice je iztisnila nekaj hreščočih glasov, »posebno mene!«

Ker je Rus ni prekinil, je nadaljevala. »Pretepal me je že, ko mi je bilo štirinajst let,« je pripovedovala tiše, in pri tem je ti teklo solze iz oči. »Pretepal me je zmeraj, kadar me je pahnil v seno. Pri tem je tulil: »Sramota, da te ljubim, pokveka grda, in da ti ne bi zlezla ta ljubezen v glavo, ti jo hočem spet izbiti iz trebuha!« Ko sem se hotela omožiti z Jožkom, je pobesnel tako, da je malo manjkalo, da me ni ubil. Morala sva čakati še sedem mesecev in tik pred poroko sem se morala odpeljati z njim v Radom. Po najini poroki,« porodnica si je obrisala solzne oči, »je bilo malo bolje. Stari zlobni žrebec je jel lažiti za mlajšimi. Bila sem tudi skrušena in bolehna tako, da mi nisem več bila všeč. Ko pa je zvedel, da se nameravava tudi midva z možem izseliti v Ameriko, me je sedem dni pred odhodom še enkrat poklical k sebi. Katinka in Zofija, ki ju je bil poklical že pred menoj, sta me svarile. Povedale sta mi, da je grod ravnal z njima, in da sta samo enkrat ležala v njegovih postelji.«

Somerset Maugham

VIDEZ IN RESNICA

»Tako sem hrepenel po tem, da bi povedal dobro novico najprej tebi, da sem prišel sem naravnost s postaje. Misliš sem, da bom zajtrkoval s teboj, kaj tvoje postelje.«

»Dragec, ali se nisi zajtrkoval? Tako bom naročila kaj hrane.«

»Ne hvala, ničesar ne potrebujem.«

»Traparije. Ko te čaka taka odgovornost, moraš vendar ostati pri moči!«

Pozvonila je in ukazala služkinji, naj prinese kavo. Ko jo je prinesla, mu je Lizeta nalila škodellco. Ni je hotel pokusiti. Pripravila mu je žemljico s surovim maslom. Skomiznil je z rami in začel jesti. Medtem je napravil nekaj opazk o perfidnosti žensk. Ničesar ni odgovorila.

»Vsaj to je lepo od tebe,« je rekel, da nisi tako pokvarjena, da bi se skušala opravičevati. Več, da nisem človek, ki bi ga lahko zlorabila s predznostjo. Čeprav sem duša velikodušnosti, če imam opravka z ljudmi lepega vedenja, znam biti krut, če se slabo obnašajo. Takoj ko popijem kavo, bom zapustil to stanovanje za vedno.«

Lizeta je vzdihnila.

»Se to ti bom povedal, da sem ti pripravil presenečenje. Odočl sem se, da ti poklonim za dveletnico najine zveze vsoto, ki bi ti omogočila skromno neodvisnost, če bi se meni kaj pripetilo.«

»Kolikoli,« je mrko vprašala Lizeta.

»Milijon frankov.«

Spet je vzdihnila. Nenadoma je nekaj mehkega priletelo senatorju zadaj na glavo. Zdrnil se je.

»Kaj je to?,« je zavpil.

»Vrača ti piščamo.«

Mladenšč je odprl vrata, treščil piščamo senatorju na glavo in jih hitro zaprl za sabo. Senator se je osvobodil svih blač, ki so mu binglale okrog vratu.

»Kakšen način je to! Sipece lahko vidi, da tvoj prijatelj nima niti pojma o dobri vzgoji.«

»Jasno, da ni tako fin kot ti,« je zamrmrala Lizeta.

»Ali ima morda mojo inteligenco?«

»Kaj šela«

»Ali je bogat?«

»Niti pare nima.«

»Kaj pa potem vendar najdeš na njem?«

»Mlad je,« se je nasmejala Lizeta.

Senator je buljil v svojo škodellco in solze so mu teklo po licu nazdol, naravnost v kavo. Lizeta ga je prijazno pogledala.

»Dragi prijatelj,« ne moremo imeti vsega na tem svetu,« je dejala.

»Vem, da nisem mlad. Ampak moj položaj, moje bogastvo, moja vitalnost. Misliš sem, da te to odskojuje. Nekatere ženske si izberejo samo moške zrelih let. Znanje igralce smatrajo za čast, da so prijatelji ministra. Zaradi svoje dobre vzgoje ti ne bom očital tvojega rodu ali dejstva, da si manekenka in da sem te pobral iz stanovanja, katerega najemnika je znašala samo 2.000 frankov letno. Zate je bil to korak navzgor.«

»Kot hčerka ubogih, vendar poštenih staršev nimam razloga, da bi se sramovala svojega rodu, in nimam pravice, da mi očitaš, da sem si služila kruh v revnem okolju.«

»Ali tega fanta ljubiš?«

»Da.«

»Tedi mene ne?«

»Tebe tudi. Ljubim vaju oba, toda z različno ljubeznijo. Ljubim tebe, ker si tako fin in ker je pogovor s teboj poučen in zanimiv. Ljubim te, ker si prijazen in velikodušen. Ljubim njega, ker ima tako velike oči, ker ima kodraste lase in ker božansko pleše. To je vendar naravno.«

»Veš, da te pri svojem položaju ne morem voditi na ples in mislim, da tudi on ne bo imel več las kot jaz ko bo toliko star.«

»Verjetno imaš prav,« se je strinjala Lizeta, ali mislila je, da to ni važno.

»Kaj bo rekla tvoja teta, spoštovanja vredna gospa Saladinova, ko bo slišala, kaj si naredila?«

»Ne bo preveč presenečena.«

»Ali hočeš s tem reči, da ta vredna gospa opravičuje

Porodnica je spet zaplakala. »Bil je hudoben. Bil je slabši od našega starega žandarja. Sleci se, Ilonka, mi je velel. Sleci se! In ko sem začela pročiti, naj mi priznate, mi je sam strgal obleko s telesa. Morda me je hotel najprej pahniti na svojo posteljo; ko pa je videl moj napeti trebuh, je srdito zaklel, pljunil predme in takoj segel po biču. Pretepal me je malone celo uro. Ilonka, je tulil vmes, pretepal me samo zato, da boš čutila, kako žalosten sem, da odhajaš, in da odkraj morja ne boš pozabila na svojega gospodarja. Glej, pretepal me je čedalje srditeje, češ to je za dneve na kozolcu, to za noč v Radomu, to pa za popoldneve v močvirju. Če sem kriknila, je zatulil glasneje. To boli? je vresčal, ali ti koža že poka? Kar naj te boli. Vsa koža naj ti razpoka. Tudi jutri in prihodnje dni ne položi ničesar nanjo, sicer te znova pretepem. Vsaka brazgotina pomeni en dan z menoj, in te dneve boš lahko vse življenje šteja na svoji grešni koži!«

Porodnica se je bila med pripovedovanjem vsa sključila in zdaj je drhtela. Bila je tudi tako izčrpana, da ni več mogla odprti ust, ki je hotela nadaljevati.

»Ubožica!« je tolažil Rus, ki ni vedel, kaj naj reče razburjeni ženi. »Ubožica!« je ponovil in jo rahlo pobožal po majhnih koščenih rokah.

»In zdaj se mi te lise čedalje bolj poznajo,« je spet zajecjala žena. »Bolj kakor sem, kakor smo mi vsi mislili. Može, ki so nas na obočju pregledovali, so jih takoj opazili, opazili so kraste in natanko vse preiskali. Vsi lahko stopijo na ameriška tla, samo tale ne, so rekli. Ta je gnojna. Padla sem na kolena predne in jih lepo prosila, naj me pustite na suho. Čerkov je storil isto in vsi drugi tudi. Povedali smo jim tudi, od kod brazgotine in kraste izvirajo in da me je gospodar tako pretepal, pa niso hoteli verjeti, gnoj se jim je zdel važnejši. »O mati Marija!« je zajecjala nenadoma in si z drhtečimi rokami zakrila blede obraze, »in potem so me odrgnili od drugih in odgnali na to ladjo, in zdaj se peljem spet nazaj!«

»Kam?« je vprašal Rus po kratkem premolu in potem, ko jo je nekoliko potolažil.

»Pravijo, da se peljemo najprej v Rotterdam,« je odgovorila.

»In potem?«

»Morda spet nazaj v Ilzo.«

»Ali imaš denar za vožnjo?« Rus je ženo z majhnimi, mežikajočimi očmi prijazno pogledal.

»Nekaj ga imam,« je odgovorila in obraz se ji je nekoliko zjasnil. Brž se je obrnila na postelji in privlekla izpod vzgljaja zavojlan, pisan robec. »Čerkov mi ga je šel stisnil v roko, preden so me odveleli,« je dejala in pomnila Rusu robec pod nos. »Tu sta zavezana dva dolarja.«

»O!« je vzklilnil Rus osuplo in sklonil glavo nad robec. Celu roke je sklenil in našobil usta. Porodnico, ki ga je opazovala, je to menda veselilo. »Da, dober je ta Čerkov!« je dejala nasmehajo.

Rus jo je hotel vprašati še to in ono. Stewardka, ki je porodnico ves čas pogovora opazovala, ga je pa prišla za ramo in potisnila k vratom.

Skozi vrata je potisnila tudi druge. »Za danes bo dovolj,« je dejala glasno. »Razen tega pa mora mali spet sesati.«

Sale

»Ljubim te,« se po grönlandsko pravi: »Uuygpruny-pfrynpolnanygonpf. Ni čuda, da so noči na Grönlandu tako dolge!«

Kaplar je bil zaljubljen v natakario. Ko za trenutek zapusti lokal, da bi si kupil časopise, šepne natakario lepepu mlademu rekrutu: »Fant, zdajle je priložnost! Rekrut pogleda okrog sebe in naglo izpije kaplarjevo čašo vina.

Mož: »Torej, nasvidenje. Če bo prišlo kaj posebnega vmes, ti bom poslal telegram.«

Žena: »Ni treba, telegram je že danes zjutraj padel iz tvojege žepa.«

Nove knjige SKZ

Andre Malraux: VIHAR V ŠANGHAJU.

(Sodobni roman) — Napeto in živahno napisan roman iz časov kitajske revolucije.

Rado Murnik: MATAJEV MATIJA.

Humoristično delo o zgodbah in nezgodah Telebanovcev.

Tibor Mende: BURMA SREDI DVH SVETOV.

(Bios) — Zanimivo napisana reportaža, ki nas seznani s prijateljsko deželo.

tvoje vedenje? O tempore, o mores! Kako dolgo se to že pleče?«

»Odkar sem šla prvič v tisto trgovino. Potuje za veliko lyonsko tovarno svile. Nekega dne je prišel s svojimi vzorci. Bila je ljubezen na prvi pogled.«

»Saj je bila tvoja teta za to tu, da te čuva pred skušnjavami, katerim je dekle izpostavljeno v Parizu. Ne bi ti smela dovoliti, da imaš opravka s tem človekom.«

»Nisem jo vprašala za dovoljenje.«

»To bi utegnilo položiti sivo glavo tvojega očeta v grob. Ali nisi pomislila na ranjenega heroja, čigar usluge je poplačala domovina z licenco za prodajo tobaka? Ali pozabljaš, da spada oddelek za trafike pod Ministrstvo za notranje zadeve? Lahko mu odvzamem licenco zaradi tvoje vidne nemoralne.«

»Prevelik gospod si, da bi storil kaj tako nizkega.«

Mahal je z roko

KAKRAŽIVLJENJA

DOSEDANJA VSEBINA:

Na bližnje mesto so padale bombe. Internirane številka 509 iz taborišča Mellern se je apatično splazil v barako, takoj po končanem napadu pa so v taborišču zatuli zbor. Interniranci so privlekli ostanke pobitih jetnikov, ki so delali v bližnji tovarni. Pričelo se je naporno štetje, kajti Lagerführer je hotel imeti točno kontrolo nad jetniki.

Številka 509 in internirane Berger hočeta prodati zlati zob, ki ga je žrtvoval do kraja izmučen Lohman preden je umrl. Zdaj ga bodo odpeljali v krematorij ...

Lohmana niso mogli dvigniti na avto. »Bucher! Westhof!« je zaklical 509. »Pridite!«
Truplo so položili na tla. Lebenthal, 509, Ahasver in Berger so pomagali Bucherju in Westhofu, da sta splezala na avto. Bucher je bil skoraj že gori, ko je spodrsnil in začel omahovati. Hotel se je oprjeti, toda truplo, za katerega je zgrabil, še ni bilo otroplo. Popustilo je in zdrsnilo z njim vred navzdol. Truplo je bilo mehko in bilo je videti grozno, ko je brez odpora drselo, kot bi bilo iz samih sklepov.

»Prekleti!« je kričnil Strohschneider. »Kakšna svinjarija je to!«

»Brž, Bucher. Se enkrat!« je zašepetal Berger. »Sopli so in porinili Bucherja spet gor. Tokrat se je obdržal. »Najprej njo,« je rekel 509. »Mehka je še. Laže jo bom dvignil.«

Bilo je truplo neke ženske. Bila je težja kot so bila navadno trupla v taborišču. Imela je še ustnice. Umrla je naravne smrti, ne od gladi. Imela je še prsi, ne kožnatih vrečic. Ni bila iz ženskega oddelka, ki je mejil na malo taborišče; v tem primeru bi bila bolj koščena. Morala je biti iz taborišča, kjer so zamenjavali Žide, ki so imeli južnoameriške potne liste; tam so bile družine še skupaj.

Strohschneider je splezal s svojega sedeža in pogledal žensko. »Da vas ni prebudila, kaj, vi kozo!«
Svoji šali se je rjoveče režal. Ker je bil kapo nosilec, ga niso silili voziti avto; vozil ga je, ker ga je veselilo. Prej je bil šofer in zdaj je vozil, če je le mogel. Bil je vedno dobre volje, da je le sedel za volanom.

Osem okostnjakov je slednjega dvignilo truplo. Tresli so se od izčrpanosti. Potem so dvignili Lohmana, medtem ko je Strohschneider pljuval nanje tobačno žlindro. Lohman je bil zelo lahek v primeri z žensko. »Pridrži ga dobro,« je zašepetal Berger Bucherju in Westhofu. »Zatakniti njegovo roko za kakšno drugo!«
Posrečilo se jima je zatakniti Lohmanovo roko v stranico avtomobila. Roka je zato visela ven, toda navpična opornica je trdno zadrževala telo pod pazduho.

»Gotovo,« je dejal Bucher in se spustil dol.

»Končno, strajala!«

Strohschneider se je smejal. Teh deset okostnjakov ga je spominjalo na ogromna strašila, ki vlačijo enajstega naokrog. »Vi strašila,« je ponovil in pogledal veterane. Nihče se ni smejal. Zadihan so strmeli v zadnji konec avtomobila, iz katerega so štrlele noge mrličev. Mnogo nog je bilo. Tudi nekaj otroških nog v blatnih belih čevlji.

»Torej,« je rekel Strohschneider, medtem ko je splezal na svoj sedež. »Kdo od vas, tihusnih bratov, bo naslednji?«

Nihče ni odgovoril. Strohschneiderova dobra volja je splahnela. »Usaranci!« je zarezal. »In še za to ste preneumni!«

Nepričakovano je vključil plin. Motor je zabrnal kot strojna. Okostnjaki so odskočili. Strohschneider je zadovoljno pomahal in obrnil avto.

Stali so v modrem oblazinjen dimu. Lebenthal je pokasljeval. »Ta debela prenašarja svinja,« je posval.

509 je ostal v dimu. »Morda je to dobro proti ušem?«

Avto je peljal h krematoriju. Lohmanova roka je mela ven. Avto je poskakoval po izvožni cesti in roka se je majala, kot da bi mahala.

509 je gledal za njim. Čutil je zlato krono v žepu. Za trenutek mu je bilo, kot bi moral tudi zob izginiti z Lohmanom vred. Lebenthal je še vedno pokasljeval. 509 se je obrnil. V svojem žepu je začutil kos kruha. Ni ga še pojedel. Čutil ga je in zdel se mu je kot prazno upanje. »Kako je s čevlji, Leo?« je vprašal. »Koliko so vredni?«

Berger je bil na poti h krematoriju, ko je zagledal Webra in Wiesjeja. Takoj je odračal nazaj. »Weber prihajal s Handkejem in civilistom. Mislim, da je zdravnik morskih prašičkov. Pazite!«

Baraka se je vznemirila. Višji oficirji SS skorajda nikoli niso prišli v malo taborišče. Vsakdo je vedel, da morajo za to imeti poseben vzrok. »Ovčjak, Ahasver!« je zaklical 509. »Skrj ga!«

»Misliš, da bodo pregledali barake?«

»Morda ne. Nekti civilist je zraven.«

»Kje so?« je vprašal Ahasver. »Je še čas?«

»Da. Pohiti!«

»Ne pozabi, da sem kot član senata po tradicijah Republike oblastna opora morale in legega vedenja.«

»Ali se zato kaj dosti brišas?«

Z mirno dostojanstveno gesto, si je gladil lepo, oglato, sivo brado.

»Niti toliko kot za lanski sneg,« je odgovoril, toda izraz, ki ga je uporabil je zvenel nekoliko galsko in to bi morda neprijetno presunilo njegove konzervativne volivce.

»Ali bi se oženil s tabo?« je vprašal.

»Obožuje me. Seveda bi se z menoj oženil; in če mu še poveš, da imam milijon frankov dote, bo to njegova edina želja.«

Gospod Le Sueur jo je spet pogledal. Malo prej, ko ji je v prvi jezi povedal, da ji namestila pokloniti milijon frankov, je precej pretiraval, v želji, da bi videla, koliko jo stane njeno izajstvo. Ni pa bil človek, ki bi nekaj oporekal, če je bilo na kocki njegovo dostojanstvo.

»To je veliko več, kot bi mlad človek iz njegovih krogov lahko pričakoval. Toda, če te obožuje, bo neprestano pri tebi.«

»Ali ti nisem povedala, da je trgovski potnik? V Pariz prihaja samo ob sobotah in nedeljah.«

»To seveda bistveno spremeni položaj,« je rekel senator. »Zanj bi bilo samo pomirljivo vedeti, da v času njegove odsotnosti, nekdo pazi nate.«

»Zelo pomirljivo,« je rekla Lizeta.

Da olajša pogovor je vstala s stola in se udobno namestila na senatorjevih kolenih. Nežno ji je stisnil roko.

»Čelo sem ti naklonjen, Lizeta,« je rekel in bolelo bi me, če bi napravila napako. Ali si prepričana, da te bo osrečil?«

»Da, mislim.«

»Poizvedoval bom o njem. Nikoli ne bi pristal na to, da se omožiš z nekom, ki ne bi bil vzornega značaja in brezhibne morale. Zaradi nas vseh moramo biti oprezní, koga sprejememo v svojo sredo.«

Lizeta ni ugovarjala. Vedela je, da je senator varen delati vse natančno in v redu. Pripravljaj se je, da bi odšel. Hotel je obvestiti gospo Le Sueur o pomembni novici in je moral navestiti stike s parlamentarno grupo, ki ji je pripadal.

»Se nekaj,« je dejal, ko se je pristrčno poslovil od Lizete, »če se omožiš, moram odločno zahtevati, da opustiš svoje delo. Tvoja poročena žena te samo in preč moli; principom bi bilo, da bi omožena žena jemala moškimi kruha.«

Lizeta je sicer razmišljala, da bi bil pošten fant precej posrečen videti če bi, zibačel se v kolkih razkazoval zadnje modele, vendar je spoštovala senatorjeve principe.

»Tako bo, kot boš hotel, drageo,« je rekla.

Ovčjak se je poslušno ulegel in medtem ko ga je Ahasver božal in mu prigovarjal, mu je 509 vezal roke in noge, da ne bi zbežal ven. Tega sicer nikoli ni storil; toda obisk je bil nenavaden in bilo je bolje, da niso tvegali. Ahasver mu je še sunjo porinil v usta, tako da je mogel dihati, ne pa renčati. Potem so ga potisnili v najtemnejši kot.

»Ostani tu!« Ahasver je dvignil roko. »Mirno! Sedaj!«

Ovčjak se je poizkušal dvigniti. »Lezi! Mirno! Ostani tu!«

Blaznež se je sedel.

»Vsi ven!« je vpil Handke zunaj.

Okostnjaki so se drenjali ven in se urejali v vrste. Kdor ni mogel hoditi, so ga podpirali ali nesli in položili na zemljo.

Bil je pomilovanja vreden kup na pol mrtvih, umirajočih in gladnih ljudi. Weber se je obrnil k Wiesjeju.

»Je to, kar potrebujete?«

Wiesjejeve nosnice so trepetale, kot da bi vonjal pečenko. »Odlični primeri,« je mrmral. Potem si je nataknil očala in blago pogledal na vrste.

»Jih boste izbral?« je vprašal Weber.

Wiesje je okleval. »Da — toda — govora je bilo o — prostovoljcih —«

»No dobro,« je odvrnil Weber. »Kakor želite. Šest mož naj se javi za lahko delo.«

Nihče se ni premaknil. Weber je zardel. Starešine blokov so ponavljali povelje in začeli potiskati ljudi naprej. Weber je zdolgočasno hodil vzdolž vrst in nenadoma odkril Ahasverja v zadnjem koncu vrste. »Ta tui Ta z brado!« je zavpil. »Stopi sem! Ne veš, da je prepo-

vedano, tako hoditi okrog? Starešina blokal! Kaj si mislite? Zakaj ste postavljeni? Stopi ven, ti lopov!«

Nihče se ni premaknil. Weber je zardel. Starešine blokov so ponavljali povelje in začeli potiskati ljudi naprej. Weber je zdolgočasno hodil vzdolž vrst in nenadoma odkril Ahasverja v zadnjem koncu vrste. »Ta tui Ta z brado!« je zavpil. »Stopi sem! Ne veš, da je prepo-

vedano, tako hoditi okrog? Starešina blokal! Kaj si mislite? Zakaj ste postavljeni? Stopi ven, ti lopov!«

Nihče se ni premaknil. Weber je zardel. Starešine blokov so ponavljali povelje in začeli potiskati ljudi naprej. Weber je zdolgočasno hodil vzdolž vrst in nenadoma odkril Ahasverja v zadnjem koncu vrste. »Ta tui Ta z brado!« je zavpil. »Stopi sem! Ne veš, da je prepo-

vedano, tako hoditi okrog? Starešina blokal! Kaj si mislite? Zakaj ste postavljeni? Stopi ven, ti lopov!«

Nihče se ni premaknil. Weber je zardel. Starešine blokov so ponavljali povelje in začeli potiskati ljudi naprej. Weber je zdolgočasno hodil vzdolž vrst in nenadoma odkril Ahasverja v zadnjem koncu vrste. »Ta tui Ta z brado!« je zavpil. »Stopi sem! Ne veš, da je prepo-

vedano, tako hoditi okrog? Starešina blokal! Kaj si mislite? Zakaj ste postavljeni? Stopi ven, ti lopov!«

Nihče se ni premaknil. Weber je zardel. Starešine blokov so ponavljali povelje in začeli potiskati ljudi naprej. Weber je zdolgočasno hodil vzdolž vrst in nenadoma odkril Ahasverja v zadnjem koncu vrste. »Ta tui Ta z brado!« je zavpil. »Stopi sem! Ne veš, da je prepo-

vedano, tako hoditi okrog? Starešina blokal! Kaj si mislite? Zakaj ste postavljeni? Stopi ven, ti lopov!«

Nihče se ni premaknil. Weber je zardel. Starešine blokov so ponavljali povelje in začeli potiskati ljudi naprej. Weber je zdolgočasno hodil vzdolž vrst in nenadoma odkril Ahasverja v zadnjem koncu vrste. »Ta tui Ta z brado!« je zavpil. »Stopi sem! Ne veš, da je prepo-

vedano, tako hoditi okrog? Starešina blokal! Kaj si mislite? Zakaj ste postavljeni? Stopi ven, ti lopov!«

Nihče se ni premaknil. Weber je zardel. Starešine blokov so ponavljali povelje in začeli potiskati ljudi naprej. Weber je zdolgočasno hodil vzdolž vrst in nenadoma odkril Ahasverja v zadnjem koncu vrste. »Ta tui Ta z brado!« je zavpil. »Stopi sem! Ne veš, da je prepo-

vedano, tako hoditi okrog? Starešina blokal! Kaj si mislite? Zakaj ste postavljeni? Stopi ven, ti lopov!«

Nihče se ni premaknil. Weber je zardel. Starešine blokov so ponavljali povelje in začeli potiskati ljudi naprej. Weber je zdolgočasno hodil vzdolž vrst in nenadoma odkril Ahasverja v zadnjem koncu vrste. »Ta tui Ta z brado!« je zavpil. »Stopi sem! Ne veš, da je prepo-

vedano, tako hoditi okrog? Starešina blokal! Kaj si mislite? Zakaj ste postavljeni? Stopi ven, ti lopov!«

Nihče se ni premaknil. Weber je zardel. Starešine blokov so ponavljali povelje in začeli potiskati ljudi naprej. Weber je zdolgočasno hodil vzdolž vrst in nenadoma odkril Ahasverja v zadnjem koncu vrste. »Ta tui Ta z brado!« je zavpil. »Stopi sem! Ne veš, da je prepo-

vedano, tako hoditi okrog? Starešina blokal! Kaj si mislite? Zakaj ste postavljeni? Stopi ven, ti lopov!«

Nihče se ni premaknil. Weber je zardel. Starešine blokov so ponavljali povelje in začeli potiskati ljudi naprej. Weber je zdolgočasno hodil vzdolž vrst in nenadoma odkril Ahasverja v zadnjem koncu vrste. »Ta tui Ta z brado!« je zavpil. »Stopi sem! Ne veš, da je prepo-

vedano, tako hoditi okrog? Starešina blokal! Kaj si mislite? Zakaj ste postavljeni? Stopi ven, ti lopov!«

Nihče se ni premaknil. Weber je zardel. Starešine blokov so ponavljali povelje in začeli potiskati ljudi naprej. Weber je zdolgočasno hodil vzdolž vrst in nenadoma odkril Ahasverja v zadnjem koncu vrste. »Ta tui Ta z brado!« je zavpil. »Stopi sem! Ne veš, da je prepo-

vedano, tako hoditi okrog? Starešina blokal! Kaj si mislite? Zakaj ste postavljeni? Stopi ven, ti lopov!«

Nihče se ni premaknil. Weber je zardel. Starešine blokov so ponavljali povelje in začeli potiskati ljudi naprej. Weber je zdolgočasno hodil vzdolž vrst in nenadoma odkril Ahasverja v zadnjem koncu vrste. »Ta tui Ta z brado!« je zavpil. »Stopi sem! Ne veš, da je prepo-

vedano, tako hoditi okrog? Starešina blokal! Kaj si mislite? Zakaj ste postavljeni? Stopi ven, ti lopov!«

Nihče se ni premaknil. Weber je zardel. Starešine blokov so ponavljali povelje in začeli potiskati ljudi naprej. Weber je zdolgočasno hodil vzdolž vrst in nenadoma odkril Ahasverja v zadnjem koncu vrste. »Ta tui Ta z brado!« je zavpil. »Stopi sem! Ne veš, da je prepo-

vedano, tako hoditi okrog? Starešina blokal! Kaj si mislite? Zakaj ste postavljeni? Stopi ven, ti lopov!«

Nihče se ni premaknil. Weber je zardel. Starešine blokov so ponavljali povelje in začeli potiskati ljudi naprej. Weber je zdolgočasno hodil vzdolž vrst in nenadoma odkril Ahasverja v zadnjem koncu vrste. »Ta tui Ta z brado!« je zavpil. »Stopi sem! Ne veš, da je prepo-

vedano, tako hoditi okrog? Starešina blokal! Kaj si mislite? Zakaj ste postavljeni? Stopi ven, ti lopov!«

Nihče se ni premaknil. Weber je zardel. Starešine blokov so ponavljali povelje in začeli potiskati ljudi naprej. Weber je zdolgočasno hodil vzdolž vrst in nenadoma odkril Ahasverja v zadnjem koncu vrste. »Ta tui Ta z brado!« je zavpil. »Stopi sem! Ne veš, da je prepo-

vedano, tako hoditi okrog? Starešina blokal! Kaj si mislite? Zakaj ste postavljeni? Stopi ven, ti lopov!«

Nihče se ni premaknil. Weber je zardel. Starešine blokov so ponavljali povelje in začeli potiskati ljudi naprej. Weber je zdolgočasno hodil vzdolž vrst in nenadoma odkril Ahasverja v zadnjem koncu vrste. »Ta tui Ta z brado!« je zavpil. »Stopi sem! Ne veš, da je prepo-

vedano, tako hoditi okrog? Starešina blokal! Kaj si mislite? Zakaj ste postavljeni? Stopi ven, ti lopov!«

Nihče se ni premaknil. Weber je zardel. Starešine blokov so ponavljali povelje in začeli potiskati ljudi naprej. Weber je zdolgočasno hodil vzdolž vrst in nenadoma odkril Ahasverja v zadnjem koncu vrste. »Ta tui Ta z brado!« je zavpil. »Stopi sem! Ne veš, da je prepo-

vedano, tako hoditi okrog? Starešina blokal! Kaj si mislite? Zakaj ste postavljeni? Stopi ven, ti lopov!«

Nihče se ni premaknil. Weber je zardel. Starešine blokov so ponavljali povelje in začeli potiskati ljudi naprej. Weber je zdolgočasno hodil vzdolž vrst in nenadoma odkril Ahasverja v zadnjem koncu vrste. »Ta tui Ta z brado!« je zavpil. »Stopi sem! Ne veš, da je prepo-

vedano, tako hoditi okrog? Starešina blokal! Kaj si mislite? Zakaj ste postavljeni? Stopi ven, ti lopov!«

Nihče se ni premaknil. Weber je zardel. Starešine blokov so ponavljali povelje in začeli potiskati ljudi naprej. Weber je zdolgočasno hodil vzdolž vrst in nenadoma odkril Ahasverja v zadnjem koncu vrste. »Ta tui Ta z brado!« je zavpil. »Stopi sem! Ne veš, da je prepo-

vedano, tako hoditi okrog? Starešina blokal! Kaj si mislite? Zakaj ste postavljeni? Stopi ven, ti lopov!«

Nihče se ni premaknil. Weber je zardel. Starešine blokov so ponavljali povelje in začeli potiskati ljudi naprej. Weber je zdolgočasno hodil vzdolž vrst in nenadoma odkril Ahasverja v zadnjem koncu vrste. »Ta tui Ta z brado!« je zavpil. »Stopi sem! Ne veš, da je prepo-

vedano, tako hoditi okrog? Starešina blokal! Kaj si mislite? Zakaj ste postavljeni? Stopi ven, ti lopov!«

Nihče se ni premaknil. Weber je zardel. Starešine blokov so ponavljali povelje in začeli potiskati ljudi naprej. Weber je zdolgočasno hodil vzdolž vrst in nenadoma odkril Ahasverja v zadnjem koncu vrste. »Ta tui Ta z brado!« je zavpil. »Stopi sem! Ne veš, da je prepo-

vedano, tako hoditi okrog? Starešina blokal! Kaj si mislite? Zakaj ste postavljeni? Stopi ven, ti lopov!«

Nihče se ni premaknil. Weber je zardel. Starešine blokov so ponavljali povelje in začeli potiskati ljudi naprej. Weber je zdolgočasno hodil vzdolž vrst in nenadoma odkril Ahasverja v zadnjem koncu vrste. »Ta tui Ta z brado!« je zavpil. »Stopi sem! Ne veš, da je prepo-

vedano, tako hoditi okrog? Starešina blokal! Kaj si mislite? Zakaj ste postavljeni? Stopi ven, ti lopov!«

Nihče se ni premaknil. Weber je zardel. Starešine blokov so ponavljali povelje in začeli potiskati ljudi naprej. Weber je zdolgočasno hodil vzdolž vrst in nenadoma odkril Ahasverja v zadnjem koncu vrste. »Ta tui Ta z brado!« je zavpil. »Stopi sem! Ne veš, da je prepo-

vedano, tako hoditi okrog? Starešina blokal! Kaj si mislite? Zakaj ste postavljeni? Stopi ven, ti lopov!«

Nihče se ni premaknil. Weber je zardel. Starešine blokov so ponavljali povelje in začeli potiskati ljudi naprej. Weber je zdolgočasno hodil vzdolž vrst in nenadoma odkril Ahasverja v zadnjem koncu vrste. »Ta tui Ta z brado!« je zavpil. »Stopi sem! Ne veš, da je prepo-

vedano, tako hoditi okrog? Starešina blokal! Kaj si mislite? Zakaj ste postavljeni? Stopi ven, ti lopov!«

Nihče se ni premaknil. Weber je zardel. Starešine blokov so ponavljali povelje in začeli potiskati ljudi naprej. Weber je zdolgočasno hodil vzdolž vrst in nenadoma odkril Ahasverja v zadnjem koncu vrste. »Ta tui Ta z brado!« je zavpil. »Stopi sem! Ne veš, da je prepo-

vedano, tako hoditi okrog? Starešina blokal! Kaj si mislite? Zakaj ste postavljeni? Stopi ven, ti lopov!«

Nihče se ni premaknil. Weber je zardel. Starešine blokov so ponavljali povelje in začeli potiskati ljudi naprej. Weber je zdolgočasno hodil vzdolž vrst in nenadoma odkril Ahasverja v zadnjem koncu vrste. »Ta tui Ta z brado!« je zavpil. »Stopi sem! Ne veš, da je prepo-

vedano, tako hoditi okrog? Starešina blokal! Kaj si mislite? Zakaj ste postavljeni? Stopi ven, ti lopov!«

Nihče se ni premaknil. Weber je zardel. Starešine blokov so ponavljali povelje in začeli potiskati ljudi naprej. Weber je zdolgočasno hodil vzdolž vrst in nenadoma odkril Ahasverja v zadnjem koncu vrste. »Ta tui Ta z brado!« je zavpil. »Stopi sem! Ne veš, da je prepo-

vedano, tako hoditi okrog? Starešina blokal! Kaj si mislite? Zakaj ste postavljeni? Stopi ven, ti lopov!«

Nihče se ni premaknil. Weber je zardel. Starešine blokov so ponavljali povelje in začeli potiskati ljudi naprej. Weber je zdolgočasno hodil vzdolž vrst in nenadoma odkril Ahasverja v zadnjem koncu vrste. »Ta tui Ta z brado!« je zavpil. »Stopi sem! Ne veš, da je prepo-

vedano, tako hoditi okrog? Starešina blokal! Kaj si mislite? Zakaj ste postavljeni? Stopi ven, ti lopov!«

Nihče se ni premaknil. Weber je zardel. Starešine blokov so ponavljali povelje in začeli potiskati ljudi naprej. Weber je zdolgočasno hodil vzdolž vrst in nenadoma odkril Ahasverja v zadnjem koncu vrste. »Ta tui Ta z brado!« je zavpil. »Stopi sem! Ne veš, da je prepo-

vedano, tako hoditi okrog? Starešina blokal! Kaj si mislite? Zakaj ste postavljeni? Stopi ven, ti lopov!«

Nihče se ni premaknil. Weber je zardel. Starešine blokov so ponavljali povelje in začeli potiskati ljudi naprej. Weber je zdolgočasno hodil vzdolž vrst in nenadoma odkril Ahasverja v zadnjem koncu vrste. »Ta tui Ta z brado!« je zavpil. »Stopi sem! Ne veš, da je prepo-

vedano, tako hoditi okrog? Starešina blokal! Kaj si mislite? Zakaj ste postavljeni? Stopi ven, ti lopov!«

Nihče se ni premaknil. Weber je zardel. Starešine blokov so ponavljali povelje in začeli potiskati ljudi naprej. Weber je zdolgočasno hodil vzdolž vrst in nenadoma odkril Ahasverja v zadnjem koncu vrste. »Ta tui Ta z brado!« je zavpil. »Stopi sem! Ne veš, da je prepo-

vedano, tako hoditi okrog? Starešina blokal! Kaj si mislite? Zakaj ste postavljeni? Stopi ven, ti lopov!«

Nihče se ni premaknil. Weber je zardel. Starešine blokov so ponavljali povelje in začeli potiskati ljudi naprej. Weber je zdolgočasno hodil vzdolž vrst in nenadoma odkril Ahasverja v zadnjem koncu vrste. »Ta tui Ta z brado!« je zavpil. »Stopi sem! Ne veš, da je prepo-

vedano, tako hoditi okrog? Starešina blokal! Kaj si mislite? Zakaj ste postavljeni? Stopi ven, ti lopov!«

Nihče se ni premaknil. Weber je zardel. Starešine blokov so ponavljali povelje in začeli potiskati ljudi naprej. Weber je zdolgočasno hodil vzdolž vrst in nenadoma odkril Ahasverja v zadnjem koncu vrste. »Ta tui Ta z brado!« je zavpil. »Stopi sem! Ne veš, da je prepo-

vedano, tako hoditi okrog? Starešina blokal! Kaj si mislite? Zakaj ste postavljeni? Stopi ven, ti lopov!«

Nihče se ni premaknil. Weber je zardel. Starešine blokov so ponavljali povelje in začeli potiskati ljudi naprej. Weber je zdolgočasno hodil vzdolž vrst in nenadoma odkril Ahasverja v zadnjem koncu vrste. »Ta tui Ta z brado!« je zavpil. »Stopi sem! Ne veš, da je prepo-

vedano, tako hoditi okrog? Starešina blokal! Kaj si mislite? Zakaj ste postavljeni? Stopi ven, ti lopov!«

Nihče se ni premaknil. Weber je zardel. Starešine blokov so ponavljali povelje in začeli potiskati ljudi naprej. Weber je zdolgočasno hodil vzdolž vrst in nenadoma odkril Ahasverja v zadnjem koncu vrste. »Ta tui Ta z brado!« je zavpil. »Stopi sem! Ne veš, da je prepo-

vedano, tako hoditi okrog? Starešina blokal! Kaj si mislite? Zakaj ste postavljeni? Stopi ven, ti lopov!«

Nihče se ni premaknil. Weber je zardel. Starešine blokov so ponavljali povelje in začeli potiskati ljudi naprej. Weber je zdolgočasno hodil vzdolž vrst in nenadoma odkril Ahasverja v zadnjem koncu vrste. »Ta tui Ta z brado!« je zavpil. »Stopi sem! Ne veš, da je prepo-

vedano, tako hoditi okrog? Starešina blokal! Kaj si mislite? Zakaj ste postavljeni? Stopi ven, ti lopov!«

„Je vse zaman, ta otrok nima volje do učenja...“

V dnevih prve konference smo. To so veselili in dosti-krat tudi žalostni dnevi po družinah. Nemalo je prišlo do prvih razočaranj, pa tudi do prvih prijetnih presenečenj. Eden izmed pogostih in nič preveč razveseljivih vzduhov, ki ga lahko prav v teh dneh slišimo med starši, učitelji in profesorji, se glasi: »Je vse zaman, ta otrok nima volje do učenja...«

Prvi nasvet, če imate takšne-ga otroka, je, ne vznemirjajte se preveč vi sami in ne izgubite glave tudi ne nad otrokom, ki vas s tem muči, da ne boste vse stvari še poslabšali. Pomirite se! Niste edini, ki tako tožite. Takšnih otrok je danes dosti in takšnih staršev kot ste vi, tudi zelo dosti...

Da, prav zanimivo je, da v današnjih otrocih na splošno ne najdemo več tistega skrivnega ognja do učenja in do knjig, kot je bilo včasih. Vse drugo jim poučiva misli, čustva in voljo: šport, tehnika, kino, a knjige in učenje bolj malo, oziroma šele takrat malo bolj, ko jim že teče voda v grlo.

Zato pa še nikakor ne moremo trditi, da ti otroci nimajo nikakršne volje do učenja. O, imajo jo, samo da to svojo voljo življajo povsod drugod, samo

Gospodinjje - v zimskem času ob pomikanju zele- njave uporabljajte pri kuhi **DIŠAVICE** »KAUHO«

reč roka in nje »podaljšek« — palica.

Potrpiti nekoliko, prizadeti, cenjeni starši! Ni tako hudob Znanost je tudi tukaj postala človeku pomočnica. Poskusimo najti ob pomoči dušeslovne (psihološke) in vzgojslovne (pedagoške) znanosti tisto novo sredstvo za vzgojo volje otroka, ki nam bo popolnoma nadomestilo nekdanji vzgojni »čudež palice«.

Človek dolgo ni znal najti pravih vzrokov tistim pojavom, ki jih je srečal na razvojni poti otroka. Pri tem mu ni preostalo ničesar drugega — kot starim apotekarjem, ki so za vse bolezni dajali ista zdravila, ker niso poznali vzrokov bolezni — kakor najstarejši vzgojni inštrument: palica. Ker je ta na videz včasih res pomagala, je njena vzgojna vrednost postala obče-človeška, univerzalna.

Vzgojanje volje v smislu modernega vzgojstva torej pomeni: najprej odkriti vzrok te duševne dinamike, ki ji po domače rečemo — volja. Odkritje njene vzročnosti nam pa že daje v roke zanesljivo sredstvo za njeno vzbujanje in klesanje.

Pri iskanju vzročnosti volje si moramo nujno pomagati z izsledki dušeslovja. To nas uči, da so prožilci volje vedno čustva človeka. Čustvovanje nam s svojim doživljanjem ugodij in neugodij, prijetnosti in neprijetnosti, zadovoljnosti in nezado-vošnjosti da začetni življenjske vrednote in nevednost, ki so seveda lahko stvarne ali pa zgolj

duhovne. Ko dojamemo z doživljanjem ugodij in neugodij kakšno vrednoto oziroma nevednost, se v nas takoj dvigne nova duševna sila (dinamika), ki se izraža v tem, da začnemo misliti na to, kako bi si tisto, kar nam je vzbudilo doživljanje ugodja ali vrednote, pridobili, a kako bi tisto, kar nam je vzbudilo do-življanje neugodja ali nevednosti, odstranili od sebe. Prav v tem začetju potrebe po pridobitvi vrednote in odstranitvi nevednosti se izraža osnovna oblika in stopnja našega hotenja in volje, ki jo imenujemo stopnjo mo- tivna.

Iz vsega tega zdaj vemo, kaj in kje je vzrok človekove volje. V čustvih oziroma v motivih! Brez čustev nikoli ne začetimo potrebe po nečem, brez te pa nikoli ne volje. Čustva proizajo preko motivov našo voljo. Brez teh se volja sploh ne more sprožiti.

Iz vsega zgorajga pač ne bo težko izluščiti osnovnega vzgoj- nega spoznanja, ki bi ga po do- mače in kratko lahko tako-le izrazili: samo preko vzbujanja otrokovih čustev, to je preko otrokovega doživljanja ugodij, prijetnosti in zadovoljnosti, lah-ko vzgojno uspešno vplivamo na smer in silo otrokove volje. Če teh nujnih čustvenih pogojev ne znamo v otroku vzbuditi, ko ga napotimo k učenju, je vse za- man, otrok ne bo imel volje do sedenja pri knjigah in nalogah.

Nikoli namreč ne smemo po- zabiti, da lahko na otrokovo

voljo uspešno vplivamo le pre-ko stvariteljske sile čustev. Ču-stvo je kakor olje duševnosti, ki šele pooli mehanizma otro- kove volje, da se začno premi- kati vedno bolj sigurno in brez zastojev proti cilju. Čustvo lah-ko primerjamo vodi, ki polni mlinska kolesa, kajti brez ču- stev je tudi volja kot mlina brez vode.

Kako bomo torej vzbudili v otroku voljo do učenja? Tako, da bomo pred njegovim duha, če hočete pred njegove čute, postavili nekaj zanj prijetnega, vrednega, kar mu bo šele spro- žilo voljo. Otrokov volji je namreč treba priti za hrbet, najti je treba tisti njen vzvod, ki sproži vse njene transmisije. Kateri pa je tisti vzvod? Ze ve- mo: čustvo! Brez sprožene sile čustev, ni v otrokovi duševnosti motivov, brez teh pa ni vo-lje. To je osnovna logika in psi- hologija vzgojanja otrokove vo-lje, tudi volje do učenja. Ko otrok doraste si te motive sam ustvarja, izbira in postavlja pred svojo voljo, a dokler še tega sam ne zmoro, mu jih mo- ramo mi, ki mu križamo pot življenja kot vzgojitelji.

Kako? Poglejmo si to ob naj- pogostejših napakah, ki jih ob vzgoji otrokove volje do učenja delamo, pa se bomo največ na- učili!

Zelo pogostokrat je edino, kar znamo vzgojno narediti, ko si otrok ne zna sam zbrati volje do učenja in ga bolj vleče ce- sta, tovaršija ali pa igrače, da se zderemo naenaj: »Alo, zdaj pa uči!« Nepodmimo ga v stano- vanje, še malo pomermimo in malo »poprldigamo« okrog nje- ga, pa že mislimo, da smo storili vse, kar smo dolžni. A vedno sproti se prevarani prepri- čamo, da dela otrok med sede- njem pri mizi vse drugo, misli o vsem drugem, samo na učenje ne. Razjezi nas to in razočarati smo naj močnejše vzgoje. Neredkokrat si pomagamo s ti- stimi, kar nam je najbolj pri ro- ki in se nam kar samo ponuja kot vzgojni pripomoček — roka in udarec z njo. Sami zase pa potem vzdihujemo: »Je vse za- man, iz tega otroka ne bo nikoli nič, saj nima nikakršne volje do učenja...« — Da, kako bi jo le imeli! Voljo za takšno de- janje, ki zahteva jo neki duševni napor, se ne da ukrotiti s silo od zunaj. Volja je duševna sila in ji je zato mogoče priti blizu le po duševni poti, nikoli pa po poti vzgojiteljske fizične sile.

Pariska večerna obleka iz belega satena

Premislimo, le zakaj pa ima isti naš otrok, nad katerim tožimo, da nima nikakršne volje do učenja, tako voljo za druge svo- je vragolije. Da, le zakaj? Zato, ker je njegova volja pri njih sprožena od znotraj. Od česa? Od čustev! Ali lahko čustva tudi vzbudijo otroku voljo do uče- nja? Seveda jo lahko in ravno nič drugega ne more tega sto- riti. A kako zdaj podtakniti otroku čustva, kako jih »inici- rati« vanj pri učenju? Nič laž- jega! Nikoli kratkoma ne na- podite otroka h knjigam, nalogi, učenju. Vedno mu prej zbadite čustva in mu jih usmerite v pripravljenost in voljnost do učenja. Kako to storimo? Tako, da pred otroka postavimo ob- učenju neki zanj prijeten cilj ali smoter. N. pr. »Če se boš zdaj hitro naučil in lepo napisal nalogo, boš šel potem zopet na dvorišče.« Ali: »Le hitro se na- lei, potem gremo v mesto.« Ali: »Če se boš do štirih naučil vse

za jutri, greš z očetom na tek- mo.« Ali: »Pokaži, da se znaš res lepo naučiti lekcijo in lepo narediti nalogo, če hočeš.« Ali: »Če hočeš res biti inženir, ka- kor sam praviš, se moraš mate- matike bolj s skrbjo učiti.« Ali: »Glej, vsi moramo delati. Zdaj nisi več tako majhen, da tega ne bi mogel razumeti! Tvoja prvo delo pa je učenje, potem šele igra...« itd., itd. Vzgojitel- ska iznajdljivost nam bo poma- gala vedno nekaj najti, da bo- mo otroka pred učenjem ugodno čustveno razgibali ter mu tako pozitivno motivirali voljo. Brez tega pa bo njegova volja brez »struje«, njeni mehanizmi in transmisije ne bodo delovale. Ali je pri nas samih kaj dru- gače? Tudi nam slapovi volje usahnejo, če si je sami ne oživ- ljamo s čustvi in motivi. Le od otroka dostikrat zahtevamo to, kar niti sami ne zmoremo, to je: hoteti brez predhodnega ču- stvovanja! P. F.

Nad 6.000 reševalcev

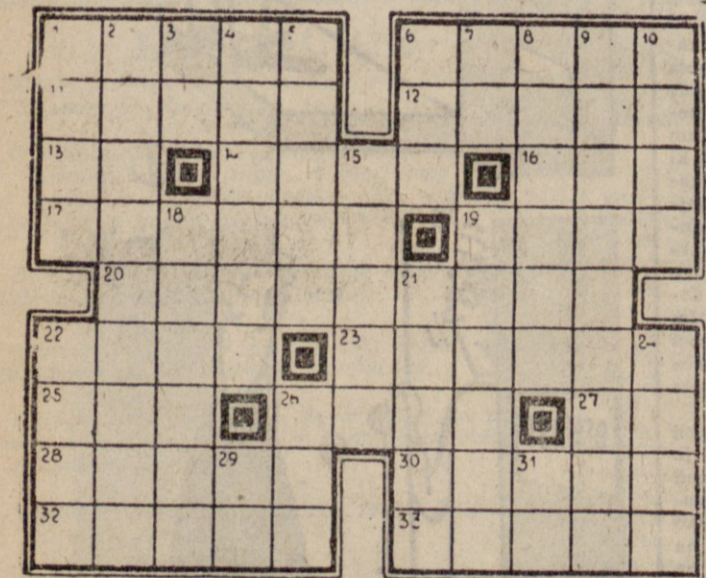
se je potegovalo za lepe nagrade usnjarskih podjetij

Nagradna križanka, ki smo jo objavili v 43. številki v zvezi s prvo jugoslovansko razstavo naše usnjarske industrije in ob desetletnici »Koteks« je zbu- dila med našimi bralci veliko zanimanja. To je razumljivo, saj so bile nagrade, ki so jih pri- spevala usnjarska podjetja zelo mikavne. Tako se je zgodilo, da smo do določene roka prejeli 6055 rešitev. Kakor po navadi smo vse rešitve oštevilčili, v ne- deljo 6. t. m. dopoldne pa smo izvedli žrebanje. Razen članov našega uredništva je na naše povabilo sodelovalo pri žreba-

nju tudi nekaj reševalcev iz Ljubljane, ki so žrebali in pre- gledovali rešitve. Od 15 povab- ljenih reševalcev so se odzvali in sodelovali pri žrebanju:

ZREB JE NAGRADE RAZDELIL TAKOLE:

1. nagrada 2 krzni kune zlatice za boo okoli vratu, darilo podjetja Koteks, bo dobil Ludvik Pilipee, Ljubljana, Slomškova ulica št. 3/1.
2. nagrada teležjo boka kožo za 5 parov čevljev, darilo tovar- ne »Rune«, bo dobila Antonija Škerbine, Maribor, Koseskega 48.
3. nagrada potovalno aktovko v vrednosti 8000 din, darilo podjetja »Usnjeni izdelki«, bo dobil Lado Ambrožič, Kranj, Ljubljanska 2.
4. nagrada boka kožo v vrednosti 7000 din, darilo tovarne »Konus«, bo dobil Vladimir Čišnovar, Ljubljana, Hradečkova c. 2.
5. nagrada material za par golzeric, darilo šoštanjske tovarne usnja, bo dobila Justa Mesenc, Ljubljana, Središka 4.
6. nagrada kompletno usnje za par smučarskih čevljev, darilo veletrgovine »Astra«, bo dobil Anton Vindišar, Ljubljana, Dolni-čarjeva 4.
7. nagrada par moških čevljev v vrednosti do 5000 din, darilo podjetja »Usnje«, bo dobil Janez Vrhovec, Ljubljana, Ob Zeleni jami 21.
8. nagrada par ženskih čevljev v vrednosti do 5000 din, darilo podjetja »Usnje«, bo dobil Marko Perme, Ljubljana, Ravbarjeva ulica št. 7.
9. nagrada par moških čevljev znamke »Peko«, darilo tovarne »Peko«, bo dobila Marija Varga, Čakovec, Bolnišnica.
10. nagrada par ženskih čevljev znamke »Peko«, darilo tovar- ne »Peko«, bo dobila Slavka Potca, Ljubljana, Detelova 5/1.
11. nagrada par moških čevljev, darilo tovarne »Planika«, bo dobil Stane Anžič, Kamnik, Podgora 8.
12. nagrada par ženskih čevljev, darilo tovarne »Planika«, bo dobila Mary Seg, Ljubljana, Titova 53/II.
13. nagrada par moških čevljev, darilo tovarne »Astra«, bo dobila Ljubica Toniutti, namestnica, Lovrenc na Pohorju.
14. nagrada par ženskih čevljev, darilo tovarne »Astra«, bo dobil Jože Lovšin, Ljubljana, Groharjeva 29.
15. nagrada par moških čevljev, darilo novomeške tovarne obutve, bo dobil Yinko Košmelj, okrevališče Predvor, p. Pred- dvor na Gorenjskem.

- Vodoravno: 1. zimsko veselje, 6. razmerje, 11. nesram- než, brezobzirnež, 12. vrsta rib, 13. osebni zaimek, 14. ženska (za- ničljivo), 16. morska žival, 17. velika opica, 19. vezba, 20. mlečni sladkor, 22. babica (srb.), 23. gorovje v zahodni Evropi, 25. žensko ime, 26. poti za spravlja- nje lesa v gozdu, 27. znak za igrilji, 28. slovensko naselje v Tržaškem zalivu, 30. osnova ra- čunanja, 32. letopis, 33. kakor, podobno.
- Navpično: 1. stil, 2. ehoženski, 3. nada, 4. domača žival, 5. hrib pri Beogradu, 6. pritok Volge, 7. kratka za akademijske naslov, 8. izmalčena, strašila, 9. z vinom napojiti, 10. gospodinske potreb- ščine, 15. mestce v severnem Jadranu, 18. razjedena, bolna, 19. kvalitetno prazna, slaba (teko- čina), 21. neumen, 22. uboštvo, revščina, 24. država v Aziji, 26. časovne enote, 29. italijanski spalniki, 31. pivo.

16. nagrada par ženskih čevljev, darilo novomeške tovarne obutve, bo dobil Franc Kozlevčar, Ljubljana, Novakova 5.
17. nagrada 3 kilograme podplatnega usnja, darilo ljutomer- ske tovarne usnja, bo dobil Marko Schaub, Ljubljana, Pržani 23.
18. nagrada 2 kilograme podplatnega usnja, darilo ljutomer- ske tovarne usnja, bo dobila Jožeta Erjavce, Griže pri Celju.
19. nagrada usnjeno aktovko, darilo kamniške tovarne usnja, bo dobila Valenka Gostič, štud. geod., Ljubljana, Ob Ljubljani št. 25.
20. nagrada aktovko na zadržgo, darilo vrhniške tovarne usnja, bo dobil Dušan Lesjak, Ljubljana, Rozmanova ul. 6/II.
21. nagrada kompletno usnje za moške čevlje v vrednosti 3000 din, darilo tovarne »Konus«, bo dobila Ida Gabrijevčič, Ljubljana, Trg Of št. 5.
22. nagrada listnico, darilo podjetja »Koteks«, bo dobil Milan Jelen, Vrnsko.
23. nagrada listnico, darilo podjetja »Koteks«, bo dobil Pavel Hartman, Ljubljana, Idriska 3.
24. nagrada listnico, darilo podjetja »Koteks«, bo dobila Fanika Kompare, Zalog 54 p. Polje pri Ljubljani.
25. nagrada listnico, darilo vrhniške tovarne usnja, bo dobil Stefan Glavač, Ljubljana, Rožna dolina c. VIII/13.
26. nagrada listnico, darilo vrhniške tovarne usnja, bo dobila Jana Magorš, Ljubljana, Cankarjevo nabrežje 1/II.
27. nagrada zavoj raznih izdelkov tovarne, darilo tovarne »Mirija«, bo dobil Srečko Zaločar, Ljubljana, Stari trg 28.

Nagrajenci bodo dobili nagra- de dostavljene na dom. Tisti, ki so bili izžrebani za ženske ali moške čevlje, bodo dobili ustre- zne bone, s katerimi si bodo lahko v najbližji trgovini pod- jetja, ki je prispevalo darilo, iz- brali primeren par čevljev, v skladu s pogoj.

- REŠITEV
NAGRADNE KRIŽANKE
Vodoravno: 1. UTOČ, 4. TUL, 7. Peko, 11. koš, 14. sub, 15. vonj, 16. ljubavno, 18. Njemen, -u, -a, 20. Krma, -š, 21. jedeč, 22. st, 23. nema, 25. sat, -e, 27. idejno, 29. inače, 31. pa, 32. Na, -s, 34. dim, 35. kakadu, -n, 37. isker, 39. Elita, 43. kolač, 46. litij, 48. It, 49. balerina, 50. nagl, 51. izanec, 53. zrno, 55. to, 56. Ge, 57. pano- rama, 59. Agen, 64. Darja, 63. Li, 65. skoparim, 67. La, 69. oko, -e, 70. anti, 71. KZ, 73. izid, 74. ko- lebav, -v, 77. Laval, 79. Samo, 81. etat, 83. na, 84. onamo, 88. kr, 87. asi, 89. Astra, 91. Ra, 93. pla- nem, 94. Industrija usnja, Vrh- nika, -e, 101. ovnar, -i, -m, 102. kao, 103. Lah, 104. ro, 105. čs, -k, -a (ali -e), 107. satiriki, 110. SKIP, 112. falzet, 114. ok, 116. Ath, 117. ralo, 118. Kordun, 120. nujno, 121. triko, 123. Lika, 124. Po, 125. Mali vitez, 127. emu, 128. seja, 129. temni, 131. Jos, 132. izum, 134. kavatina, 137. korist, 138. Abel, 140. ari, 141. sr, 142. Runo, 143. KONUS, 144. Irma, 145. denar.

PREIZKUSI SVOJE ZNANJE!

- Odgovori na spodnja vpra- šanja, ne da bi si pomagal s knjigami:
851. Kdo so »čuvaji krokodi- lova«?
 852. Kolikokrat v sekundi lah-ko prepotuje svetloba pot okoli zemlje vzdolž ravnika?
 853. Kako nazivajo Indijci Ev- ropejke?
 854. Kaj je pravzaprav pre- mica?
 855. Kako se je imenoval uradni list starih Rimljanov?
 856. Kaj je znameniti naravo- slovec Charles Darwin začel najprej študirati?
 857. Kje igrajo najbolj znane teniške turnirje?
 858. Kako se imenujejo staro- selci Melike?
 859. O kateri zvezdi so prvot- no mislili, da gre dejansko za dve zvezdi?
 860. Zakaj je beseda avtomo- bil prav za prav »spohabljen« besedna tvorba?

ODGOVORI NA VPASANJA V PREJENJI STEVILKI

841. Lahkotletsko kladiivo teh- ta 7.25 kg, kolikor znaša teža krogle, ki je obešena na 1.22 m dolgi žici.
842. Najbolj znana opera srb- skega skladatelja Petra Konjo- vića je »Koštanec«.
843. Povest »Lectov grade« ni- sta napisala ne Cvetko Golar in ne Ivan Lah, temveč pisatelj Juš Kozak.
844. Glasbo k slovenskemu filmu »Na svoji zemlji« je napi- sal skladatelj Marjan Kozina.
845. Beseda »kracija« je grške- ga izvora. Grško pomeni kratia moč, oblast.
846. Kraljiček je sive barve.
847. Največje jezero v Evropi je Ladsko jezero.
848. Laringolog je zdravnik specialista za boleznj grla.
849. Slikar Matevž Langus je bil slovenski posvetni slikar.
850. Lazarec je temnomodre barve.

Z novo bluzo v novo sezono

Mogoče spadate tudi vi med tiste žene, ki se najboljše počutijo v krilu in bluzi in že kar ne- kam nerade oblečejo celo obleko. Morda se ne počutite dobro v nežnih širokih oblekah iz lah-kega blaga s cvetličnimi vzorci, kakršne nam je podarila moda letošnjega poletja, pač pa gojite tih, majhno ljubezen do bluz, lahkih sweater-jev, do športnega stila oblačenja, ki lepo pristaja prav tako večim fantovskim postavam, kakor vitkemu in drobnemu tipu žene.

Sportna obleka, ki jo tako zelo cenil skoraj vsaka delovna žena današnjega časa, je sestav-ljena navadno iz dveh delov, iz krila in bluze ali puloverja. Bluze so nam prijatelji ob vsakem dnevnem času, od jutra pa do večera. Da, tudi zvečer smo lahko oblečeni športno, le material obleke naj bo nekoliko svečanejši od tistega, ki ga nosimo čez dan.

S čim so manjši stroški za pomladitev garde-robe kot z novo preprosto bluzo? Ne samo obleke, tudi bluze so dobile z leto-šnjo sezono nov obraz in novo linijo. Moderna je bluz, ki nas spominja na pulover in jo nosimo čez krilo. Pas je navadno komaj naznačen. Ta bluz je skoraj nujno dopolnilo h krilom, ki se začno širiti s plisjem ali z gubami šele pod boki. Normalne bluze, potisnjene v krilo, bi na- pravile pri teh krilih ob pasu še eno črto počez, kar nikakor ne bi bilo videti lepo. Taka bluz v stilu puloverja prav imenito pristaja tudi k ravnam ozkim krilom in napravi ta kombinacija že kar vtis dvodelne obleke.

Material za bluzo, ki sega preko bokov, se-veda ne sme biti pretenak ali celo prozoren. Najprimernejši bi bil jersey ali lahko voleno blago pa tudi pike, šantung, poplin in podobno. Za večer pa kak lep taft ali rips.

Modeli so različni. Sportne bluze so krojene kot nekaki telovniki in imajo reverje, so pa včasih tudi brez njih, majhne ovratnike, okrogle in oglate. V višini bokov, torej ob spodnjem robu, se končuje zamenjajo zadaj na hrbtu z za- pasom ali prišiti trakom, ki je potegnen skozi pasno zaponko. Ker ti modeli kopirajo swe- ter ali pulover, so večkrat brez

Večerne bluze navadno nimajo gumbov, ampak večje ovratne izreze, dekolteje in velike ovratnike. V novo sezono bomo šle torej z novo bluzo. Nekaj modelov boste našli na naši sticli, druge pa prepuščamo vaši modni fantaziji. EVA

Ali je smeh prepovedan

Moja draga, smejte se več-krat. Smeh je izredno kori- sten in zdrav, kakor so to do- gnali zdravniki. Smeh spro- žuje notranje napetosti in premaguje našo živčnost.

Smeh žene je sončni žarek. Zato se smejte pogosto. Vedno poudarjamo, da smeh človeka polepša. Nihče tega ne bo ver- jel o sebi, če se je enkrat med smehom gledal v zrcalu. Tedaj kažemo zobe — in kaj- ne, en zob stoji postrani! In kako se obraz spači med sme- hom. Da se le ne bi vedno tako skeptično opazovali. Upo- števajmo naše dobro mnenje o smehu tudi pri sebi.

»Tako prirsčno se smeje,« pravimo. Vedre goste radi spre- jemamo, kajti smeh je nalez- livo. To velja tudi zate, nisi nobena izjema. Smeh žene učinkuje tako sproščeno, da križ zob res ne pride »poštev. Tega se ne vidi, da, spre- gleda se cel obraz. Le njena bit se še opazi. Zato še vedno velja, da tudi nelepa žena privlači, lepota pa je dra- žestna. S smehom se uveljavlja. Smej se, ne samo smejljaj. Za zaposleno ženo je to ventil, da se sprosti od vse tegobe. Žival se ne smeje — ker ji tega ni treba.

Individualnosti. Zaradi tega je smeh tako dober, fin in vul- garen. Poglavito je, kako se smeješ. Mero boš našla. Da, smejte se večkrat!

POSKUSITE SE VI

„Pour Vous“

KVALITETNO KREMO!

STAROKOPITNI LORDI

All se bo angleška zgornja zbornica, najbolj konservativni parlament na svetu, kdaj ome- čala in sprejela v svoje član- stvo tudi ženske? Angleška ženska društva odločno zahtevajo reformo statuta, vendar lordi o »novi modi« nočejo ničesar ali- šati.

Reš križanke »SAPONIA« sprejemamo samo do sobote opoldne!!

Prava lista sporoča vsem, ki se pismeno ali osebno oglašajo s prošnjo za prejšnjo številko »TT«, da nima na zalogi nobenega izvoda več, ker je bila prejšnja številka »TT« razprodana, čeprav smo jo tiskali v 97.000 izvodih.

Tudi Ljubljana bi lahko imela umetno drsališče

Hokej ni hazard

To vprašanje rešujemo v Ljubljani že vrsto let, žal pa ostane vedno samo pri besedah, čeprav bi ga lahko vendarle že spravili z dnevnega reda.

V čem je pravzaprav velika težava? Naši drsalci v Sloveniji, kjer je ta športna panoga doma z bogato tradicijo, nikakor ne morejo napredovati, ker ni ledu. Zato se strinjamo z mnenjem velikega števila hokejistov in umetnih drsalcev, ki trdijo, da je ta športna panoga za las podobna hazardni igri. Če je zima ugodna, še nekako gre. Če pa prekriža načrte nagajivo zimsko vreme, potem pa drsanje povsem odpade. Pomislite, lani so imeli naši drsalci vsega pet drsalnih dni! Če je temu tako, potem res ne moremo več govoriti o slovenskem drsalnem športu, ker ga enostavno ni več. In vendar imamo bogato tradicijo...

Kako so drugod rešili ta problem? V Beogradu imajo edinstveni stadion z umetnim ledom, ki lahko sprejme okrog 30.000 gledalcev. Uprava stadiona vam bo postregla z računi: nič več in nič manj kot 1 milijarda dinarjev! Tega mi nečemo, kar dobro vemo, da danes potrebujemo denarna sredstva za druge prepotrebne stvari, če hočemo dvigniti življenjsko raven naših delovnih ljudi. Z majhno iznajdljivostjo pa bi vendarle lahko rešili ta zamotan problem. Za zgled naj nam bodo Jesenčani! Z minimalnimi sredstvi so si zgradili umetno drsališče, ki pa ne služi samo športu, temveč tudi našemu gospodarstvu. Izvrstne hladilne naprave služijo v polletnih mesecih našemu gospodarstvu, pozimi pa se na tem drsališču zbira številna mladina, ki je že takoj na začetku pokazala bogate sadove svojega prizadevanja.

V Ljubljani, kjer je pravzaprav zibelka jugoslovanskega drsalnega športa, pa razda še nismo zlezli na zeleno vejo. Vrsto let ugibamo, kako bi pristopili k graditvi umetnega drsališča, toda vse je ostalo samo pri besedah. Ali ne bi bilo lepo za turistično Ljubljano, če bi imeli poleg skakalnice na Galetovem v Šiški še umetno drsališče? Poleti bi hladilne naprave lahko izkoristili za shranjevanje zelenjave, sadja in mesa, pozimi pa bi imeli drsalne prireditve, ki bi prav gotovo privabile desetisoče gledalcev. Če bi tako pristopili k reševanju problema, potem bi bila koza cela in volk sit. Dobiček bi imelo gospodarstvo, z njim vred pa tudi naši športniki.

Kakšno je trenutno stanje pri naših hokejstih? O tem nam je pripovedoval tov. Jane-

žič, član Ljubljane in naše državne reprezentance, ki dodobra pozna razmere v jugoslovanskem hokejskem športu. Med drugimi je omenil, da imamo naraščajočo — seveda za te

slabe okoliščine — še preveč in kar čudno je, da mladina vztraja že pri jesenski vadbi, ko vendar ve, da bo pozimi navadno grenko razočarana, ker ne bo ledu. V Celju in Mariboru pa nasprotno nimajo toliko mladine, čeprav

NA KONJU JE VČASIH ZELO VROČE, KOT KAŽE NAŠA SLIKA. TISTI, KI SE UKVARJAJO S TEM LEPIM ŠPORTOM, BODO ŽE PRIKIMALI, OSTALI NAJ PA KAR VERJAMEJO. LEPA MARGARETA IZ LIVERPOOLA ZLEZE ZATO NAJPREJ V KOPALNO OBLEKO IN SELE NATO V SEDLO. ALI JE TO SAMO REKLAMA ALI KAJ PODOBNEGA, NE MOREM REČI, TODA SKOK JE LEP — LE KAKŠNA BO KOŽA NA BEDRIH?

PISMO
IZ LONDONA

Sva v Budokwaju v Londonu, South Kensington, v učilnici visoke šole za judo v Angliji. S prekritimi nogami sediva ob robu blazine, pred nama pa imajo instruktorji Budokwaje, nosilci črnih pasov trening. Moštvi iz Londona in drugih krajev Anglije vadijo skrbno proučene prijeme. Zunanaj je precej toplo. V tem prostoru pa mir in zbranost, pravo nasprotje hrupa 4 milijonov ljudi, ki odhajajo na weekend. Trener, stasit in resen Japonec, ki je prišel iz 5-letne posebne šole za znanstveno proučevanje juda Kodokana v Tokiju, v kratkih, skopih stavkih in takoj tudi praktično razlaga slušateljem najnovejšje prijeme. Le redko se kdo ozre na našo, tako verno sledijo predavanju. Vendar bi bil v zmoti, kdor bi mislil, da se za judo ne zanimajo. Resni obrazi Angležev in vedno smehljajoči se Japonci ne morejo prikriti zanimanja za goste, ki so iz dežele, kjer imeni Tito in Jugoslavija pomenita isto (če povem Angležu, da si iz Jugoslavije, takoj vzdihne: «O yes, I know, Tito!» in za katero so mislili, da judo sploh ne obstoji).

ROKOMET V TRBOVLJAH :

Imajo prav v teh mestih lepo tradicijo. Morda je predvsem pri Mariborčanih tudi nekaj ne-zdravih pojavov? Imajo namreč kar dve ekipi, čeprav bi bila dovolj ena, saj bi še ta najbrž, tako kot drugod po Sloveniji, životarla. Zveza za hokej Slovenije namerava v letošnji zimi, če bo količjak ugodna, poizkusiti v Trzinu, Kočevju, Kamniku hokejsko delovanje in če bo šlo vse po sreči, bomo imeli ob koncu sezone še nekaj več društev kot doslej. Prva preizkušnja naših hokejistov bo od 21. do 23. decembra. Ob Dnevu JLA bodo

letos organizirali tradicionalni hokejski turnir sicer v nekoliko drugačni obliki kot prejšnja leta. Prej so nastopala posamezna moštva, letos pa bomo videli dvojbo posameznih republik. Ta način je tudi najbrž primeren, če hočemo dobro sestaviti državno reprezentanco, ki bo imela v tej sezoni več mednarodnih dvojbojev z Nemčijo, Belgijo, Avstrijo itd. Slovenska reprezentanca se bo pred odhodom v Beograd pripravljala brskone na Jesenicah, ker hočejo fantje na tem turnirju pokazati svojo pripravljenost in dostojno zastopati slovenski hokejski šport.

ŠPORT V KRA TKEM

Nogomet se je resda začel razvijati v današnji obliki šele h koncu minulega stoletja. Toda športni zgodovinarji venomer brskajo po starih spisih in zapisnikih, da bi našli njegove korenine v prejšnjih stoletjih ali celo v starem veku. Nedavno so našli dokument,

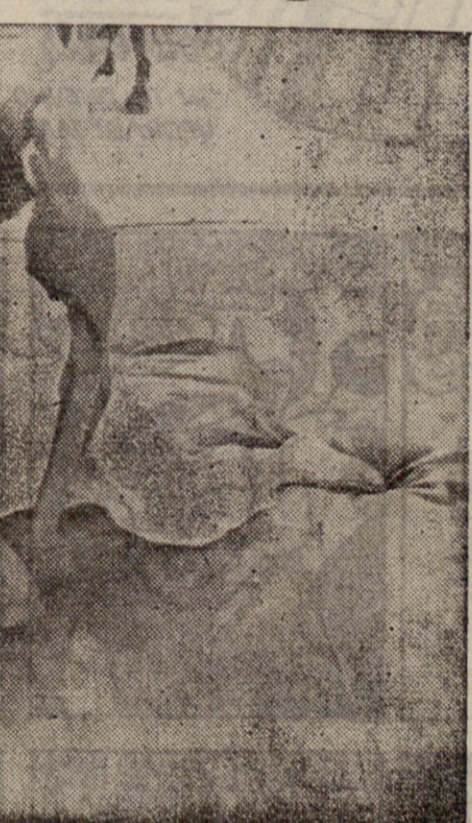
ki znova potrjuje, da ima nogomet stare tradicije. Angleški kralj Eduard VI. je izdal 1314. leta naredbo, ki se je glasila: »Zvedeli smo, da povzročajo nekateri hrušč in trušč po mestnih ulicah in sicer preganjajo nekakšno veliko žogo. Zaradi tega se lahko primerijo razne nezgode, katerih nas bog obvari. Zapovedujemo in prepovedujemo v kraljevskem imenu, da pod pretnjo zaporne kazni v prihodnje ne uprizarjate takšnih iger v našem mestu!« Pa recite, da ni to krepak dokument o višini nogometa v XIV. stoletju!

Plačilo za športno viteštvo bo bližnja poroka bivšega ameriškega teniškega prvaka von Crama. V Parizu vse pripravljajo za svatbo z 42-letno Barbaro Hutton, ki je dedinja Wolworthovih milijonov in s tem najbogatejša žena na svetu. Njen peti zakon (z lahkotnim diplomatom Portirijem Rubirom) se je razbil. Nato je leta 1951 srečala von Crama v Kölnu in pravi o njem: »Teniški baron Cram ima vse vrline mojih prejšnjih mož, samo da ni tako brez srca.« — Ne-le ženin, marveč tudi nevesta je športnica. Pa še kakšna! Pred leti je prispela pozimi v St. Moritz. Od kolodvora do hotela se je dala prepeljati s sanmi, v katere je bilo vpreženih 6 parov eskimskih psov. Nalast zanj so ji pripeljali z letalom daleč s severa. Stroški so bili malenkostni. Vsaj zanj, 42.000 dolarjev!

Sezona letošnjih rekorderskih plavanj čez Rokavski preliv je že zdavnaj zaključena. Morda vas bo na koncu sezone zanimalo, da je bil drugi, ki je svojčas preplaval Rokavski preliv, Jugoslovian Dragoljub Milčević. Pred njim je to uspelo samo kapetanu Bebbu. Milčević se je prikratk proslavil kot plavalni rekorder leta 1936, ko je preplaval progo od Ostroumice do Beograda v dveh urah in štirih minutah, čeprav je vlek huda nasprotni veter. Športna slava je minljiva, ampak Milčevićevo ime si bomo morda zapomnili.

Lady Gravenor je angleška avtomobilska športnica, ki zna sicer tudi sama dobro voziti in celo dirkati, vendar potrebuje šoferja, ki vozi še bolj od nje in izvrstno neguje avto. Gospodarici samo toni vseh, da se šofer bolj poredko brije. Pa ga je nedavno vprašal: »James, ali bi mi povedal, kolikokrat na teden se spodobi obriti?« — James jo je osuplo pogledal. Potem je preudarno odgovoril: »My lady, pri takšnih brkih, kakršni so vaši, zadostuje, če se obrijete vsak tretji dan.«

Vodja in ustanovitelj te organizacije predsednik Mr. Koizumi je pokazal veliko razumevanje za razvoj juda pri nas in obudoval, kako vztrajno premagujemo razne težave, kot so: pomanjkanje trenerjev in nerazumevanje tistih, ki mečejo judo v en koš z rokoborbo, boksom in celo z dviganjem uteži. Sami pritevajo judo bolj k samoohranbi, vendar so mnogi, da pri izpopolnjevanju telesa in duha, češar ne daje noben drug šport. Najzgovornejši dokaz je sam predsednik Mr. Koizumi, ki v starosti 75 let izvaja na blazini stvari, da smo stremeli.

Po teoretičnem delu so naju vjudno povabili na randori, t. j. na prijateljsko trening borbo, ki je na koncu vsakega predavanja. Vzemirjena, vendar polna pričakovanja sva stopila na blazino, na katerih lahko istočasno trenirajo 60 parov. Polizkusila sva z nekaterimi nasprotniki in posebno pri borbi z Japonci sva opazila, da se morava še dosti naučiti. Blazine, na katerih sva večkrat tudi pristala, so debele riževe preproge, pokrite s ponjavo in gladke kot parket. Mete izvaja Japonci z izredno spretnostjo, ki doseže svoj vrh v čudovitem lomljenju ravnotežja. Po padcu imas občutek, da si pomotoma padel sam. Vendar se njihova vjudnost lahko kosa z njihovim znanjem, borijo se »fair« in prijateljsko po preizkušenem judo načelu: »Ni sile proti prijaznosti!« Po osehjujoči pri sva si ogledala postopje Budokwaja. To je enonadstropna zgrada v pristnem angleškem slogu, ima 2 telovadno moško in žensko, knjižnico, pisarno, klubski prostor, čitalnico in kopalnico. Od tod se centralno vodi vsa velika organizacija judo klubov po vsej Angliji. Je tudi pogrebovalnica med Kodokanom v Tokiju. Tulcaj izhaja tudi četrtletni list »Judo Bulletin«.

DUSAN KOLNIK IN NIKO VRABL

Kratko, toda novo

Prva novembrska nedelja je bila še zmerom močno in je prijetno nogometna. Kaj pa misliti: v Beogradu 40.000, v Zagrebu 30.000, v Splitu 8000, v Ljubljani 3000 itd., to so podatki o gledalcih, ki so to popoldne radi prebili na planem. Predvsem zaradi topote brez kurjave. Dogački pa so tekli takole: Moskovski mojstri z žogo iz Spartaka — to zdaj niso več tisti težki tanki, ki so prišli prvič vozit na finski olimpiado — so dvakrat nastopili pri nas, v Beogradu so stisnili Partizane 2:1, tri dni pozneje pa so rešili samo pol uspeha proti Dinamu v Zagrebu (1:1). Očividci pripovedujejo, da so gledali najzgodnejšo varianto te igre.

Tekmovanje za nogometni pokal — zvršen konkurenca za naslov državnega prvaka najpomembnejša prirediteljev sezone — se je približalo zadnji odločitvi za letoš. V obeh polfinalih sta zmagala BSK (ta nad Crveno zvezdo gladi 4:0) in prvak Hajduk (nad Spartakom 3:0). Poraz favorita v Beogradu je odločilni tem bolj čudno, ker je zanj prvič, odkar je zapustil rodni Split in se — kdo ve zakaj — preselil v Beograd, slavni Vladimir. In precej je takih, ki mu ta neroden debut je privedeljo povzru. Sicer pa on tako ne deluje po notni.

Conska liga se tudi vrti dalje za vse, toda z uspehom predvsem za druge. Dve točki — kakopak — smo došli od šestih v VIII. kolu iz »domače« tekme med Ljubljano in Brankom (4:0). Za ostale smo se pa otrsali. Gorica je opela v Sibeniku in si »opravila« kolonijo na 6:0 (a povprečjem 0.75:1 na tekmo). Odrad pa je naložil 1:1 na kolodvoru v Sibeniku. Sedeli so odsej razmeščeni takole: Sibenik št. 1, Ljubljana št. 4, Odrad št. 8, Brank št. 9 in kar še red števil. Človek ne jda se, kajti v igri dobiva zdaj ta zdaj pa oni — čeprav nekateri večkrat kot drugi. Za domačimi plitovi smo v ljubljansko-primorski ligi pripravljali kontinuirano tekmo do konca leta. Zadnje priske so bile bolj skope v številkah: 0:0 Krim—Grafčar, 1:0 Mladost—Triglav, 1:0 Koper—Tabor, 2:0 Izola—Slovan (vendar!) 3:0 Ilirija—Postojna. (Slednja igra še edino preostalo tekmo v skupini s Krimom, ki pa temu ne more pomagati na polje). Jesenski prvak je ljubljanski Grafčar, ki se je res vztrajno držal vso pot do sem in sploh ni bil tepen v vseh devetih tekmah. Ostale vidnejše postojane branijo do srede mladi vse ljubljanske in kranjske enajstovce, primorske družba št. 10 pa caplja za njimi.

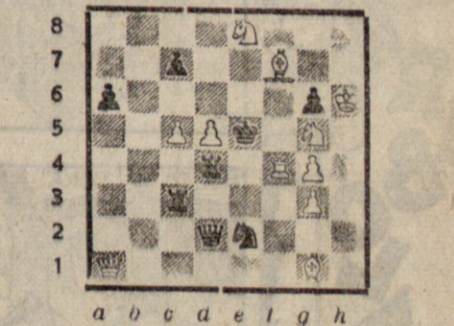
Na mariborsko-važdinski strani je to bolj enostavno izkupička doma. Topi je ostalo nekaj izkupička doma. Trboveljski so dobili proti Slobodi iz Varadina (2:1). Celjani proti Jedinstvu (2:1) in Maribor proti Mladosti 3:2. Lendavska Nafta je v Varadnu potegnila najkrajši konec (0:5). Sicer pa tabela ni nič kaj obetajoča za nas.

Mednarodno: Anglija—Irska 3:0 v Londonu, Holandska—Norveška 3:0 v Amsterdamu. Drugod toležejo prvenstvena kola: najboljši so zdaj Nice v Franciji, Chelsea de Ffordu v Švici, Barcelona v Španiji, Fiorentina v Italiji, Manchester United v Angliji itd. Na mednarodnem namiznoteniskem prvenstvu v Beogradu — turnir je bil res imenitno zaseden — sta se izredno postavila ljubljanski Kočljan in Kranjčan Hlebič, ki sta postala med gledalce kar dva skanorci — Avstrijca Wegratha in Belgijca Rollanda. Dalje seveda ni šlo — niti mnogim boljšim od njiju dveh. V finalu je med posamezniki zmagal Madžar Szepesy, zmagovalca pa je bila Romunka Romanova. Naši reprezentanti so slednjem se z najboljšimi Dolnarjem ostali na polju.

Nov evropski hokejski prvak v peresni kategoriji je postal Španec Fred Galiana, ki je pred dnevi v Parizu s tehničnim k. o. premagal dosežanje ga lastnika te izkaznice Francoza Raya Famechona. V bantamu je bil ta naslov v Milanu prisojen Italijanu D'Azadi, ker so njegovega nasprotnika Valignata (Francija) zaradi surovosti diskvalificirali. Pred kratkim je umrl Tauno Luoto, 23-letni finski smučarski skakalec, ki se je pred štirimi leti najdalj pognal s smučmi po zraku. To je bil rekorder s 139 metri iz Oberstdorfa. Skočni fantja, saj te daljave ne bo za njim brskone tvegali nihče več ali pa bodo take skoke sploh prepredili pametni ljudje.

PROBLEMSKI TURNIR

PROBLEMSKI TURNIR ST. 10
(D. Petrović — Beograd.)

Beli: Kh6, Da1, Tf4, Lf7, Lg1, Se8, Sg5, c5, d5, g3, g4 (11 figur).
Črni: Ke6, Dd2, Tc3, Td4, Se2, a6, c7, g3 (8 figur).

Mat v dveh potezih!

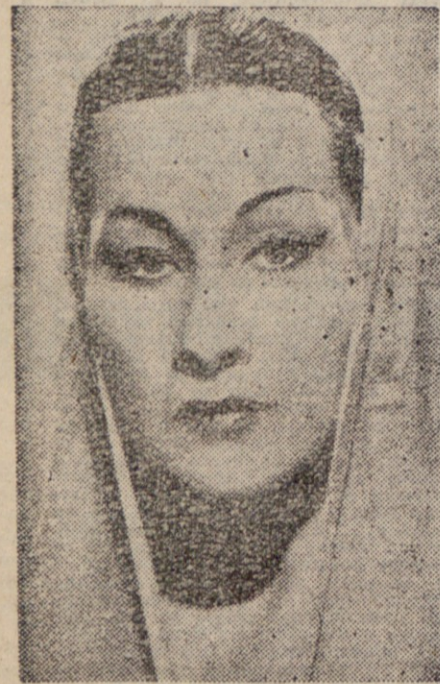
REŠITEV
TURNIRKEGA PROBLEMA ST. 9

1. Lg4! Nadaljevana obramba črni!

JAMES STEWART

Alma pri tem nobene krivde. To je samo naj-
šavejši domisek hollywoodskega sefa re-
klame. Telefon zazvoni. »Halo,« pravi prija-
zen glas, »bi bili tako prijazni in poklicali št. 9431;
mr. James Stewart želi govoriti z vami.«
Kakšna neumna šala, si misli katerikoli New-
yorčan in se spet zatopi v svoj časopis. Toda
radovednost mu ne da miru. Pa pokliče šte-
vilko. »Veseli me, da ste poklicali,« se odzove
prijezen moški glas, ki je na las podoben
Stewartovemu, »ali veste, da moj najnovejši
film ravno danes predvajajo v kinu na vo-
galu vaše ulice? Upam, da mi boste napra-
vili veselje in si ga ogledali...« »Halo, halo-
lo...« vpilje prepadeni Newyorčan. Nobenega
odgovora. Bila je samo gramofonska plošča.

YMA SUMAC

Alma najresnejšo namero spremeniti Mozarta
v mambo-komponista. Brez šale. Začetek je
že tu in je v Hollywoodu baje vzgal... Kaj pa
tam ne vžge, boste dejali? Res je, nihče ni po-
mislil na uboga starega Mozarta, ko je
Yma Sumac zapela grlo kraljice noči iz nje-
gove »Čarobne piščalke« v ritmu mambo-
— samo neki švicarski novinar je zapisal, da je
obžaloval, ker ni imel s seboj pištole...

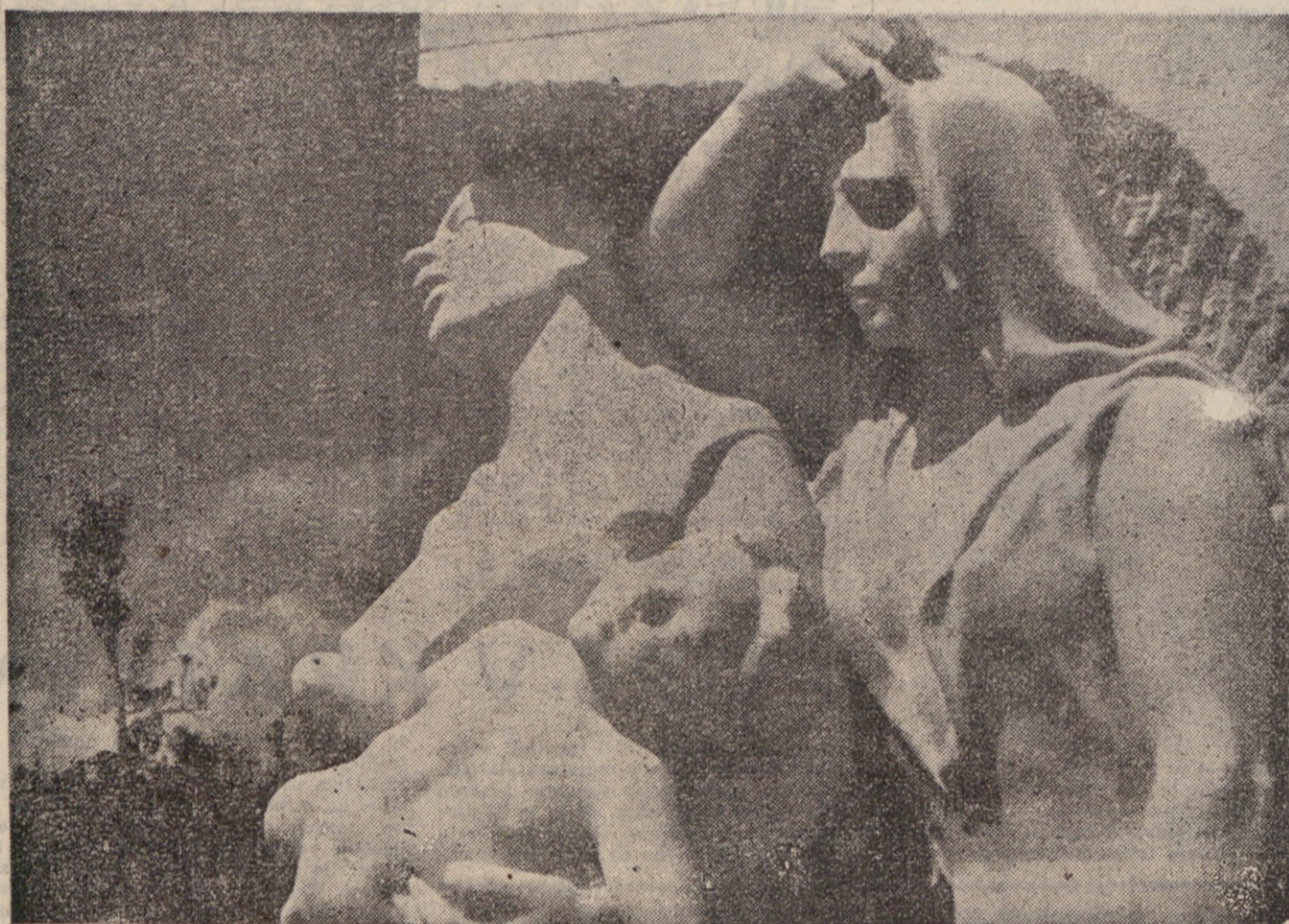
SPENCER TRACY

pravilo, nas bo vse življenje presenečal. To
dni je v Chamonixu spet pokazal kaj znore
— ko so namreč pripeljali dvojnika, starega,
izkusnega alpinista, da bi ga zamenjal v naj-
težjih prizorih, je bil iskreno užajen in se
je kar sam zagnal v skale. Izkazal se je kot
odlični hribozamec in je pustil daleč za sabo
svojega mladega partnerja Roberta Wagnerja.
Film se bo imenoval »Gora«. To je predzadnji
Tracyjev film, zakaj po »Starcu in morju« se
kani umakniti v »pokoje« nekje v Italijo in se
posvetiti svojemu »sionizku« — kparstvu.

Bitka za avtocesto

Spomin v tišini

Intervju

Detajl spomenika pri Sv. Urhu

Proizvodno podjetje »UFUS« slovenskih
filmskih delavcev je dokončalo četrto šte-
vilko Novega Obzorja.

V prvem kratkem filmu vidimo letalo, ki
drvi skozi oblake. Očividno išče cilj za bom-
bardiranje. Grupa delavcev beži pred nevar-
nostjo v zaklonišče. Nato detonacije. Vzbui
zemlje. Vojska se je začela.

Pozneje se izkaže, da so delavci bežali v
zaklone pred detonacijami min, s katerimi
razstreljujejo teren za avtocesto Ljubljana-
Zagreb, s katero bo Beograd preko Hrvatske
in Slovenije pri Kopru dosegel obalo severne-
ga Jadrana. Na prvi pogled bi se zdelo, da
gre samo za domiselno formalno povezavo,
vendar je režiser Jože Bevc med obema
prizoroma našel tudi vsebinsko vez, ki je
prišla do izraza v naslovu filma »Bitka za
avtocesto«.

**ON: VONJ, KI TE OBDAJA
ME VEDNO ZNOVA
OČARA**
**ONA: PA TO JE
MOJA NAJLJUBŠA
KOLONJSKA VODI**
Marša Souvenir
**IN TO DNEVNO
UPORABLJAM**

Film ostaja v glavnem reportaža, kar je
razumljivo, saj je nastal v fazi, ko je do-
končan prvi odsek te ceste od Ljubljane do
Skočljice. Avtor se je tega zavedal in je
prikaz v spremnem tekstu imenoval »prvi
zapis«.

Drugi film nosi naslov »Spomin v
tišini«.

Po široki beli poti stopa starica v črnini.
Ko pride po kamnitih stopnicah do spome-
nika, podobnega mavzoleju, obstane, zatakne
v zemljo svečo in jo prižge. Na prvi pogled
je tudi ona ena od žena, ki so ji mučili in
ubili svojce pri Sv. Urhu. Razne oblike mu-
čenja so v skupinah figur iz belega istrskega
kamna (slikal) prikazane v štirih vogalih spo-
menika, ki ga krona zmagovita skupina iz
brona, stoječa na kvadratni platformi.

Komaj je mogoče dopustiti primernejšo
obliko za prikaz tega spomenika, kot si jo je
zamisli režiser Mirko Grobler. Zdenka
Kalina in Karla Putriha figure brez vsakih
nepotrebnih naturalističnih detajlov, samo s
potezami, ki podpirajo osnovno zamisel, jas-
ne in čiste v izrazu, kakršna je sama na sebi
tudi arhitektonska rešitev Borisa Kobeta, ki-
lebo po preprostem filmskem prikazu. Grobler
je bržkone sledil samo temu imperativu. Od-
rekel se je vsakih nepotrebnih zasukov, me-
njav zornih kotov, prelivov in drugih sred-
stev. Samo jasen in čist prikaz figur v njih-
ovih skupinah in celotni prikaz arhitekture
spomenika. In na koncu tišina ob odkritju,
čeprav spomenik obkroža množica ljudi. In
nobenih spremnih besed. Le tišina in molk, s
katerimi smo vajeni počastiti mrtve.

Tretji film je režiser Jane Kavčič ime-
noval »Intervju«. Kdor bi pričakoval
direktno transpozicijo literarnega intervjuja
v filmskega, bi se motil. Filmski jezik je
različen od literarnega in bi pomenilo pre-
našanje izraznih metod enega v drugega
oslovaženje in neizkoriščenje filmskih iz-
raznih možnosti. Kavčič je to transpozicijo
razumel kot meditacijo, obogateno z orgi-
ninalnimi citati, ki jih večinoma govori in-
tervjuvane sam. To je nestor naših književ-
nikov Franc Saleški Finžgar, pisec še zme-
rom najbolj branega slovenskega romana
»Pod svobodnim soncem«. Vsakdo se bo raz-
veselil, ko bi videl, da je Finžgar za svoja
leta še krepka gorenjska korenina. Kavčič ga
je obiskal na »tihu večer njegovega življenja«
z namenom, prikazati rahlo melanholijo
tega večera kot zaključek plodnega življenj-
skega dneva.

Četrta številka kaže nekatere razveseljive
poteze. Odlično kamero (France Cerar in Viki
Pogačar v prvem ter Rudi Vavpotič v ostalih
dveh filmih), na kar ne bo treba več opozar-
jati, ker je postalo skoro že pravilo. Dober je
tudi pot tudi zvok (Marjan Meglič) — upamo, da

ni slučaj. Zasledili smo tudi imeni dveh no-
vih sodelavcev (Dušan Blber kot scenarist
in Dane Škerlj kot komponist). Trdno se je
uveljavil France Lampret (komponist glasbe
v prvih dveh filmih). Tudi redakcija Novega
Obzorja kot celote je napredovala: zate-
nitve in vkladanje glasbe med posameznimi
točkami naredi gledalca bolj dojemljivega za
gledanje naslednjega filma, ker mu puste
primeren oddih.

Redaktor četrte številke Jane Kavčič je
opustil Novice. Res je, da niso bile najprimer-
nejši zaključek NO, vendar dragocen in za-
nimiv material. Na ta problem bo treba še
misliti in najti primerno rešitev.

Zal, tudi v tej številki niso izostale neka-
tere napake. Spremnik prvega filma ni
najbolj iznajdljiv in kaže, da bo treba tu še
precej dela. Tudi špikerji so posebno poglav-
je, ker ne znajo v pravni meri vzbuditi in
se prilagoditi »štimungu« v filmu.

Ko ocenjujemo četrto številko Novega Ob-
zorja, se nam poraja samo ena želja: da bi se
iz dvomesečnika čimprej spremenil v
redno mesečno filmsko revijo.

F. S.

James Dean je mrtev

Le kratka je bila igrska kariera 24-let-
nega hollywoodskega igralca Jamesa Deana,
ki se je proslavil s svojo vlogo v Kazano-
vem filmu »Vzhodno od raja«. Ta vloga mu
je prinesla sloves enega najboljših mladih
ameriških filmskih igralcev in so mu prav
zaradi njegovih igriških sposobnosti vzdeli
pridevek »novi Marlon Brando«. Toda ne-
sreča nikoli ne počiva. Mladí Dean je imel
poleg igranja še eno veliko strast: bil je
vnet avtomobilski dirkač. Ko se je pred
kratkim peljal s svojim športnim avtomobi-
lom znamke »Porsche« na neko dirko, se
je v kraju Salinas — prav tam, kjer je po-
snel prvo sceno svojega edinega filma —
smrtno ponesrečil. Tako njegovega dru-
gega filma »Giant« po romanu Edne Ferber
nikdar ne bodo mogli dokončati. Hollywood
in filmska umetnost sta izgubila mnogo obe-
tajočega igralca.

Grkinja Irene Papas je sprejela vlogo
v filmu »Jeremy Rodock«, ki jo je Grace
Kelly odklonila kot neprimerno. Mlada
Grkinja bo tako postala partnerica Spencer-
ja v Tracijini in si zagotovila uspešen
start v Hollywoodu.

Filmi, ki jih bomo gledali

»RDEČE IN ČRNO« francosko-italijanski ko-
produkcijski film
Proizvodnja: Franco London film — Docu-
mento film

Scenarij: Pierre Bost in Jean Aureuche
Režija: Claude Autant-Lara

V glavnih vlogah: Gerard Philipe, Danielle
Darieux, Antonella Luaidi

Se nikdar nismo videli filma, ki bi bil tako
popolnoma enakovreden književni predlog, kot
je »Rdeče in črno«, ki je posnet po istoimen-
skem Stendhalovem romanu. Zgodba romana
(in filma) »Rdeče in črno« (s tem s.a. misljena
oba nasprotna tabora takratnega javnega živ-
ljenja v Franciji: vladni krogi — cerkev) spo-
minja na kriminalno zgodbo.

Julian Sorel — rojen v skromnih razmerah
— je človek z visokimi ambicijami, ki jih
sklene tudi uresničiti, čeprav bi moral preko
trupel, kar ga na koncu pripelje pod giljo-
tino. Režiser Lara je knjigi sledil suran za
strango, besedo za besedo in ni iz romana iz-
pustil nobenega važnega detajla (Julianov mo-
nolog traja čede minute). Lahko bi rekli, da
se je svoje naloge lotil na docela dokumen-
tarni način. S tem si je delo sicer kompliral
— kar pa je filmu samo v korist. Toda po eni
strani je film prav zaradi tega premalo zvest
književni predlogi, n. pr. Julian mladí revolu-
cionarni piebeler je vse preveč filmsko eno-
stranski in premalo kompleksen. Sicer pa po-
samezne vloge ne bi moglo biti bolj zasedene,
kot so.

In še nekaj: ta film ni bil posnet v dveh
delih, čeprav traja dlje kot običajni filmi.
Tako so ga prikazovali povsod po svetu — le
našim distributerjem je padlo na um, da so
napravili dva dela in na račun nedolžnih gle-
dalcev bržkone tudi dvojno zaslužili.

Gérard Philipe

Afera Dominici in Orson Welles

Orson Welles se je lotil kočljive snovi:
na platno je posnel afero Dominici, in sicer
kar v Franciji, na kraju umora, brez davo-
ljenja francoskih oblasti. V objektivu ka-
mere se mu je posrečilo ujeti celo osebo,
ki so bile zapletene v afero. Francozi so
seveda prepovedali izvoz filma iz Francije.
Toda Orson Welles bi ne bil Orson Wel-
les, če bi popustil — pravijo, da se je za-
klet, da bo film spravil čez mejo. »Če ne
bo šlo drugače, ga bom pa prethotapil«.
Zdaj vsi napeto pričakujejo, kdo bo po-
tegnil »kratko« — francoski granicari ali
stari navihane Welles.

Boj gangstrskim filmom

Zadnje čase se celo ameriške oblasti po-
tegujejo za omejitve produkcije gangstr-
skih filmov, »ker je poplava te vrsti fil-
ma napravila večjo škodo kot korist«. Tudi
veliki newyorški listi zahtevajo resnih
ukrepov, češ da se bo publika vendar že
odahnila, ko ji bodo prenehale vsiljevati
»šolo za hudodelce«.

